

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

5

динара

БРОЈ

1313

25.2.1977. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXVIII

КОМПЛЕТАН
СТРИП

ИЗНОГУД

У СВЕТУ ШПИЈУНАЖЕ

**НАЈОПАСНИЈИ
НА
ДАЛЕКОМ
ИСТОКУ**

стр. 10

Рипер

Веровати или не!

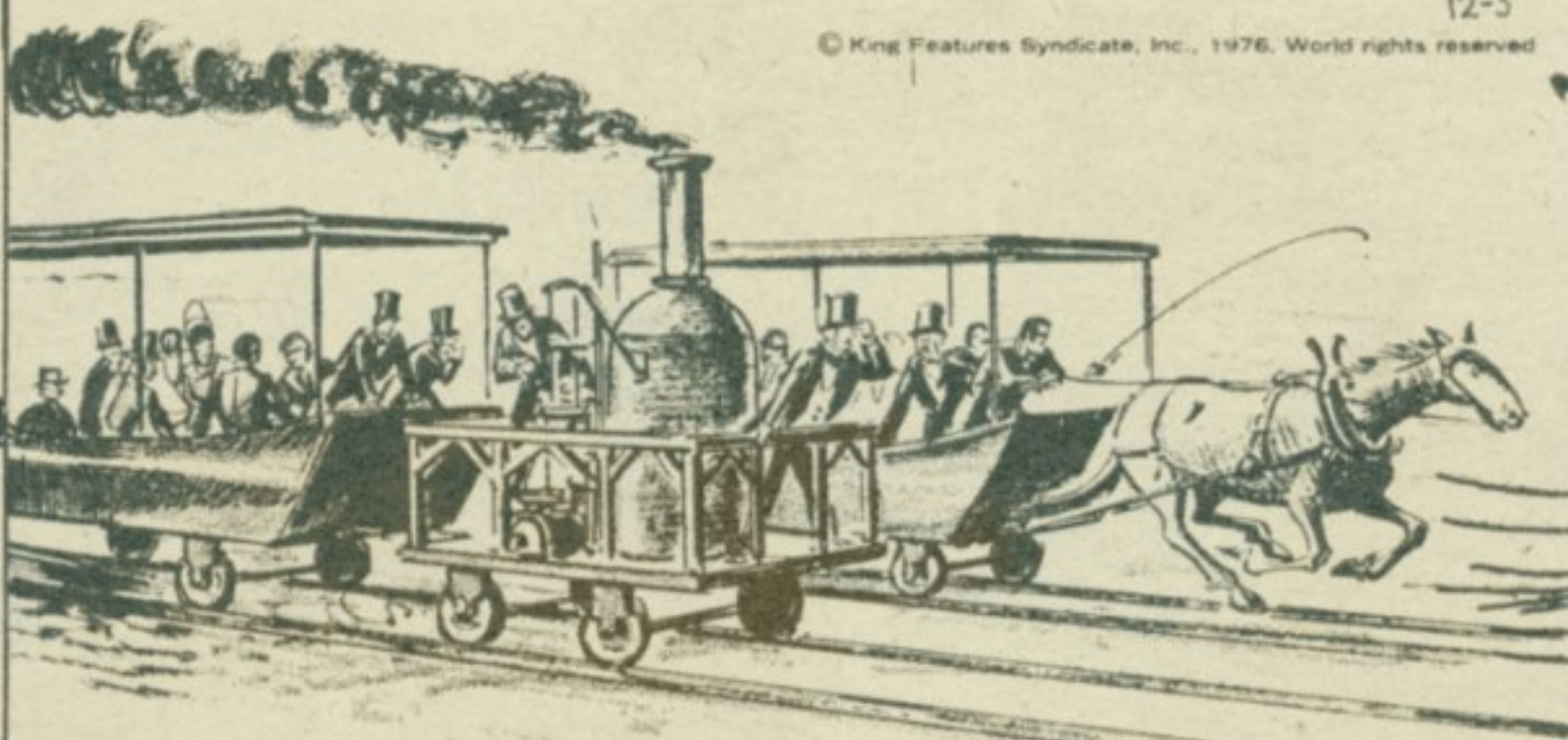
СЕРГЕЈ КОНОНОВ

РУСКИ СКУЛПТОР,
ВАЗАО ЈЕ СВОЈЕ СТАТУЕ
ОД СТАБЛА
ДРЕВЕА
УПОТРЕБЉАВА-
ЈУЋИ
ИСКЉУЧИВО
СЕКИРУ.

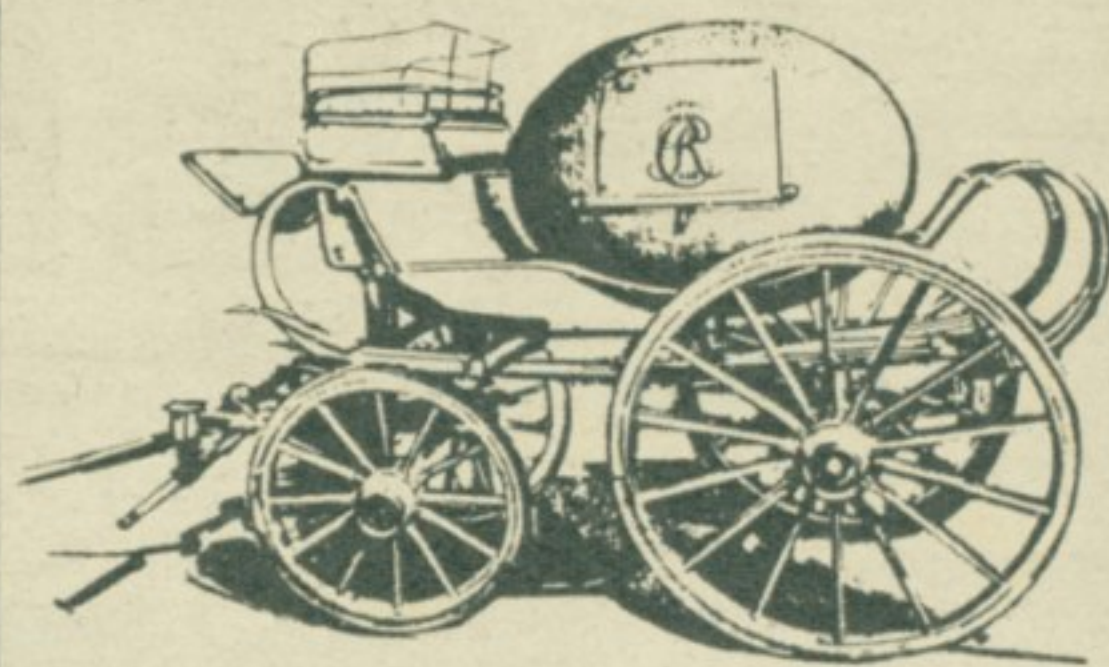
БЛАНША ШАП ПОРЕЈСОН

ИЗ
ДОЛЗ ЧЕРЧА
(САД),
ЊЕН МУЖ
ЊЕНА КВЕРКА
2 ЊЕНИХ УНУЦИА
И
2 ПРАУНУЦЕТА -
СВИ СУ РОЂЕНИ
31
ДЕЦЕМБРА.

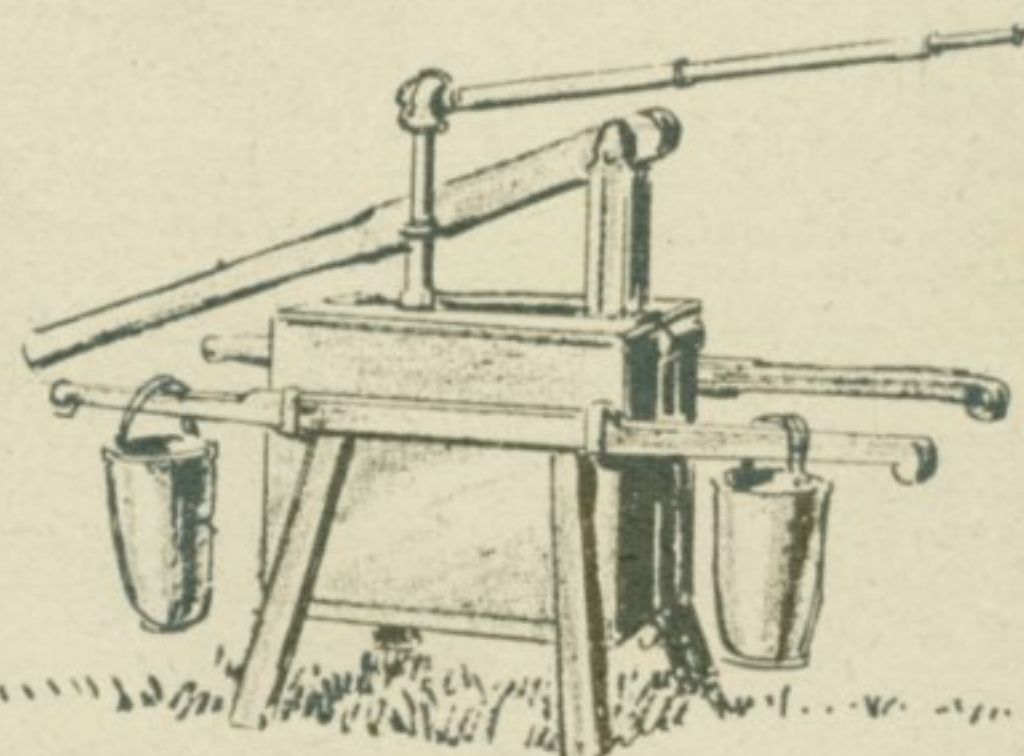
"ТОМА ПАЛЧИЊ"

ПАРНА ЛОКОМОТИВА КОЈУ ЈЕ КОНСТРУИСАО
ПИТЕР КУПЕР ИЗ БАЛТИМОРА,
ТРКАО СЕ 18. СЕПТЕМБРА 1830.
СА ЈЕДНОМ КОЊСКОМ ЗАПРЕГОМ
И - ИЗГУБИО ТРКУ.

Обако Кошије

СУ ИЗГЛЕДАЛЕ
КОЈИМА ЈЕ НЕКАД У
ДАНСКОЈ ПРЕНОШЕНА
ПОШТА.

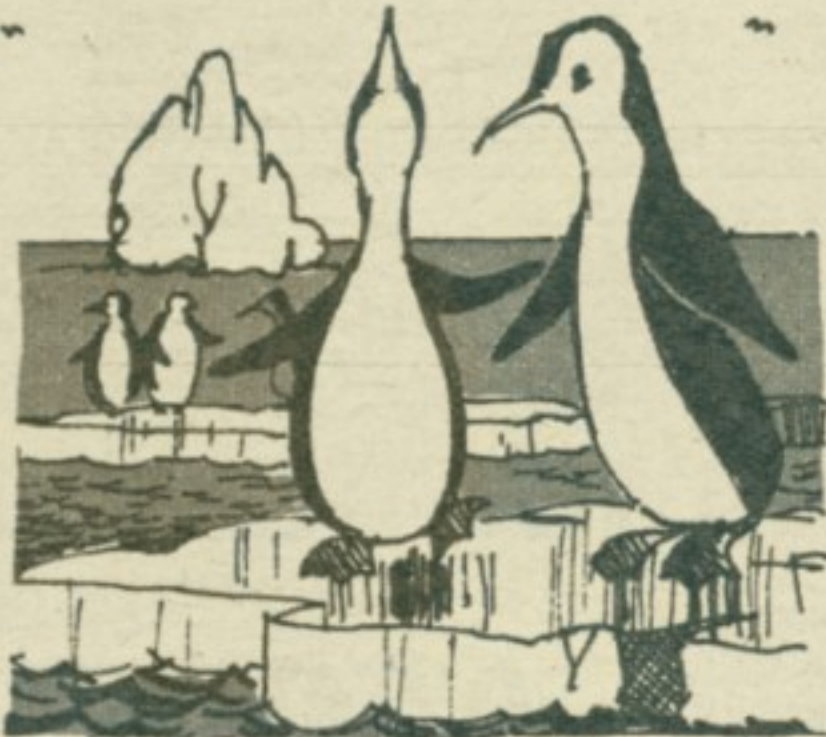

Прва "ВАТРОГАСНА КОЈА"

У АМЕРИЦИ, КОЈА СУ СЕ ПОЧЕЛА
УПОТРЕБЉАВАТИ 1765, БИЛА ЈЕ
У СТВАРИ РУЧНА ПУМПА
КОЈУ СУ ДОНОСИЛИ НА
МЕСТО ПОЖАРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● пингвин је најбољи пливач
међу свим птицама. Он плива
брже и од многих риба — за-
хваљујући својим крилима он
може да достигне брзину од 36
километара на час.

● археолошка ископавања у
Малој Азији показала су да се
у овом делу света за прераду
бакра знало две хиљаде година
пре но што се досад рачунало.

● морнар Џон Бојс који је жи-
вео у прошлом веку проглашен
је краљем афричког племена
Кикујус само зато што је своје
домаћине успео да увери да је
у стању да пије кипућу воду. У
ствари, Бојс се послужио пре-
варом када је у хладну воду си-
пао соду бикарбону од које се
вода запенушала.

● јужноафрички биволи не во-
ле да виде на својој територији
слонове, нарочито не у близини
воде. Зато чим примете неког
слона они се поређају спремни
на јуриш. Међутим, ни слон не
мирује и наглим покретом сурде
сипа им у очи песак којим на-
пуни курлу. И док биволи, тре-
нутно заслепљени, ништа не ви-
де слон се мирно напије воде.

● изрека „свађају се као мачка
и миш“ не може да се односи
на сијамску мачку Пеци неког
Џорџа Рејнолдса из Даласа, у
Тексасу. Наиме, Пеци једино
воли да се игра с једним малим
белим мишом.

● нека Елизабета Печ Хау
(1770—1862), из Спрингфилда, у
САД ткала је сваке године око
хиљаду метара платна. Ткањем
се бавила седамдесет година.

● кула-часовник на тврђави
Светог Михаила на Малти има
на једној страни насликано око
а на другој ухо, да би се стран-
цима показало да град не може
нико да изненади.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

На «међународном» језину палац подигнут нагоре значи: «одлично», «прворазредан квалитет» или «све је у реду».

Према статистичким подацима у свету има преко три милиона глувих људи. Неки од њих наследили су ту ману од родитеља, код других се испољила неколико месеци после рођења или су, у каснијим годинама живота, због повреде бубне опне или неке болести изгубили слух. Једна од последица оштећења слушног апарата често је и неспособност говора, делимична или потпуна. Особе које не чују, нарочито ако се ради о онима са урођеном маном, не могу речима да искажу оно што никада нису чуле или су, пошто су оглувеле, временом заборавиле како се то ради.

Међутим, данас је сасвим нормална појава да глуви и глувонечи могу да говоре: уместо речи, они се служе рукама.

Али, како глувог човека научити да говори и објаснити му да се слово „а“ или „к“, на пример, изговарају баш тако, а не као „с“ или „п“?

ЧИТАЊЕ СА УСАНА

У свим већим градовима у свету постоје центри за рехабилитацију глувих и глувонечих. Под надзором стручњака деца у њима, почев од друге године, уче „читање“ речи са усана саговорника, као и посебну азбуку у којој се слова представљају — помоћу руку. После редовних, свакодневних вежби, већ у седмој години спремна су да крену у школу.

Азбука за коју се користе прсти само једне руке стручно се назива **дактилологија**, а може бити **оптичка** и **тактилна**. Код оптичке која служи само глувима одређени покрети прстију означавају слова. Тактилну азбуку користе они који су уједно и глуви и слепи, па се код ње покрет замењује додиром по длану.

Слова се могу представити и покретима обе руке — такозваном **хирологијом**. Овакав начин споразумева-

КАКО СЕ ГОВОРИ РУКАМА?

БРБЉИВА РУКАВИЦА

Ња мање је практичан од претходног јер сабеседници морају да имају празне шаке.

МЕЂУНАРОДНИ ЈЕЗИК ШИФРИ

У свету постоји око 3.000 различитих језика, па када им се додају и разни дијалекти, тај број постаје дво-струко већи. Зато ни говор руку којим се споразумевају људи са оштећеним слухом није свуда исти. Готово у свакој земљи, зависно од језика који се у њој употребљава, постоји друга азбука. Глуви људи из Кине, на пример, друкчије причају рукама од Енглеца, Финци — од Југословена, па у целом свету има око 40 различитих азбука и а-

бецеда које се приказују покретима једне руке.

Људи су се одвајкада служили говором руку, он није изум двадесетог века. Данас се обично мисли да се при говору помажу рукама само они људи који имају мало речи у речнику. Али, да би објаснили одређене појмове или били што убедљивији док су држали говоре, рукама су се служили и највећи римски оратори. Цицерон је саветовао своје колеге да стежу песнице и високо уздижу шаке изнад главе када нешто нарочито желе да нагласе: тако је и човек из последњег реда, који због удаљености није могао да их чује, знао да се за говорником нешто важно прича.

У средњем веку монаси који су се заклили да у животу неће проговорити

ГЛУВИ КИНЕЗИ ДРУКЧИЈЕ ПРИЧАЈУ РУКАМА ОД ЕНГЛЕЗА, ФИНЦИ ОД ЈУГОСЛОВЕНА, ЈЕР НА СВЕТУ ПОСТОЈИ 40 РАЗЛИЧИТИХ СИСТЕМА СПОРАЗУМЕВАЊА ПОМОЋУ ПРСТИЈУ.

У средњем веку монаси који су се заклили да никада неће проговорити ниједну реч, лако су се споразумевали знацима које су сами измислили.

Када се сусретну два Индијанца, иако припадају различитим племенима и тамо говоре друкчијим језиком, могу и сатима да причају — помоћу руку.

ниједну реч, међусобно су се лако споразумевали одређеним знацима. У Америци, када се сусретну два Индијанца, иако припадају различитим племенима и у њима говоре другим језицима, у стању су да сатима разговарају искључиво — покретима руку.

Постоји и шифровани језик аутоопера, таксиста, келнера, продаваца, људи који раде са бушилицама или неким другим машинама које праве буку, као и деце у игри. Свако ће разумети шта жели младић ако стоји поред пута са подигнутим палцем десне руке, а келнер ће лако протумачити да треба да приђе столу када гост заупцкета прсти-ма или неколико пута lupи дланом о длан. Ако продавац направи слово „о“ од палца и кажипрста, а три преостала прста подигне у вис то на овом „међународном“ језику значи да је роба коју нуди одличног квалитета. Људи који раде у буци лако се међусобно споразумевају: палац окренут према устима значи жеђ, мицање кажипрстом — „хајде са мном“, отресање непостојећег зноја с че-ла — умор, отресито повла-

чење целом шаком у хоризонталном правцу — посао је завршен...

ДА БИ ПОМОГАО САМРТНИЦИМА

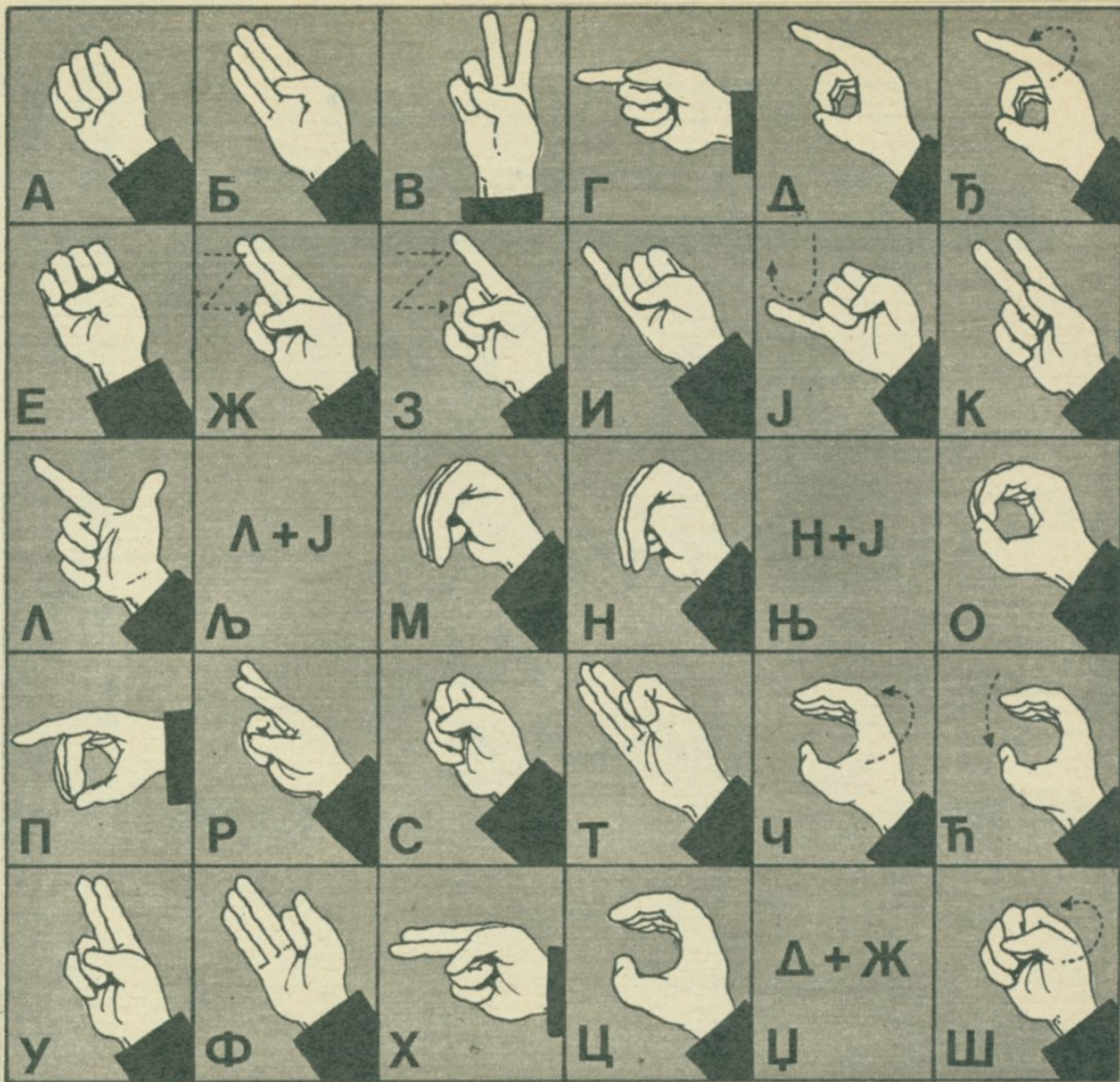
На идеју да се глуви људи систематизованим покретима руку могу да споразумевају први је дошао франчевачки кардинал Бонавентура (1221—1274 године). Али, његова азбука служила је у религиозне сврхе, заправо свештеницима који су долазили да исповедају самртнике. У случају да је немоћни болесник нешто желео да исприча исповеднику, а због исцрпљености није могао да говори или чује шта га овај пита, одређеним покретима руку саопштавао је оно што је хтео да каже. Три и по века касније, Италијан Ђовани Батиста од Порте, у књизи „Вештина памћења“ објашњава како се слова азбуке могу представити различитим положајем тела, а 1593. године Флорен-

тинац Роселијус први пут је описао ручну азбуку слова за глумонеме људе. Идеју је искористио Енглец Далгарно који је 1680. године изумео „азбучне рукавице“, а носили су их на левој руци наставник и ђак. Они су разговарали тако што су један другом додиривали шаке и упирали прст десне руке у слова која су желели да изговоре.

Тек 1760. године, опат Мишел д'Епе отворио је у Паризу прву школу за глумонему децу. За њих је измислио посебан „говор“ који се састојао од покрета руку, прстију и тела, а садржавао је не само речи, већ и читаве појмове. Тај језик симбола веома брзо се проширио по читавом свету и постао основни начин за споразумевање људи са оштећеним слухом.

Током времена ручна азбука је претрпела многобројне преображаје, зависно од гласова сваког појединог језика. Али, у њеној основи садржани су исти знаци које је утемељио опат л'Епе.

Б. Јеремић

Знакови једноручне азбуне које је усвојио Савез глувих Југославије.

Далгарнова »азбучна рунавица« навлачила се на леву руку а десном су се показивала слова.

ПРЉАВА ЈЕ И СВЕТЛОСТ

Све око нас је загађено, тврде неки научници. Ова болест савременог света захватила је чак и светлост, чиме је умањено њено благотворно деловање на људско здравље и радну способност. То настаје као последица низа загађивања, нарочито чврстим честицама, прашином и сл. Тако је у Смитсониан институту у Вашингтону утврђено да је због загађености атмосфере само за последњих 60 година продор сунчеве светлости на површину Земље умањен за читавих 14 одсто.

Међутим, иако прилично загађена, светлост је и даље неопходна за готово сваки облик живота, што је најуочљивије код биљака.

У једној стакленој башти са обичним стаклом неке биљке нису дозревале, а парадајз је оболевао од вирусног обољења. Научници су се дали на посао па је др От открио да обично стакло задржава 99 одсто ултраљубичасте светлости сунчевог спектра, тачније оног дела који се голим оком не може видети. Када је стакло замењено провидном пластиком, она је пропунштала 95 одсто светлости, па су дозревале и јабуке, а парадајз више није оболевао.

Научници данас успевају да открију дејство и значај светлости чак и

тамо где се то није некада ни претпостављало. Амерички научник Гари Нил истиче да човек може да оболи од реуматизма и због ношења тамних наочара. Наиме, овакве наочари спречавају светлост да продре кроз очи да би је тело апсорбовало. Он је утврдио да је пун спектар светлости изузетно важан за тело и здравље, исто као што су храна, минералне материје и витамини. Светлост је један од најбитнијих састојака живота. Зрачење сунчеве светлости на тело убрзава метаболизам и појачава циркулацију крви. С тим у вези напомиње се да да се у телу витамин Д ствара под не-

посредним утицајем светлости.

Човек је данас у могућности да произведе нарочите врсте светлости које погодују његовом организму. Кад је утврђено да у Совјетском Савезу радници у фабричким просторијама пате од индустријског и загађеног ваздуха, уведена је специјална светлост. У фабрикама и многим школама уређене су нарочите просторије у којима радници и ученици проводе по 15 минута дневно. Те просторије се зову фотарије. Боравак у њима убрзо је довео до побољшања здравља и радне способности радника, као и до бољег успеха у школама.

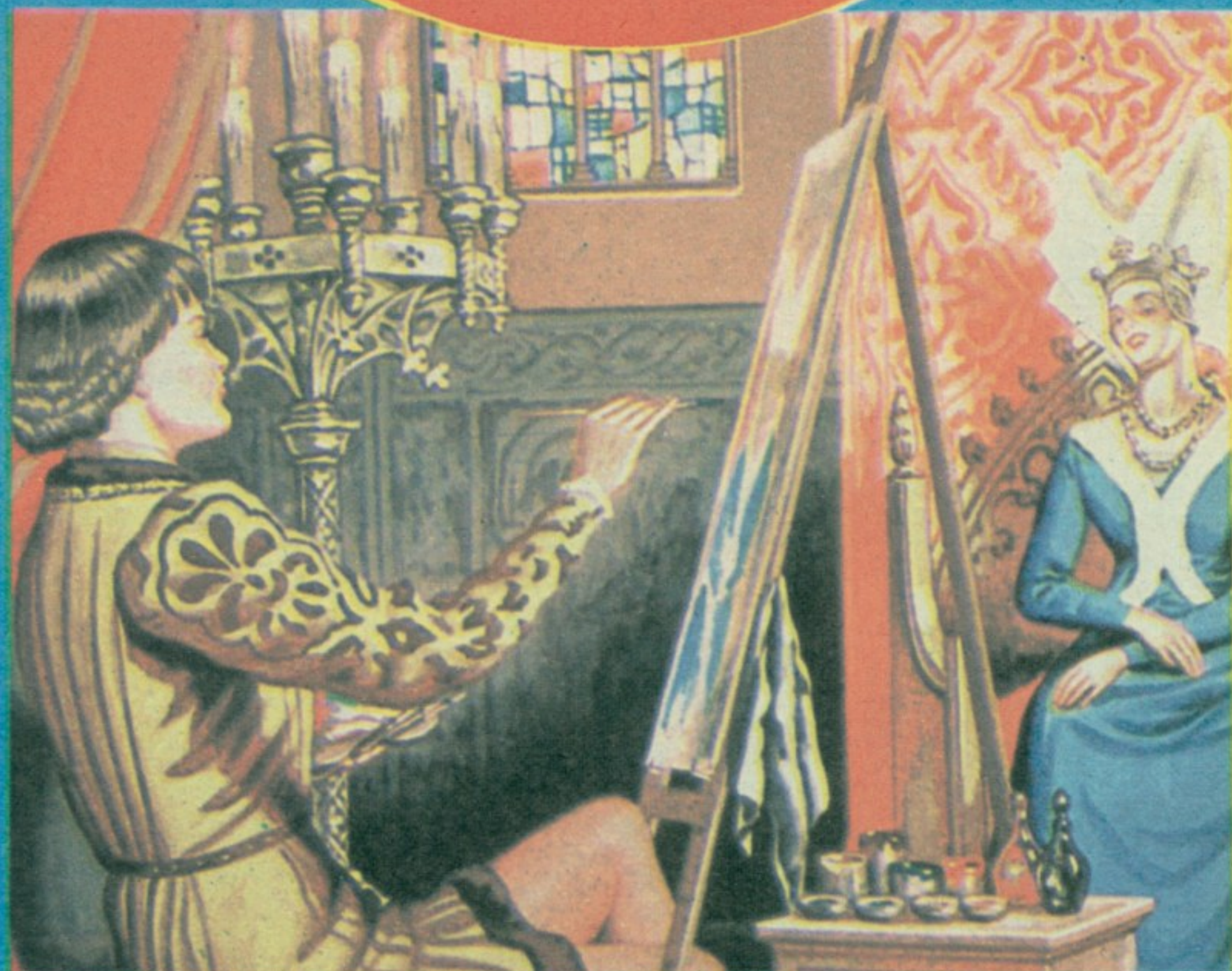

**ЗАБАВНИКОВА
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА**

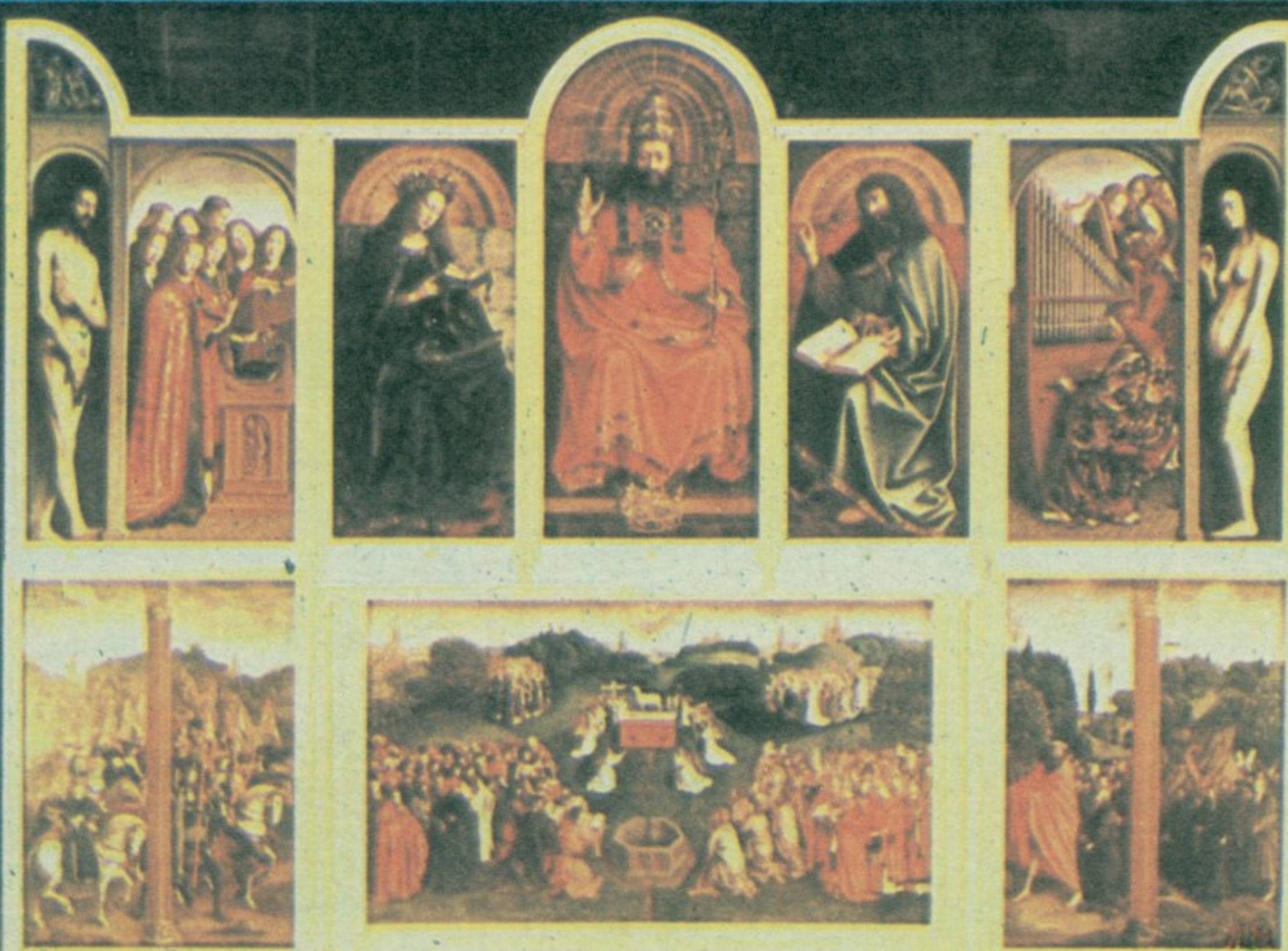
ВЕЛИКИ ЛЉУДИ

ЈАН ВАН АЈК

МАЈСТОРИЈА ИЗ ЧИНИЈЕ

ЛИЦА КОЈА ОСЕЋАЈУ — Уље је од тада постало основа сликарске технике, а захваљујући Јан ван Ајку фламанске уметнике данас називају „очевима модерног сликарства“. Он почиње да ради портрете, али не онако како је то до тада захтевало црквено сликарство: његови ликови имају душу, људе које портретише приказује потпуно реалистично. На њиховим образима виде се све поре, длачице и ситне боре, лица су обасјана меком и јасном светлошћу, а тела ослобођена тешких одора. Међутим, ликови на његовим платнима и данас остају психолошка загонетка. Јер, Јан је умео да изрази осећања на њиховим лицима, али истовремено у очима оставља претерану озбиљност и замишљеност. Највиђенији људи тога доба, нарочито они из владајућег staleжа, отимају се за двадесет двогодишњег сликара који ускоро путује у Хаг код холандског војводе Јохана Баварског, а три године касније, 1425, постаје дворски сликар бургундског војводе Филипа Доброг.

СЛИКА НА РАСКЛАПАЊЕ — Већ славан и довољно богат да не зависи од дворске плате, Јан ван Ајк долази у Бруг, где отвара атеље а касније и школу. Његово најпознатије дело свакако је Гански или Гентски олтар, настао у периоду између 1425. и 1432. године. Олтар има основни облик триптиха — састоји се из централног дела и два крила са стране — сваки од та три дела састављен је од четири одвојена панора. Сем тога, с обе стране насликана су крила па се на целом олтару налази двадесет слика које су положајем ликова окренуте једна према другој. Претпоставља се да је сликање овог „суперолтара“ започео Хуберт, 1425. го-

дине, а када је годину дана касније умро, Јан је наставио дело свога брата и завршио га 16. маја 1432, како је на њему и записано. Веома је тешко одгонетнути шта је који од браће урадио, јер Јан је Хубертове слике прекрио ретушем што се јасно види на четири централне слике. Ипак, поуздано се зна да су Адам и Ева, који се налазе на крилима олтара, смела за мисао Јана ван Ајка па њихови наги ликови представљају најстарије актове северњачког сликарства. Иако без одеће, „они су обавијени игром светлости и сенке“, како кажу историчари уметности, „па ниједног тренутка не наводе на помисао о првобитном греху“. Доње сли-

ОДГОНЕТНУО ТАЈНУ

— Почетком 1390. године у Белгији се родио Јан ван Ајк који ће, две деценије касније, постати један од најпознатијих личности у историји сликарства. Мимо тадашњег, и до-тадашњег, правила у овој уметности Ван Ајк, као и његов старији брат Хуберт, не слика искључиво теме библијских мигова. Готово читав свој рад посветио је приказима из живота људи, углавном оних у чијем се кругу кретао: племића, лепих жена и дипломата. Још као дечак, данима је предано радио и непрестано покушавао да продре у тајне боја, валера и перспективе, што је и успео, захваљујући свом таленту, али и подршци брата већ признатог сликара.

РЕЦЕПТ БЕЗ ЖУМАНЦЕТА

— Како се претпоставља, његов узор био је један уметник чије име данас није познато, али се у историји сликарства назива — Мајстор из Флемалеа. Он је открио да лепота уметничког дела не лежи у обилној употреби светлуцавих златних боја, што се тада веома ценило, већ у ублаженим тоновима зелене, плавичасте и сивосмеђе боје. На тај начин слике постају реалистичније и „мекше“ што се веома допало и младом Јану ван Ајку. Али, основна техника средњовековног сликарства на дрвету била је темпера: фино самлевена боја мешана је с водом и жуманцетом. Јан је убрзо схватио да мајстор из Флемалеа меша боје с уљем, уместо с водом и жуманцетом, па тако добија низ валера, а тамне површине су му чисте. У порцуланским посудама Ван Ајк данима прави разнобојне пасте с уљем и тако проналази рецепт за справљање ових боја, постојанијих од темпере, које могу да се наносе на платно у сасвим танком или веома дебелом слоју.

ЉУБАВ У РАМУ

— Филип је сатима посматрао како ради млади сликар који му је постао одани пријатељ. Војвода му ускоро поверава да је заљубљен у португалску принцезу Изабелу која живи у Лисабону. — Кад би само могао да ми урадиш и њен портрет! — уздицао је Филип Добри. Желећи да га обрадује, 1428. године, Јан одлази на далек пут и у Лисабону годину дана портретише принцезу. Почетком 1430. године Филип се с њом оженио, а младог, оданог сликара награђује скупим поклонима.

ке приказују страдање Авеља, према Библији — млађег сина Еве и Адама којег је убио старији брат Каин. Призор из њиховог живота Јан ван Ајк слика смиреним бојама које постепено прелазе у сивоплаве тонове чији интензитет све више слаби када сликар дочарава удаљена поља и планинске венце. Тај оптички феномен познат је као „атмосферска перспектива“, јер ваздух никада није потпуно провидан. Чак и по најведријем дану између посматрача и предмета који се гледају, постоји магличаст застор који спречава да се објекти јасно виде. Јан је био први уметник који је то приметио и успео да представи на својим делима.

ПИСМО ПОД ЛУПОМ

— До-недавно се мислило да ова репродукција, названа „Свети Јером док ради“ не припада славном холандском сликару. Многи су веровали да је то дело Петра Криста, како и пише испод слике, који је био Јанов ученик и после његове смрти, 1441. године, наследио мали атеље у Бругу и ту наставио да ради. Често се дешавало да ученици после смрти својих учитеља премазују њихова недовршена платна, или она тек завршена, потписују својим именом. Али, један детаљ са слике решио је дилему: на столу, испред светог Јерома налази се писмо, а са њега је, помоћу лупе, тек недавно прочитано да се неки богаташ захваљује славном уметнику што му је урадио ту слику.

ЧОВЕК СА ХИЉАДУ ОЧИЈУ

НЕОБИЧНА ЗАНИМАЊА

Трчећи из школе која се налазила на крају херцеговачког села Котеза, у Поповом пољу, четрнаестогодишњи Томислав Ђурасовић изненада за стаде. Ту, на пољани, поред полусрушеног каменог зида — међаша, угледао је две шестогодишње девојчице и две године млађег дечака како се, чучећи у трави, жучно свађају око необичног белог предмета. Приђе им, па да би прекинуо дечју цуку, узео предмет налик на пресечену гвоздену цев и баци га у оближње жбуње.

— Врати нам нашу играчку — углас повикаше малишани, а једна девојчица поче да га моли: — Скини с ње бар онај ланац.

Сажалило се ђаче на умрљано сузно лице, па у жбуњу поче да тражи онај предмет. Чим га је пронашао, узео камен и удари о врх „цеви“ на којој се налазио кратак сјајан ланац. У том тренутку одјекну експлозија...

Није се онесвестио Томислав. Само је осетио несносну врућину свуда по телу и врелину која му је жарила израђављене образе. Хтео је да протрља десно око које га је ујасно пекло, али уместо шака топили патрљци руку додирнуше лице.

Читау другу половину априла, 1976. године, провео је у шок-соби на Хирушком одељењу мостарске болнице. А када је устао из кревета и први пут угледао свој провидан лик у окну прозорског стакла, морао је да поверује у оно што је до тада само слутио. Заостала бомба из рата, „талијанка“, нагрдила га је: уместо десног ока зјапила је рупа, а обе руке завршавале су се тамо где су се налазили лактови.

После 73 дана проведена у болници вратио се Томислав у своје село. Данима није излазио из куће а када би неко бануо унутра, окретао је главу према зиду и скривао лице од знатижељних погледа. Али, једног дана у августу, мајка му рече:

— Чула сам да неки човек у Београду може да ти направи око. Идемо код њега.

Први пут после четири месеца Томислав је заспао срећан. Зар ће се заиста из Београда вратити као нормалан дечак? Не, то су само приче, више је волео да сумња у њих.

Без страха пред огледалом

Данас, девет месеци после страшног догађаја, То-

ДЕВЕТ МЕСЕЦИ ПОСЛЕ СТРАШНОГ ДОГАЂАЈА ТОМИСЛАВ ЂУРАСОВИЋ ИМА ОБЕ ШАКЕ И ДЕСНО ОКО КОЈЕ СЕ ПОКРЕЋЕ ГДЕ ГОД ДЕЧАК ЖЕЛИ ДА ПОГЛЕДА.

мислав Ђурасовић има обе шаке. Помоћу њих може да узима и најситније предмете а научио је поново и да пише.

Ипак, најсрећнији је био када је без икакве стрепње узео огледало и принео га лицу. Очна протеза ко-

ји је направио толико верну протезу да данас у целој фамилији само отац и мајка знају за несрећу свог сина. Једна домаћица из Београда већ петнаест година је удата, а муж ниједног тренутка није посумњао да његовој супру-

Томислав Ђурасовић поново је научио да пише

ју је направио Андрија Милутиновић, окулариста — специјалиста, била је потпуно иста као и његово здраво око: раширена зеница, дужица жућкасто-браон боје, беоњача са понеким танким црвеним капиларом... Чак се покретала лево и десно, у свим правцима, где год је дечак желео да погледа. И тада, од силног узбуђења заплакао се Томислав, низ оба образа текле су сузе, а очи се од њих замаглиле.

— Томислав је за нас био класичан случај — каже Андрија Милутиновић, директор Кабинета за очну протетику који улази у састав Института за физикалну медицину и рехабилитацију СР Србије. — Најчешћи пацијенти су деца која су изгубила око после експлозије или га је избио метак ваздушне пушке. Наш најмлађи пацијент била је једна беба од три месеца, а најстарији има преко осамдесет година.

Протезе које прави овај човек толико су верне да ни из највеће близине разлика не може да се примети. У Загребу живи породица у којој је рођен дечак без десног ока. Несрећни родитељи довели су малишана код Андрије ко-

зи недостаје око. Таквих случајева има на стотине.

Изгубљен случај — не постоји!

Ова професија веома је ретка, у свету има око 40 стручњака као што је Андрија. Он спада међу најцењеније па се често дешава да лекари из СССР-а, Швајцарске, Енглеске и неких других земаља шаљу своје пацијенте у Београд да би им у Кабинету за очну протетику направили протезе.

— У свету се тајна прављења очних протеза преноси с оца на сина, док ми своје знање саопштавамо — другима — каже Андрија. — Када сам 1959. године био на специјализацији у Енглеској, видео сам да тамо праве магнетске очи. Проникао сам у тајну и начин њихове израде па се већ више од десет година оне праве и код нас.

За разлику од обичних очних протеза, магнетске могу да се покрећу у свим правцима и следе кретање здравог ока. Оне се састоје из два дела: једна половина на којој се налази магнет усађује се у очну дупљу и повезује са преосталим очним мишићима,

а после извесног времена преко тог пластичног дела превлачи се ткиво. Затим се помоћу магнета на усађени део прилепи друга половина на којој је нацртана плава, зелена или браон дужица.

У екипи која представља уигран тим не пази се на радно време, а поред Андрије Милутиновића ту раде и окулариста — фитер Винко Сматлик, који израђује и поставља протезе, окулариста Душан Орловић, један хемичар и сликар Петар Марковић. Јер, није довољно направити

протезу према мери, сликар на сваку до детаља преноси боју беоњаче здравог ока, величину и боју дужице, ситне капиларе...

Човек са хиљаду очију, како сви зову Андрију Милутиновића, не теши своје пацијенте патетичним речима и за њега не постоји — изгубљен случај. Чак и оним људима који су се већ заморили тражећи помоћ по свету и који излазе на улице са црном траком преко лица, он враћа веру и сигурност.

Б. Јерemiћ

О СРЕЋИ НЕ ГОВОРИМ!

Свакодневно се у Книгу утисака уписују многобројни пацијенти којима је Андрија Милутиновић, заједно са својим колегама, помагао да се ослободе комплекса и наставе да живе и раде као нормални људи.

„Ако икад будем постао познат композитор, а надам се да хоћу, написаћу за вас, чика Андро, и ваше колеге, по једну хорску партитуру. Па кад је чујете, увек ћете се сетити колико сте ми помогли и ослободили ме страшног комплекса“

Студент музичке академије

„Драги брате Андро,

У рату сам изгубио око и читаве две и по деценије окретао главу од људи. Захваљујући вама, поново сам се вратио међу старе познанике. Не знам како да вам се захвалим...“

Борац из Скопља

„Помоћ сам тражио по целој Италији, ни најпознатији стручњаци нису успели да ми помогну. Кад сам чуо да у Југославији постоји човек који би могао да ме спасе мука, нисам поверовао. Данас, ви сте постали мој други отац. Иако имам 25 година, схватио сам да није важно да ли је неко Италијан или Југословен, јер крв је иста у целом свету...“

Ермино Боси, Рим

„Желео сам да мој син добије најквалитетнију очну протезу, па сам га зато одвео у Беч. — Шта овде тражите — рекли су ми њихови стручњаци — када се у Београду израђују најквалитетније очне протезе на свету. — Жао ми је што сам посумњао у ваш рад...“

Новинар из Приштине

„Дивно је осећање када далеко од своје земље чујете најпохвалније оцене за рад нашег стручњака. У Швајцарској сам дуго убеђивала лекаре како је очна протеза мог сина направљена у Југославији, а не у Луцерну. О својој срећи, као мајци детета којем сте толико помогли, нећу ни да говорим...“

Једна мајка из Београда

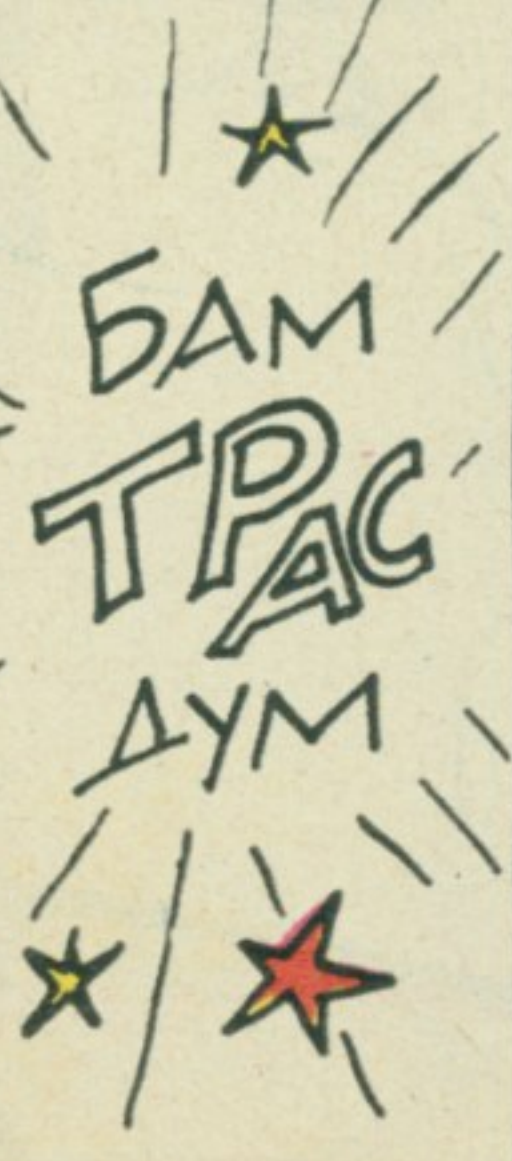
Винко Сматлик и Андрија Милутиновић (десно) на свакодневном послу

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

НАЈОПАСНИЈИ НА ДАЛЕКОМ ИСТОКУ

Спремна сам да вам помогнем, господине Весп.

— Како сте дошли на помисао да је једном јапанском агенту потребна ваша помоћ, Мими?

— Имамо врло одређено осећање да управо радите против њих.

Ли Цу Синг, коју су још звали Мими Чозен, била је кћерка једног британског службеника у Хонгконгу. Иако неписмена, бавила се уносним пословима подвођења: са лакоћом је набављала девојке за јапанску окупаторску војску у Манџурији и исто тако сазнавала многе војне тајне сино ва „Земље излазећег сунца“.

Амлето Весп, рођен 1888. године у Аквили, у Италији, чим је завршио војни рок, отиснуо се у свет. У Мексику се борио у револуционарној војсци генерала Мадере. Као репортер је провео више година у САД, Јужној Америци и Индокини. Потом је пропутовао читаву Кину, Тибет, Манџурију, а добро је познавао и Сибир. Најзад се обрео у јапанској обавештајној служби.

— Откуд вам идеја да сам противник Јапанаца, Мими?

— Од заједничког пријатеља. Спреман је да нам се придружи.

— Који пријатељ?

— Треба да наиђе сваког часа. Пуковник Ратов.

Веспа је осетио језу: значи, најзад су посумњали и сад му шаљу провокатора!

Када се појавио пуковник Ратов, белогардејац, бивши официр у царској гарди, Веспа је већ имао готов план: пуцао је и Ратов је пао. Погодак револвера с пригушивачем био је прецизан.

Мими се загрозила и беспомоћно шапутала:

— Зашто? Зашто сте то учинили?

— Зато што је боље извршити самоубиство него веровати оваквом човеку. Морате ми помоћи да уклонимо леш, ако и даље желите да се укључите у игру.

— Желим... Желела сам још од оне трагедије у возу када ми је погинуло неколико девојака.

ЕКСПЛОЗИЈА И ХАПШЕЊЕ

Воз о којем је реч грабио је од Тјенцина ка Мугдену.

У једном купеу су седели маршал Чанг Цо Лин, генерални гувернер северних кинеских провинција, Весп, шеф његове обавештајне службе, и пуковник Танака, шеф јапанске војне обавештајне службе у Манџурији.

У возу је била и Мими Чозен са око стотину девојака из разних градова Јапана.

Кад су покорили Манџу-

рију, Јапани су истакнуте људе и војсковође куповали или ликвидирали, само им се маршал Чанг Цо Лин успешно одупирао. Постављали су му разне клопке, али обавештајна служба, коју је Весп беспрекорно организовао, деловала је увек благовремено.

Маршал се посебно замарио Јапанцима што је онемогућавао трговину белим робљем у Манџурији, што је вешао трговце дроге и што је спречавао кријумчарење оружја. На престолу Манџурије, коју су Јапани назвали Манџукуо, као марионета је седео слабоумни цар Пу Ји, па је тако маршал Чанг био последња препрека за потпуно јапанско господарење у окупираној земљи.

Зато је командант јапанских трупа пуковник Доихара позвао маршала на преговоре у Мугден, а оперезни Весп је захтевао да са њима у истом купеу буде и пуковник Танака.

Испред самог Мугдена, кад се локомотива кратко огласила три пута, Танака је устао и пошао до суседног купеа да узме свој мач

и капу. Весп је истрчао за њим, али пуковник као да је у земљу пропао — већ је био стигао до локомотиве. Кад је Весп појурио у суседни вагон, одјекнула је страховита експлозија. Док је бауљао по рушевинама вагона, напипао је тело маршала Чанга. Последњом снагом овај је шапутао:

— Убијај их... Весп... уништавај их!

Мими Чозен, неповређена и ужаснута, гледала је у неколико својих раскомаданих девојака...

Од локомотиве је дојурио Танака:

— Ово је била завера против мене, господине Весп! Као да сам осетио, па сам у последњи час напустио купе. Ухапшени сте!

ОСА МЕЊА СТИЛ

Пуковник Доихара љубазно је дочекао ухапшене:

— Срећан сам што вас видим живог... Маршалава смрт је праведна пресу-

да историје. Убили су га његови агенти, мислећи да ће убити нашег Танаку. Такво званично саопштење објавиће сутра наша агенција „Домеј“.

Весп је ћутао и чекао. Искуство обавештајца му је говорило да га Доихара није позвао само због утврђивања званичне верзије о атентату у возу.

— Ваше искуство у раду са маршалом — наставио је пуковник — биће драгоцено и за нас. Познајете и земљу и маршаловете агенте, моћи ћете да нам учините огромне услуге... Овог часа примите прво наређење: радићете за нас! Имате породицу, господине Весп, нема потребе да се више убеђујемо.

„Не схватају какву ми прилику пружају“, помислио је Весп тог 4. јуна 1928. године. „Помажу ми да испуним последњу жељу маршалоу“.

Веспу су пре инвазије Јапанаца у Кину називали Фенг, што значи — Оса.

Кад се чуло да је прешао у јапанску службу, многи криминалци су се грдно обрадовали верујући да ће

ЈАПАНСКИ ПУКОВНИК
ДОИХАРА ЗАХТЕВАО
ЈЕ ОД АМЛЕТА ВЕСПЕ,
ДОТАДАШЊЕГ ШЕФА
ОБАВЕШТАЈНЕ
СЛУЖБЕ У ОКУПИРАНОЈ
МАНѢУРИЈИ,
ДА РАДИ ЗА ЊЕГОВУ
ЗЕМЉУ.
ОВАЈ ЈЕ ТО И ЧЕКАО.

сада моћи несметано да послују.

Весп је морао да мења стил, јер више није било могућности за директну борбу против Јапанаца и олоша који им се придружио у трци за зарадом.

Кад би из Јапана ка Манџурији кренула каква већа пошлица опијума, под фирмом провијанта за јапанску војску, Весп је добијао задатак да онемогући пртивнике Јапанаца у припремању саботажа. Он је задатак савесно испуњавао, али кад би пошлица стигла у Харбин, дроге су већ биле покварене и оштећене разним примесима које су додавали људи из старе Веспине мреже.

— Ја гарантујем само да пошлица уредно стигне — одговарао је Весп Јапанцима — а не и за квалитет опијума и поштење јапанских трговаца.

Ако би добио налог да његови људи штите војни транспорт, Весп је о маршрути обавештавао свог пријатеља „бандита Јинга“ а сам је, неким другим послом, одлазио у супротни крај земље.

За осам година таквог Веспиног рада у Манџурији је изгорело много складишта, порушени су многи мостови, летеле су у ваздух барутане. Јапани, за чудо, нису сумњали у њега, уверени да не би жртвовао своју породицу.

Појава пуковника Ратова сигнализирала је да се нешто и код њих почело мењати.

МУЊЕВИТА АКЦИЈА

Неколико дана после ликвидације Ратова, Веспи је испред Миминог хотела пришао његов званични сарадник Грк Саратис.

— Где је пуковник Ратов, господине Весп? — упитао је тихо.

— Послао сам га у Цицикар.

— Чудно. Није ми ништа о томе говорио.

— Шта ви заправо желите, Саратис?

— Знате, потребна ми је извесна сума новца....

— Будите сутра увече овде, сад немам при себи.

Уместо Веспе, Саратиса је идуће вечери испред хотела сачекало неколико Јин-

гових илегалца. Одвели су га у свој логор, који се тих дана налазио у брдима близу Мугдена, и више се о њему није ништа чуло.

Неколико дана касније Мими, која је у међувремену постала драгоцен сарадник, помало се устежући, предложила је Веспина жену и децу упути у Харбин са једном групом својих девојака, а одакле ће их лакше авионом пребацити у Шангај.

Веспа је прихватио. Акција пребацивања изведена је успешно и готово муњевито.

Сад је преостало још да и Веспа умакне из окупираних земља. Осећао је да већ плету мрежу око њега, више му не дају одговорне задатке и, очигледно, чекају да у истом налету похватају и што више његових сарадника.

БАЦИТЕ ОРУЖЈЕ!

— Где је ваша породица, господине Веспа? — питао је пуковник Доихара рано сутрадан свог обавештајца. — Највише десет миља од града, у близини раскрснице на друму за Цицикар.

— Желим то да проверим! Пуковничке Танака, спремите један вод војника и два камиона. Ви ћете наравно, са нама, господине Веспа!

По мирном, топлом дану камиони су одмицали поред планинске речнице. Кад су скренули у густу борову шуму, морали су да се зауставе јер је једно стабло пало преко друма. Војници су истрчали да га уклоне.

Тада су запраштале пушке и митраљеви. Снајперисти Веспиног пријатеља Јинга су веома прецизно гађали и покосили све осим Доихаре, Танаке и Веспе. Јапански пуковници су извукли револвер, али их је Веспа предухитрио:

— Баците оружје... Нећемо вам ништа — рекао је — пуковник Доихара ће ми написати пропусницу за Шангај, а кад се ја отуд јавим, бићете пуштени. Наравно, тражићемо у замену и одређени број наших заробљених другова.

Чим је стигао у Шангај, Веспа је представницима Друштва народа предао богато документован материјал о јапанским зверствима у окупираној Манџурији.

Његов извештај објавила је читава светска штампа.

Веспи није било суђено да умакне од Јапанаца.

Кад су заузеле Шангај, он је једне ноћи укрцао своју породицу у мали једрењак, у намери да отплови у Сингапур.

Један јапански разараач испалио је неколико граната на једрењак и Тихи океан је прогутало „најопаснијег човека на Далеком истоку“, како су га многи звали, заједно са читавом његовом породицом.

Н. Митић

ТАЈНЕ ЉУДСКОГ ОРГАНИЗМА

ЖИВИ И ПОСЛЕ СМРТИ

Каплар Џон Варен био је тешко повређен на једној војној вежби, у лето 1970. године недалеко од града Дејтона у савезној америчкој држави Охајо. Другови су га одмах пренели у болницу, али младом војнику није било спаса: много је искрварио, а бомба, која је експлодирала у његовим рукама, разнела му је раме и део лица. Џон Варен је умро — издато је и званично саопштење, а о томе је обавештена и његова породица. Већ укочено тело пренето је у мртвачницу.

Међутим, када је сутрадан у ту просторију ушао судски лекар да би извршио обдукцију, застало га је запањен. Учинило му се да је човек покренуо прст на левој руци. Немогуће, помислио је лекар, а онда направио рез на његовој надлактици.

Сада је већ био сигуран. Џон Варен је шумно уздахнуо и направио болну гримасу на лицу. Избезумљени лекар истрчао је из собе и позвао двојицу чувара.

— Врзо донесите боце с кисеоником! — повикао је. — Мртавац је оживео!

Пола сата касније младички каплар враћен је свести. Али, ускоро је запао у кому у којој је, под надзором лекара, провео наредна три месеца. После низа операција потпуно се опоравио и опет вратио старом послу.

Мере предострожности

Овај случај није усамљен: понекад се дешава да умрли људи изненада оживе. Често чак ни најсавременији апарати, као што је електрокардиограф којим се региструје рад срца, не могу да открију да ли је човек још жив.

Познат је случај медицинске сестре Харијет Ешен, из Њујорка, коју су лекари, пошто је „погинула“ у једној аутомобилској несрећи, прогласили мртвом и њено тело предали погребном предузећу. Заблуда је случајно откривена! Када је сандук отворен ради идентификације, запрепашћени рођаци приметили су да покојница — трепће.

У Енглеској се 1964. године догодио сличан случај: учитељ Џон Хигс десет пута је проглашаван мртвим, а три пута је доспевао у мртвачницу!

Паничан страх од лажне смрти нагонио је људе да нешто предузму. Због тога је баварски судија Јохан Баптис 1871. године, у свом родном граду Пасау, завештао огромну су-

ЛЕКАР ЈЕ ПОМИСЛИО ДА МУ СЕ ПРИЧИЊАВА: ВРШЕЋИ ОБДУКЦИЈУ ПРИМЕТИО ЈЕ ДА МРТАВАЦ — ПОКРЕЋЕ РУКУ!

му која ће се додељивати као награда лекарима или чуварима гробља ако успеју да пронађу и спасу људе проглашене за мртве. Ова награда постоји и данас и износи око 500 марака.

Мртвим људима привезује се, у појединим земљама, звоно за руку. Ако се покрену, звоно ће обавестити чувара да је човек „васкрснуо“. Неки богати Американци тражили су да им се пројектују посебне гробнице у којима ће се налазити залихе кисеоника довољне да се под земљом преживи три дана. Уз то, поред сваког ковчега постављен је и алармни уређај који се

мртавацу везује за руке. У случају да покојник оживи, и најмањи покрет руке активираће једноставан механизам, а црвена сијалица упалиће се у соби чувара гробља и тако га обавестити да се у луксузној гробници нешто не обично дешава.

Где је граница?

Ни научници данас нису јединствени у тврдњама када неког човека треба прогласити мртвим. Француски биолог и академик Жан Ростан је рекао:

— Човек који се данас сматра мртвим, можда ће

за стотинак година, под истим околностима, бити проглашен — живим!

У сваком случају, класична граница између живота и смрти — престанак дисања и откуцаја срца — није више прихватљива. Почетком 1966. године чланови Француске академије наука, у Паризу, сложили су се да је крајње време да се установе критеријуми за одређивање момента настанка смрти. Предложили су да то буде престанак сваке могуће функције, односно, да се после сваког умирања болесницима ставе на главе електроде и прикључе за енцефалограф, апарат који региструје биострује из мозга. У случају да кривуља коју исписује овај апарат читавих 48 часова буде на нули, тек тада се са сигурношћу може прогласити мртвим.

Овај предлог није противуречан са научним чињеницама, јер се зна да мозак човека највише шест минута може да остане без кисеоника. После тога, разни токсини почињу да разарају његове ћелије. Ако се таква особа касније и оживи, она постаје „човек-биљка“, не способна да говори, размишља или се креће.

Међутим, случај Џека Вејна, службеника једне банке у Вашингтону, показао је да људски организам крије многе велике тајне. Иако се у лето 1965. године Вејн удавио у реци и под водом дуго остао без кисеоника, када су га купачи вештачким дисањем и масажом срца успели да оживе, он их је разговетно упитао:

— Шта се десило са мном?

Код њега су касније примећена само незнатна оштећења централног нервног система. Б. Ј.

ЦРТИЦЕ ИЗ ИСТОРИЈЕ

ПАТРОЛЦИЈЕ У КАФАНИ

Ред и мир у Београду чували су шездесетих година прошлог века пандури и патролције. Око деведесет пандура „обучених по турски и наоружаних са по два пиштоља и јатагана за силајем“ било је распоређено у шест квартова. Неки су остајали при квартовима а већи број је обављао дужност као позорници и по улицама.

На чело сваког кварта постављан је **квартилник**, а над свима је био **буљубаша**.

Патролције су вршиле ноћну службу али, као и пандури, прилично несавесно. Није била реткост да заспе у некој капији или заседну у кафани и не помишљајући на посао.

Да би побољшали полицијску службу, градски оци су ангажовали војнике који су желели да своје тромесечно одсуство проведу као пандури или патролције. Београдски паша био је оштро против тога сматрајући да се војсци тако даје исувише слободе, али је на крају ипак пристао.

Од **пандара**, како су Турци називали пандуре, потичу називи **жандарм** и **жандармерија**.

ЖИВОТ ПОСВЕЋЕН ПТИЦАМА

ВЕШТА РУК

КОД ЧУВЕНОГ ДАВИДА — Џон Џејмс Одибон, човек који је живот посветио сликању, проучавању и чувању животињског царства, рођен је на Хаитију 1785. године. Отац му је био Француз, поморски капетан и плантажер, па није чудо што је сина 1789. послао у Француску, у поморску школу. Међутим, млади Одибон није много марио за море. Уместо да учи, крстарио је шумама Нормандије цртајући птице. Због изузетног дара за сликарство постао је ученик чувеног Давида, цртајући и даље само птице.

ПУТ У АМЕРИКУ — Сматрајући да ће му син, ако промени место и начин живота, кренути другим, сигурнијим путем, капетан Одибон шаље сина у Америку на фарму у близини Филаделфије. Али, ни то није изменило стремљења Жан-Жака, како се звао у Француској. Одушевљен северноамеричким шумама, младић се потпуно одаје риболову, лову и цртању животиња, што га привлачи још од детињства. Ни венчање с лепом Луси Бејквел, 1808. године, није га излечило од његове необичне страсти.

НЕОБИЧНИ КАПИТАЛ — да би, колико-толико, саставили крај с крајем, брачни пар Одибон отвара малу трговачку радњу у којој Луси остаје сама. Њен муж све више путује, бави се научним експериментима, сусреће Индијанце, лови птице и препарира их. Истовремено ради као професор француског језика, играња и сликања. Иако већ има 30 година, једини капитал су му гомила његових цртежа где су верно и детаљно приказане птице и северноамеричке звери. За њега све више постоје само кичица, боје и природа.

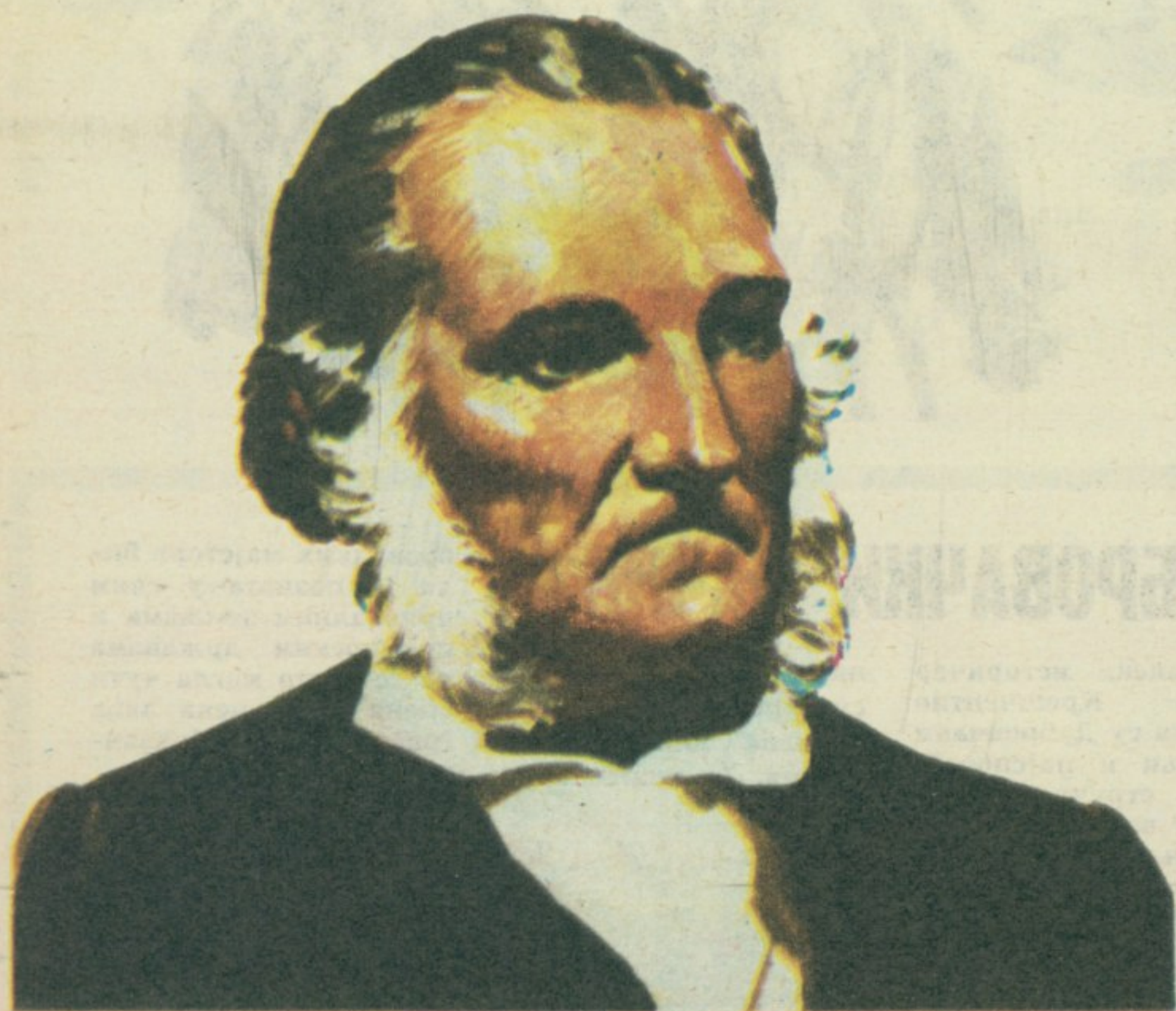

КА ЦОНА ОДИБОНА

ОДУШЕВЉЕЊЕ У ЛОНДОНУ — После неуспелог покушаја да се у Њујорку бави трговином, Одибон се сели у Кентаки где је отворио мали млин од којег се његова породица издржава док он лута шумама и мочварама и слика. Упоран, са жељом да све животиње које види наслика што стварније савладао је технику сликања уљаним бојама. Од тада су његове птице „оживеле“, као да су снимане апаратом. Кад је родила два сина, његова Луси је приморана да се запосли и ради као учитељица.

Ускоро зидове њиховог скромног стана краси неколико стотина слика птица које су права уметничка дела. Међутим, нико од америчких издавача није заинтересован да објави књигу Одибонових цртежа и слика. Тада Џон Џејмс одлучује да се врати у Европу. Дајући часове из музике и мачевања да би зарадио новац за пут, велики заљубљеник у природу плови у Лондон, где се убрзо сви одушевљавају његовим сликама на којима су само животиње.

ЈЕДНА КЊИГА — ДВА ТАЛЕНТА — Прво издање данас већ славне књиге „Птице Америке“ излази 1826. године. Преко хиљаду цртежа птица пропраћено је живим и занимљивим текстом у којем Одибон открива да је и веома добар писац. Све је говорило да је то човек који је природу, сва њена богатства и тајне, осетио на најтананији начин а затим лепим, приступачним стилем своја запажања понудио читаоцу. Књига је једноставно разграбљена; издавач је постигао пословни успех, а Одибон углед и нешто новца.

ИМЕ ЗА МЕЂУНАРОДНО УДРУЖЕЊЕ — Одибон је хиљаде километара пропутао на коњу, носећи на леђима само сликарски прибор. Купио је велику кућу на обали Хадсоновог залива, где је сместио разноврсну збирку препарираних животиња. Његова најчувенија књига „Птице Америке“ доживела је 165 издања, и у сваком се налазило 435 уљаних слика и 1065 цртежа. Њихов творац умро је 1851. а његово име данас носи Међународно удружење за заштиту дивљих животиња и птица.

Загонетка циркуског јахача

ЧИМ БИ У ТОКУ ГРАДЊЕ ПОНЕСТАЛО НОВЦА, СКОТ ЈЕ ОДЛАЗИО У ПУСТИЊУ И ПОСЛЕ НЕКОГ ВРЕМЕНА ПОЈАВЉИВАО СЕ СА НОВИМ КОЛИЧИНАМА ЗЛАТА!

У Европи је 1890. године гостовао Велики циркус Буфала Била. Била је то, у ствари, комбинација циркуса и родеа са правим каубојима и Индијанцима која је одушевљавала Европљане.

Док су циркуска кола у колони путовала долином Рајне, један од јахача, Валтер Скот, био је задивљен лепотом замкова подигнутих на самој обали реке. Није могао да одвоји поглед од витких кула које су се уздизале над водом.

— Једног дана саградићу себи овакав замак... — замишљено се обратио каубоју који је јахао до њега.

— Требаће ти за то златан рудник — одговорио му је овај.

Неколико година после овог разговора Валтер Скот је напустио циркус Буфала Била и вратио се у Америку. Пошао је у Калифорнију да трага за златом. Понесен легендама о богатим златним рудницима, дошао је у Долину смрти, на југу Калифорније у ствари, најобичнију пешчару без икаквих трагова живота. Причало се, међутим, да се у њој налазе најбогатији рудници злата у целој Америци, али их је веома тешко пронаћи.

ЧУДАН УГОВОР

Годинама је бивши циркуски јахач тражио руднике, али без успеха. Онда је одустао од трагања и отишао у Њујорк, где је упознао богатог банкар Церарда који се понудио да финансира његов подухват! Сматрајући ово најобичнијом позајмицом, простодушни Скот је потписао уговор не обраћајући пажњу на неколико реченица у дну стране наштампаних веома ситним словима.

Тај додатни део уговора обећавао је банкарку половину свега онога што Скот буде пронашао. Неколико хиљада долара које му је дао биле су незнатне према великој заради коју је могао да оствари не напуштајући Њујорк!

Журећи у Долину смрти, Скот није ни прочитао уговор. Неколико година касније вратио се из пустиње са десетак мула натоварених златном рудом. Одмах је отпутовао за Њујорк да би Церарду вратио новац који му дугује, што је овај одбио и показао му уговор:

— Ако си заиста пронашао златан рудник, половина припада мени!

Сада је Скот боље погледао уговор и одговорио, севајући очима:

— Какав златни рудник? Нисам пријавио никакав златни рудник!

По закону, свако ко нађе рудник злата мора да га пријави и региструје. Скот, међутим, није желео то да учини.

— Усталом, што се рудника

тиче — обратио се Церарду док је напуштао канцеларију — можете га задржати целог. Наравно, ако га нађете!

АКО ГА НАЂЕТЕ, ВАШ ЈЕ!

Лукави банкар није ово заборавио. Његови агенти су годинама пратили Скота, али никад нису успели да дођу до рудника. Скот је познавао Долину смрти као свој џеп и увек је успевао да агенте наведе на погрешан траг, све док они нису одустали од трагања.

Скот је заволео дивљу лепоту Долине смрти и одлучио да ту подигне замак из снова. Унајмио је мајсторе и читав тим пројектаната и радника и изградња је почела 1924. године.

Када би у току градње понестало новца, Скот је одлазио у пустињу и после неког времена доносио нове количине злата.

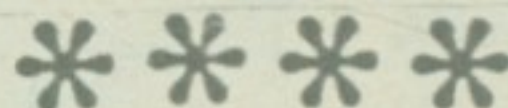
Замак је, у ствари, био невероватна комбинација шпанског, маварског, италијанског, немачког и калифорнијског стила! Имао је неколико различитих торњева а његова унутрашњост је још необичнија: плочице и мермер су донесени из Италије, теписи из Персије и Турске, а антички намештај из разних старих замкова

Европе. На зидовима су висиле скупе уметничке слике.

„Скотов замак“, у оно доба процењен на око два милиона долара, док данас вреди и много више, ускоро је постао чувен у целој Америци и многе познате личности, глумци, политичари и други долазили су да га виде. Власник је волео да дочекује тако угледне госте и прича им о историји Дивљег запада.

Валтер Скот је провео остатак живота у замку и умро је 1954. у 82. години живота. Сахрањен је на брду изнад своје чудне творевине. Тајну рудника злата понео је са собом. Усталом, и сам је рекао:

— Ако га нађете, ваш је!

Данас његов замак изгледа исто тако лепо као некад и представља главну туристичку атракцију Долине смрти па је стављен под заштиту државе као историјски споменик.

М. Ј.

ЛАЂА НА ДУБРОВАЧКИ НАЧИН

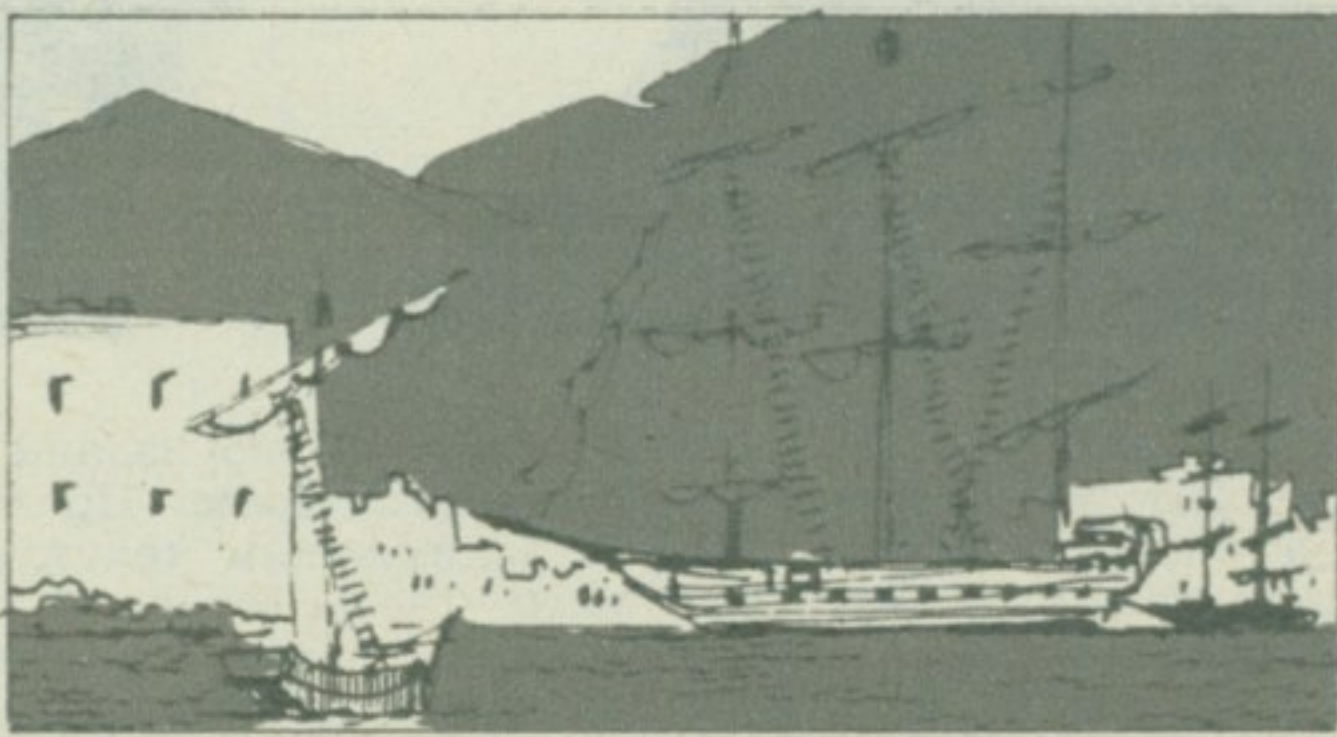
Шеснаести век је време највећег успона дубровачког поморства. Сразмерно својој величини, Дубровник је, вероватно, био међу највећим поморским центрима у свету. Већ тада је дубровачка морнарица дуге пловидбе била независна од своје матичне луке — Дубровника. Захваљујући развијеној поморској трговини и међународном бродарству, значај и вредност дубровачке бродоградње била је на највећој цени. Угледни

италијански историчар Бартоло Крешченцио пише да су Дубровчани „најбољи и најспособнији“ стручњаци за градњу великих бродова. И његов земљак П. Пантеро каже да су у градњи нова и галијуна, две чувене врсте једрењака, познати „ви сокопоштовани мајстори из Дубровника“.

Дубровачки једрењаци били су заиста изврсно грађени. Бродоградитељи из овог древног града знали су да дрво препарирају на

нарочит начин тако да су лађе одолевале зубу времена више од 50 година. Та вештина ду

бровачких мајстора била је позната у свим приобалним земљама и приморским државама па се често могла чути оцена да је нека лађа грађена „на дубровачки начин“.

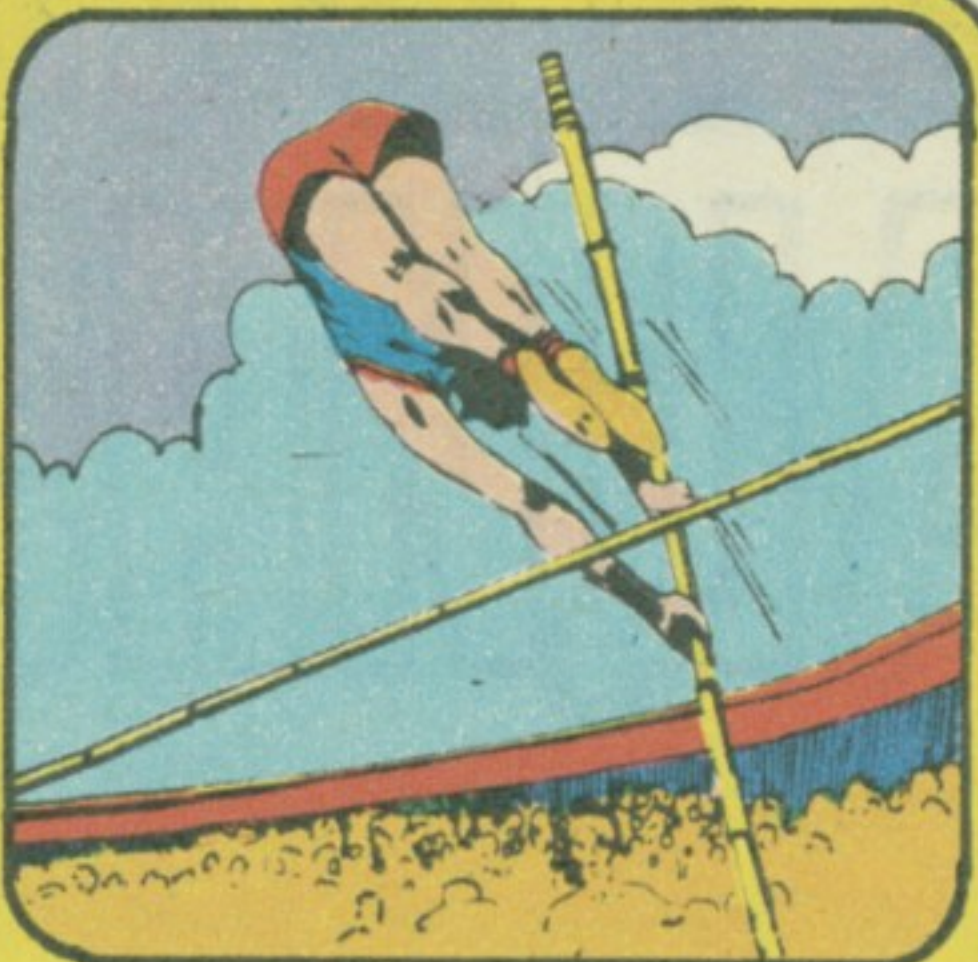

69

НА Олимпијским играма у Токију 1964. године, такмичење у скоку с мотком почело је у 10 часова ујутру и завршило се у 22 часа. Трајало је, значи, пуних 12 часова. Победио је Гред Хансен (САД).

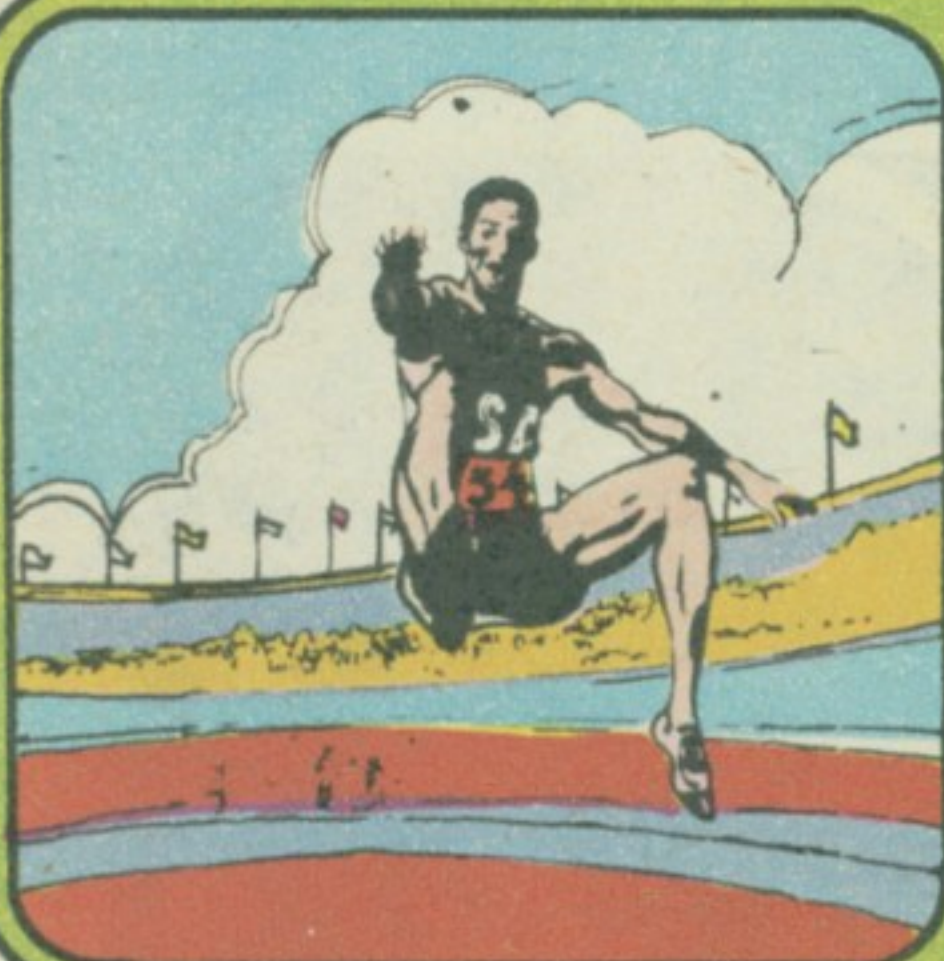
70

У историји олимпијских игара, Американци су освојили многе трофеје, али још ниједну златну медаљу у смучању за мушкарце.

71

НА Олимпијади 1968. године у Мексико Ситију, 22-годишњи Американац Боб Бимон скочио је удаљ 8,90 м и тај резултат назван је „скок у 21. век“ — толико је то био изузетан подвиг. И данас се убраја у највећа достигнућа у историји атлетике.

72

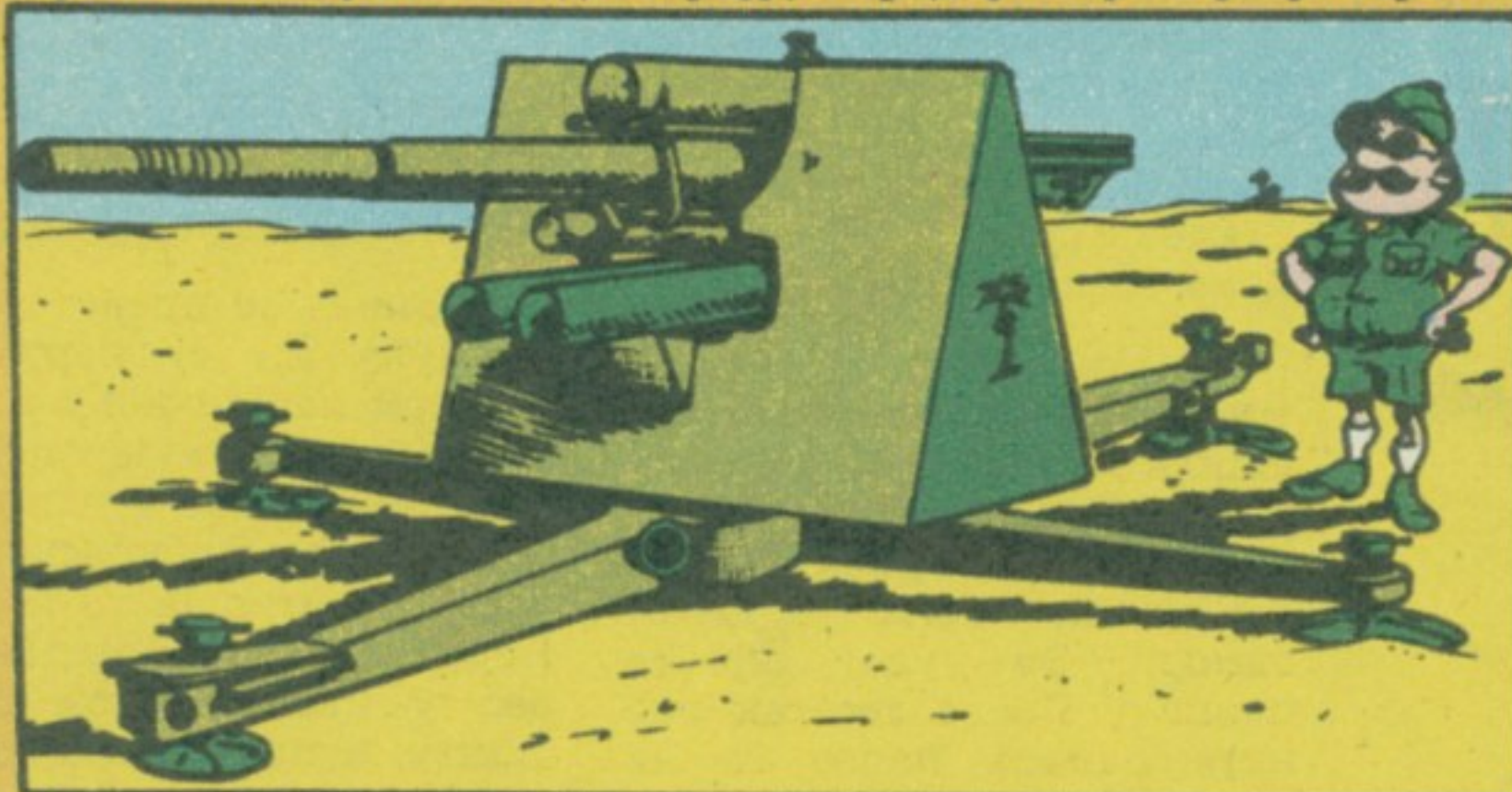
ЈЕДИНИ тркач у историји олимпијских игара који је победио у две маратонске трке био је Етиопљанин Абебе Викила. Он је освојио златне медаље у Риму 1960. и у Токију 1964. године.

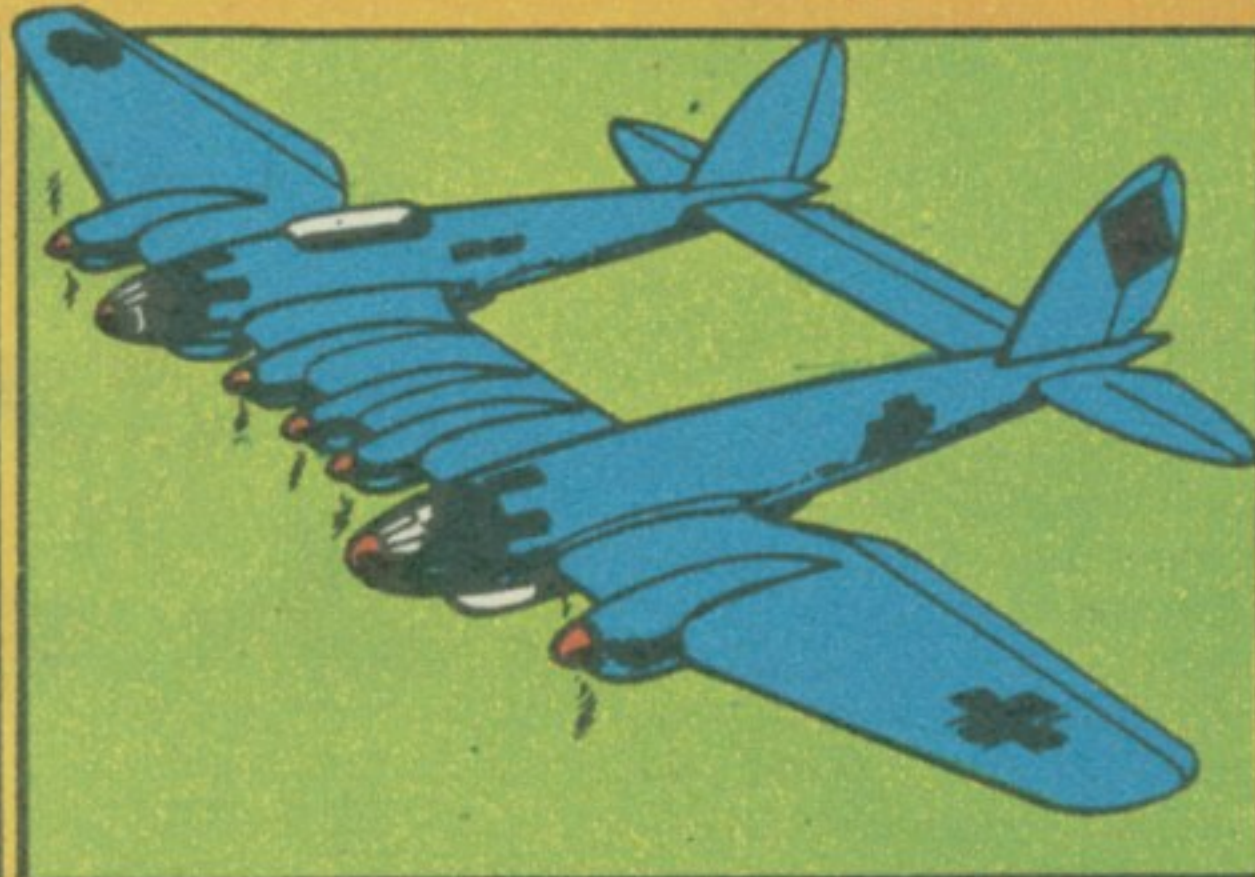
Слобода се брани и оружјем... 46

У бици за Африку Немци 1941. године против савезничких тенкова употребљавају противавионске топове калибра 88 милиметара. Следеће године на руском фронту Немци први пут употребљавају бацач магле (Небелверфер), вишецевни бацач са убојним ракетама. Руси им одговарају, поред још раније употребљаваних

„каћуша“ (1941.), плотунским бацачима ракета такозваним „Стаљиновим оргуљама“. Цртеж десно приказује прототип немачког тегљача једрилица, који је настао спајањем два авиона типа „хајнкел 111“.

Бацач магле, првобитни модел 150 милиметара, дomet 6000 м

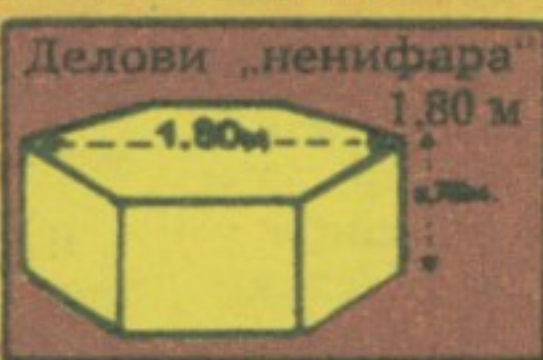

Енглези са своје стране већ мисле на будуће искрцавање и конструишу „пловећи друм“ из 6 делова од којих је сваки дугачак

300 метара и може да прими 6 натоварених камиона. Употребљен је у Нормандији 1944. године.

Шема „пловећег друма“
Бочни помични ловци коловоз

„ненифар“
пловећи аеродром

Цртеж у средини приказује пројект пловећег аеродрома „ненифар“ употребљен само у експерименталне сврхе.

На цртежу десно види се једно од необичних оружја: ракета која је предвиђена за гађање подморница на дубини од 15 м. Кретала се брзином од 1600 км на час. Никад није употребљена.

Командант италијанских окупационих снага Макарске, генерал - пуковник Паскути, дубоко заваљен у фотељу мирно је слушао излагање свог нижег официра о стању у граду и околини, а онда га изненада прекину питањем: — Је ли наша војска добро опскрбљена?

Официр потврдно климну главом. Објаснио је да оружја и муниције има довољно, нарочито намирница, и да су смештене у бившој фабрици текстила Ђусте Иванишевића. Испривши се, поносно је додао да се складиште налази преко пута касарнске зграде увек пуне војника, а да пред самом зградом стално шета стражар.

— Осим тога — нагласио је официр — касарну и складиште дели улица широка једва пет метара, а до складишта се налази кантина, тако да у њега не може непримећено ни миш да се увуче.

Тог јануарског дана 1942. године негде изнад полуострва Свети Петар зубато сунце полако је залазило.

ШТА КЕСАРА НЕ МОЖЕ!

Два дечака, два нераздвојна другара, Јосип Пауновић и Перо Пухарић тумарала су Макаром у потрази за новом игром. Старих су се заситили, ниједна нова није им падала на памет. Није им било више од по дванаест година. Боси и мусави, у кратким панталоницама и увек са неким старим мајицама на себи, никоме нису падали у очи. За разлику од слабо украшеног Јосипа, Перо је био стаман и плећат. Звали су га Кесара. Тај надимак остао му је још од деде, трговца стоком који је у куповину ишао са кесом новца обешеном о врат.

Перин отац отишао је у партизане чим је избио рат. Дечак је живео са мајком, сестром и две године старијим братом Мариом. У Макарој су га сви волели. Био је окретан, паметан, али и право спадало. Знало се: где неко направи штету — Перо је! Само мали број људи знао је да су му срце и душа стално с партизанима на Биокову. И баш један од њих бану пред дечаке.

— Перо, дођи на час! — позвао је малишана у страну. — Перо је! Само мали број људи знао је да су му срце и душа стално с партизанима на Биокову. И баш један од њих бану пред дечаке.

Неколико минута човек му је тихо говорио гестукулирајући рукама, а онда се изгубио у суседној улици.

— Нашима на Биокову понестало је хране. Питају ме да ли могу и ја нешто да учиним — рекао је Перо Јосипу кад се вратио. — Ех, шта Кесара не може!.. У Макарану хране нема, али је има у Италијана. Узећу је, вала, од њих и то директно из складишта усред бела дана!

УЗБУНА У МАГАЦИНУ

Перо Пухарић Кесара

СВАКОГ ПОПОДНЕВА ДВАНАЕСТОГОДИШЊИ ДЕЧАК ИЗЛАЗИО ЈЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ СКЛАДИШТА ПОСРЋУЋИ ПОД ТЕРЕТОМ. ЈЕДНОМ СУ ГА ИПАК ПРИМЕТИЛИ.

се на крову. Размекло је неколико црепова и спустио се у унутрашњост магацина. Намирнице су биле спаковане у вреће испод којих се налазила велика количина сламе. Највише је било цаква са пиринчем.

— Пиринч је и најпотребнији! — хукнуо је малишан и дограбио најближу врећу. Тешком муком ју је успентрао до крова. Дишући тешко, застао је да се одмори. За чудо, није се плашио. После десетак минута одмора попео се на кров, пажљиво вратио црепове на своје место и цак тежак око 50 килограма забацио на леђа. Терет га је притискао, ноге су му клецале. Ипак, некако се држао.

Код жичане оgrade сачекао је да му италијански стражар шетајући поново окрене леђа, протурио врећу на улицу, хитро се провукао између жица и поново забацио врећу на леђа. Као да носи нешто своје што нико не сме да му дирне, кренуо је поред стражара. Ишао је полако посрћући под теретом и уз пут сретао италијанске војнике који су се смејали и нешто у шали добављали на његов рачун. Није много марио за то. Поред њега је трчкарао

Јосип који му се придружио чим је замакао иза складишта.

У КЛОПЦИ

Пиринч је пренет у једну кућу где су партизани кришом дошли ноћу и преузели га. Била је то мала количина хране у односу на број бораца Биоковског одреда. Схватио је то и мали Перо па се и сутрадан обрео у италијанском складишту, и прекосутра, сваки дан читавог следећег месеца. Увек је износио по једну врећу, увек поподне кад је у граду било највише људи и окупаторских војника и увек на исти начин. И сваки пут, да се само окренуо, италијански стражар би га видео и, сигурно, на месту убио. Међутим, Италијани нису ни приметили да им нестају вреће; магацин је свакодневно попуњаван новим намирницама.

Ипак, једног дана Перо је примећен. Овог пута на „стражи“ је био његов брат Марио. Кад су Италијани подигли узбуну и почели да излећу из касарне и кантине, дечак је био у складишту. Иако је могао да побегне, Марио није хтео да остави брата на цедилу. Скочио је

Јосип је зинуо од чуда. Помислио је да се Перо шали, али његов озбиљан израз лица и убрзани корак говорили су му да је ствар озбиљна.

СА ВРЕЋОМ КРОЗ ГРАД

Перо и Јосип су већ сутра дан поподне неколико пута прошетали испод складишта и осматрали. Пошто је становао у суседству Перо је знао да се складишна зграда задњим зидом ослања на узвишење иза којег се простирала шума. Додуше, простор око зграде био је ограђен жицом са три стране, али ако се неко неопажено привуче и успне

на брег, који није у стражаревом видокругу, лако се може спустити на кров складишта и увући у магацин.

Наоко, врло једноставно, али ту је био стражар, војници у касарни, официри у кантини, тако да је сваки покушај да се уђе у складиште представљао праву лудост.

— Само ти, Јозо шетај улицом испред магацина и звизни ако искрсне опасност! — умиривао је Перо друга.

Искористивши тренутак кад му је стражар окренуо леђа, дечак се невиденом брзином кроз жичану ограду увукао у двориште складишта и за трен ока нашао

и ухватио се за рам прозора на магацину.

— Перо, бежи, видеше нас, ђаволи! — викао је на сав глас.

Хтео је да каже још нешто, али су га снажне руке скинуле на земљу. На њега се сручише удари. Затим су га одвукли до оближње крушке и везали жицом за стабло. Остали италијански војници упали су у магацин али Пере тамо није било. Братовљево упозорење га је спасло јер је имао довољно времена да са себе свуче црвену мајицу која је привлачила пажњу и тутне је у џеп кратких панталоница и кроз прозор побочне канцеларије побегне у оближњу шуму.

ОДАКЛЕ ОПЕТ ПИРИНАЧ?

Начинивши полукруг око града, Перо је пришао складишту и умешао се међу радознале Макаране који су се окупили пред зградом. Повукао је за рукав једног војника и упитао га на италијанском:

— Ма, шта радите овде? Војник, лепотан неки, поглади брчиће и нервозно рече:

— Тражимо једог бандита! Ту је, унутра!..

— Ухватићете га, сигурно! — узврати дечак па се провуче до светине код улазних врата магацина. Италијански војници кампама су боли сламу, мислећи да се „лопов“ ту сакрио, превртали вреће. После пола часа дигли су руке од свега и закључали складиште. Следећих дана потпуно су га испразнили.

Биоковски партизани су се обрадовали кад су чули да се Перо спасао и да је његов брат Марио пуштен кући после неколико дана пошто Италијани нису могли доказати да је учествовао у крађи, а он сам није ништа хтео да призна. Међутим, запрепастили су се када је пиринач даље пристизао. Одакле сад, чудили су се. Касније им је то објаснио Перо.

Кад сам раније износио вреће са пиринчем из магацина, мислио сам и на будућност па сам сваки пут, пре него што би их изнео напоље, још једну сакривао под сламу. Накупило их се доста. Јест да су Италијани испразнили магацин, али под сламу нису загледали. Ехеее... еееј, мислио је Кесера и на то!

Перо Пухарић у партизане је отишао априла 1942. Као курир и бомбаш стекао је четири ордена, од тога две медаље за храброст. Данас живи у Макаранској где има аутомеханичарску радњу. Остао је исти као некад: весео, разговорљив, дружељубив. Мало га људи зна по правом имену и презимену. За све је он — Перо Кесара.

М. Тодоровић

ЧАРОБНИ ШТАПИЋ С ГРАФИТОМ

СВЕ ДО ПРОНАЛАСКА ФРАНЦУСКОГ ОФИЦИРА НИКОЛАСА КОНТЕА ПИСАЊЕ ОЛОВКОМ БИЛО ЈЕ ПРАВО МУЧЕЊЕ. ЊЕГОВ РЕЦЕПТ КОРИСТИ СЕ ГОТОВО ДВА ВЕКА!

Предео око језера Боровдал, у енглеској покрајини Камберланд, захватила је једног спарног јулског поподнева 1550. године страховита олуја. Пред жестоких налетима ветра и снажним пљуском пастири који су на обали језера чували овце склонили су се на безбедна места.

Међутим, кад је невреме протутњало и када су чобани кренули да прикупе своја стада, видели су да је олуја из земље извалила многа стабла заједно с корењем. Међу жилама ишчупаног дрвећа и на дну тек насталих рупа угледали су масно црно грумење. У почетку су мислили да су то комади угља, али их је касније зачудило што тај угаљ не може да гори и што и при најмањем додиру на рукама оставља црне трагове. Доцније су утврдили да то није био угаљ, већ графит. Исти тај графит чобани су први употребили као најпримитивније „оловке“; когадима дотада непознате материје обележавали су овце.

Петнаестак година касније у Енглеској су се појавиле праве оловке. Били су то дрвене цевчице чија је шупљина била испуњена графитом из Камберланда. Одмах се видело да су много једноставније за писање него гушчије перо и друге, сличне „писалке“. Али, имале су и велики недостатак: многим људима нису биле приступачне, а због мекоће брзо су се трошиле. Сачувани примерци ових „музејских“ оловака сведоче да су оне биле не само средство за писање, већ и украс, јер су их њихови творци богато резбарили.

ЗА ПОЛА МИЛИОНА РЕЧИ

Брзо се показало да је графит важан и скупocen. Одмах на почетку производње графитних оловака енглеска влада је увидела велики значај графита за своју привреду, па је нарочитим про-

писима најстроже забранила извоз ове сировине. Прекршиоцима се својевремено претило и смртном казном. Оловке су се израђивале у Лондону, а графит је од налазишта до радионице преносен уз јаку оружану пратњу.

Истовремено су потребе за оловкама у целом свету биле све веће. Међутим, оне су и даље биле меке, брзо су се трошиле, а њихов траг лако брисао. Посврх тога, чист графит био је скуп. Најзад, француски официр Николас Жак Конте, проналази 1795. године начин за добијање оловака које се

не комаде дрвета. Такође се показало да се променом садржаја глине у смеши могу добити оловке различите тврдоће. На овај начин, на пример, може се израдити оловка која се тако споро троши да се њом може исписати пола милиона речи!

После овог проналаска Николаса Контеа оловка више није била реткост. Кад је руски трговац Алиберт открио 1847. године богата налазишта графита у Сибиру, у близини кинеске границе, графит више није био тако редак и скуп. Руски графит слободно је извожен у Не-

готово не разликују од савремених.

Дуго експериментишући, Конте је установио да се мешањем графита у праху, који је само једна од алотропских модификација угљеника, са глином добија смеша много практичнија за израду оловака од самог графита. Оваква смеша се пресује у танке шипке које се суше и, кад отврду, умећу у нарочито обликова-

мачку где се почело с масовном производњом оловака, нарочито у чувеној фирми „Фабер“.

Нешто касније графит је пронађен и на другим местима у Сибиру, а и на Цејлону, данашњој Шри Ланки, у Индији, Јапану, обе Америке, Немачкој, Чехословачкој и на многим другим местима. Са-

времена индустрија производи га и на вештачки начин.

КАКО ПИСАТИ У АВИОНУ?

Данашње оловке праве се у суштини по истом рецепту који је први применио Николас Конте. При изради се користи мекше дрво и то оно које се приликом резања не цепа. Најквалитетније је дрво црвене кедровине која најчешће расте у Америци или источној Африци.

У последњих неколико деценија графитне оловке су доста потиснуле различите „хемијске“ оловке. Ова врста писаљки с нарочитим пуњењем и малом куглицом на врху почеле су се производити у Америци 1939. године и то за потребе авијатичара. Наиме, пилоти су упорно захтевали да се нађе нека замена за њихова налив-пера, јер из њих при лету на великим висинама, мастило испури због пада притиска.

Занимљиво је да је прве записе о једној врсти оловке оставио славни Леонардо да Винчи. Зна се да су у 15. веку неки калуђери у Швајцарској користили за писање оловне штапиће обавијене танком кожом. Крајем истог века човек проналази

„пастел“ који се добија мешањем глине са обојеним оксидима метала. Велики Леонардо је тад записао да га је 1449. године са бојењем на суво“ први упознао француски сликар Жан Пареал. Али, ни промућурни Да Винчи сигурно није ни слутуио да ће се производња оловака развити у велику и разгранату индустрију у целом свету.

В. К. 17

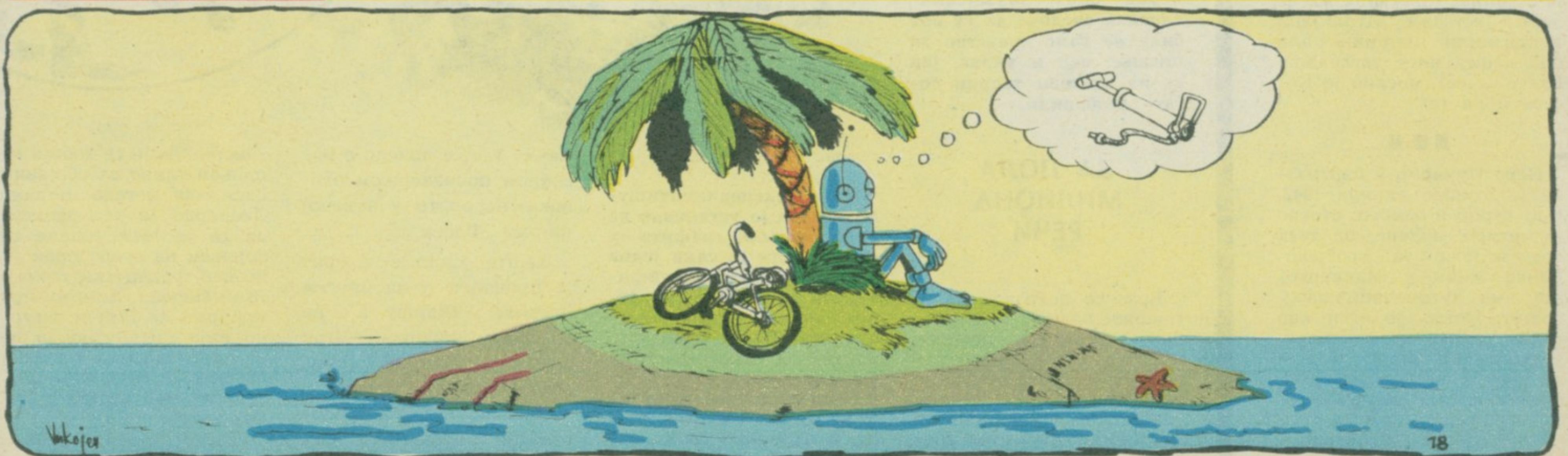

БИМ И БУМ

JOE MUSIAL

ШРАФКО

ИЗНОГУА: ЧАРОВНИ БИЛИМ

... ГДЕ СЕ ЗАБАВЉАО ИГРАЈУКИ ШАХ.
НИКАД НИЈЕ РУБИО ЈЕР МУ ЈЕ ЈЕДАН
ДОБАР И МУДАР ДВОРАНИЦ ГОВОРНО КОЈИ
ПОТЕЗ ДА ПОВУЧЕ...

СТАНОВНИЦИ СТАРОГ БАГДАДА
БИЛИ СУ СРЕЊНИ ПОД ДОБРИМ
КАЛИФОМ ХАРУНОМ
ЕЛ ПУСАХОМ...

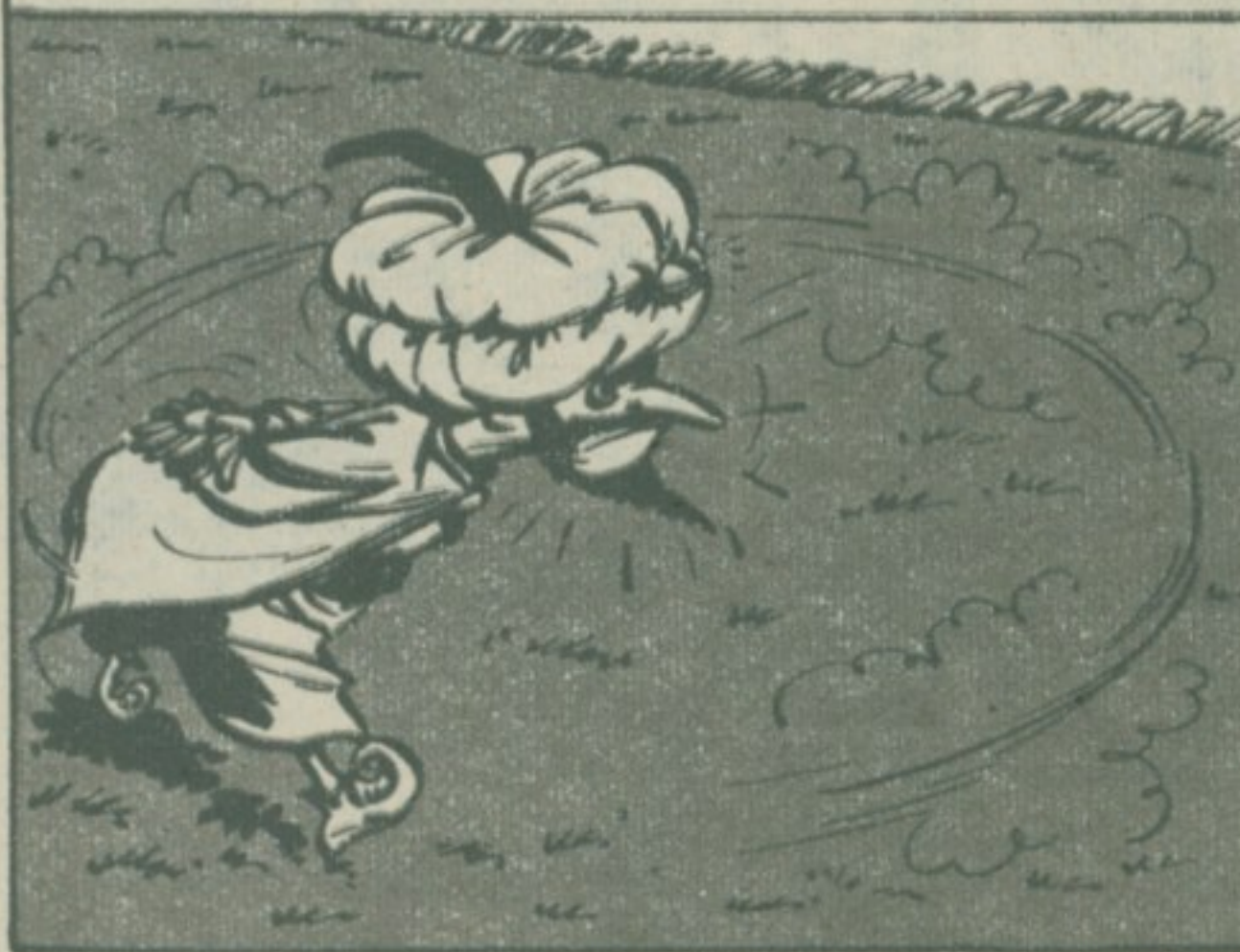
КАЛИФ ЈЕ РЕТКО
НАПУШТАО СВОЈУ
ПАЛАТУ...

ПАЗИТЕ, СВЕТЛИ ГОСПОДАРУ! АКО
ПОМЕРИТЕ РОБА, ЈА КУ СВОЈИМ
ЈАЊИЦАРЕМ УЗЕТИ ВАШ КАРАВАН-САРАЈ
И МАТИРАТИ ВАШЕГ СУЛТАНА!

АЛИ, НИ У БАГДАДУ НИСУ
СВИ СРЕЊНИ НЕ, НИКАКО.
ЈЛИ ВЕЛИКИ ВЕЗИР
СЕ ЈЕДЕ...

... ЈЕР НИКАКО ДА
ПОСТАНЕ КАЛИФ
УМЕСТО
КАЛИФА!

ЊЕГОВЕ СЕКИРАЦИЈЕ ЖАЛОСТЕ ЊЕГОВОМ
ВЕРНОМ СЛУГУ ДИЛАТ ЛАРАТА...

БУДИТЕ РАЗУМНИ, О ВЕЛИКИ ВЕЗИРУ!
АКО СЕ НЕ УРАЗУМИТЕ КАЛИФ ЊЕ ВАС,
И ПОРЕД СВОЈЕ ДОБРОТЕ
И ГЛУПОСТИ, НА НАБИТИ
КОЛАЦ!

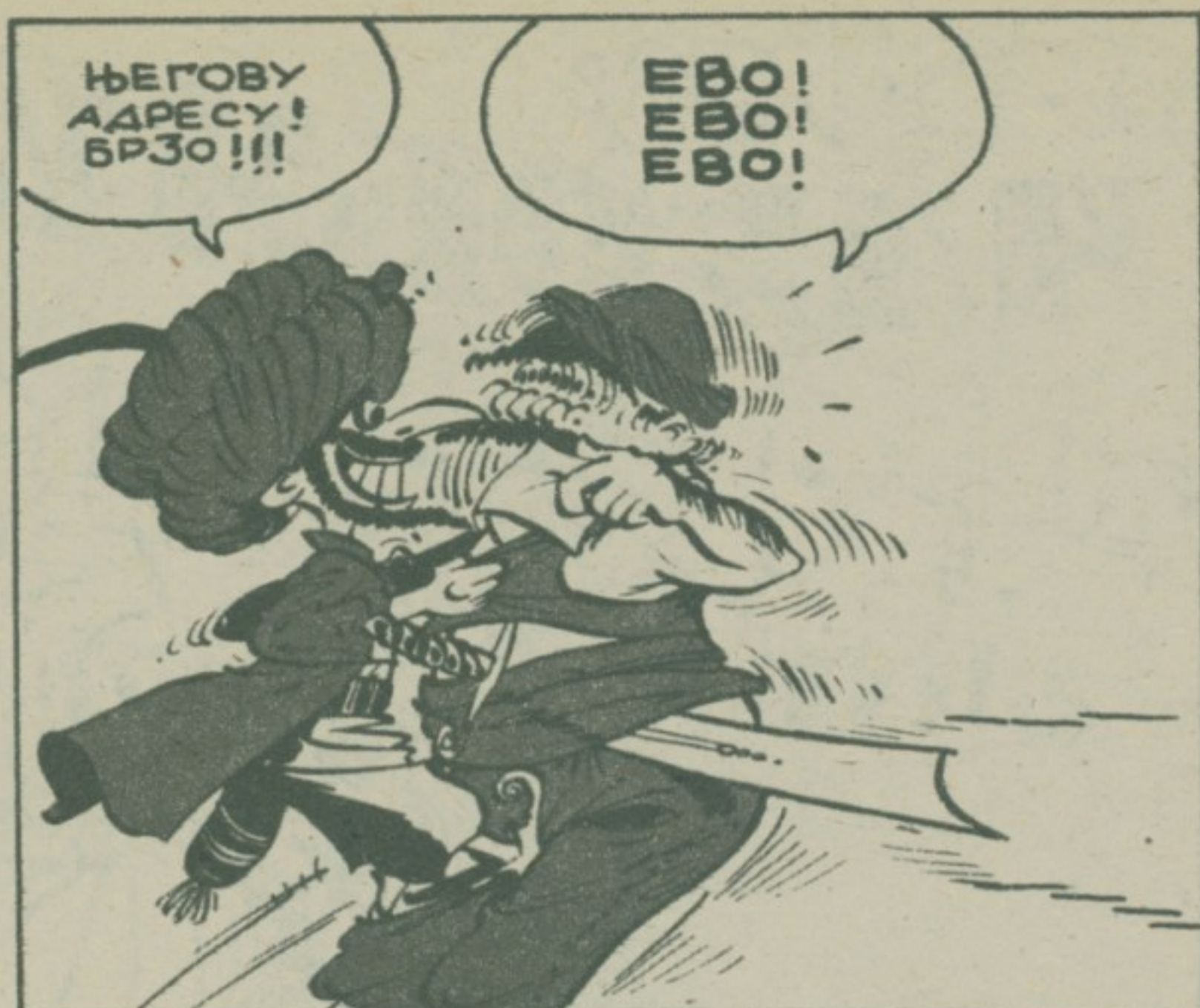

ВИШЕ ВОЛИМ И КОЛАЦ, НО САЗНАЊЕ
ДА НИКАД НЕКУ СЕСТИ НА ПРЕСТО!

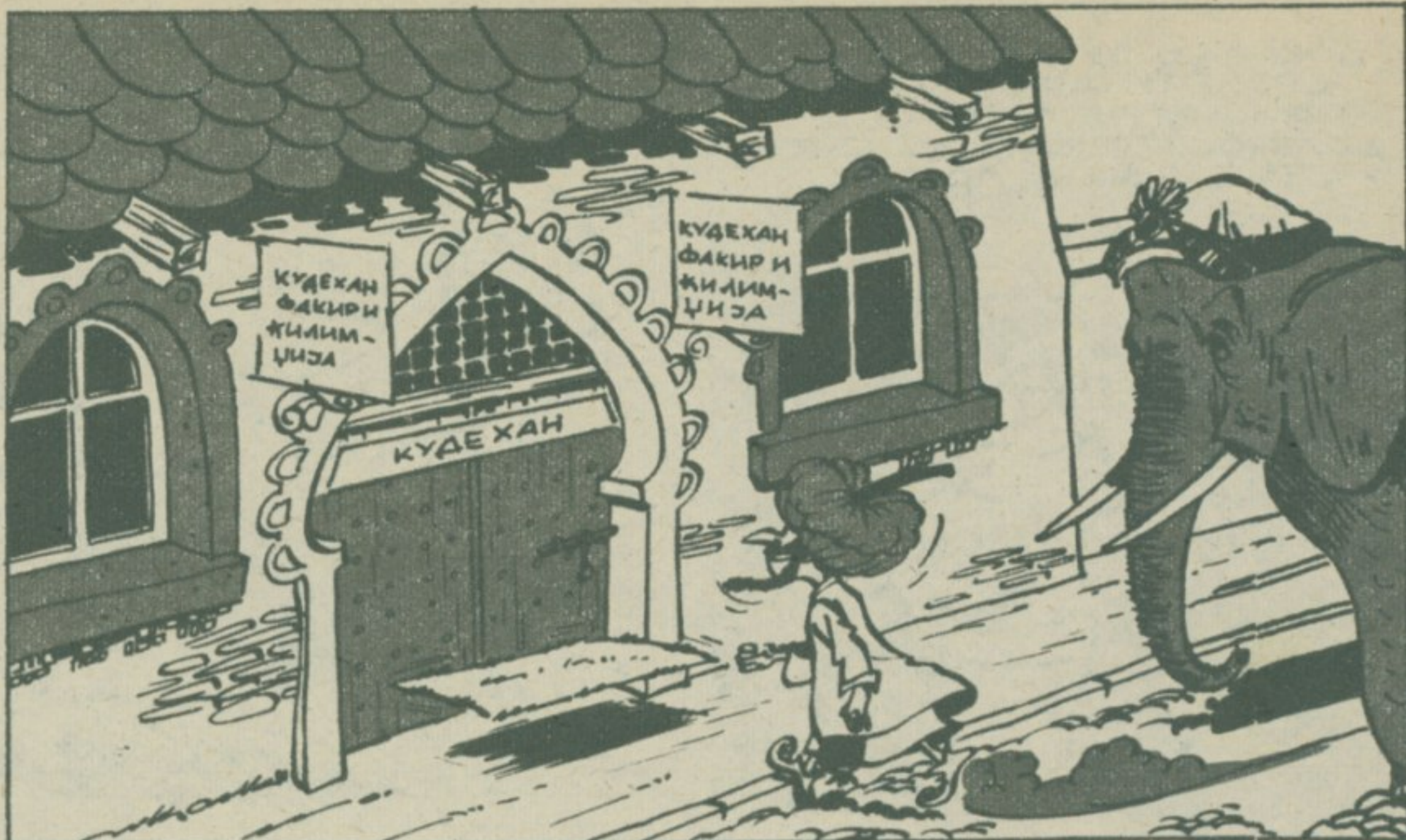
СТИШАЈТЕ СЕ! МОЖДА
ЊЕ СЕ НЕШТО ДОГОДИ-
ТИ... ПА ЊЕ СЕ ВАША
ПЛЕМЕНИТА
ЖЕЉА
ИСПУНИТИ
!

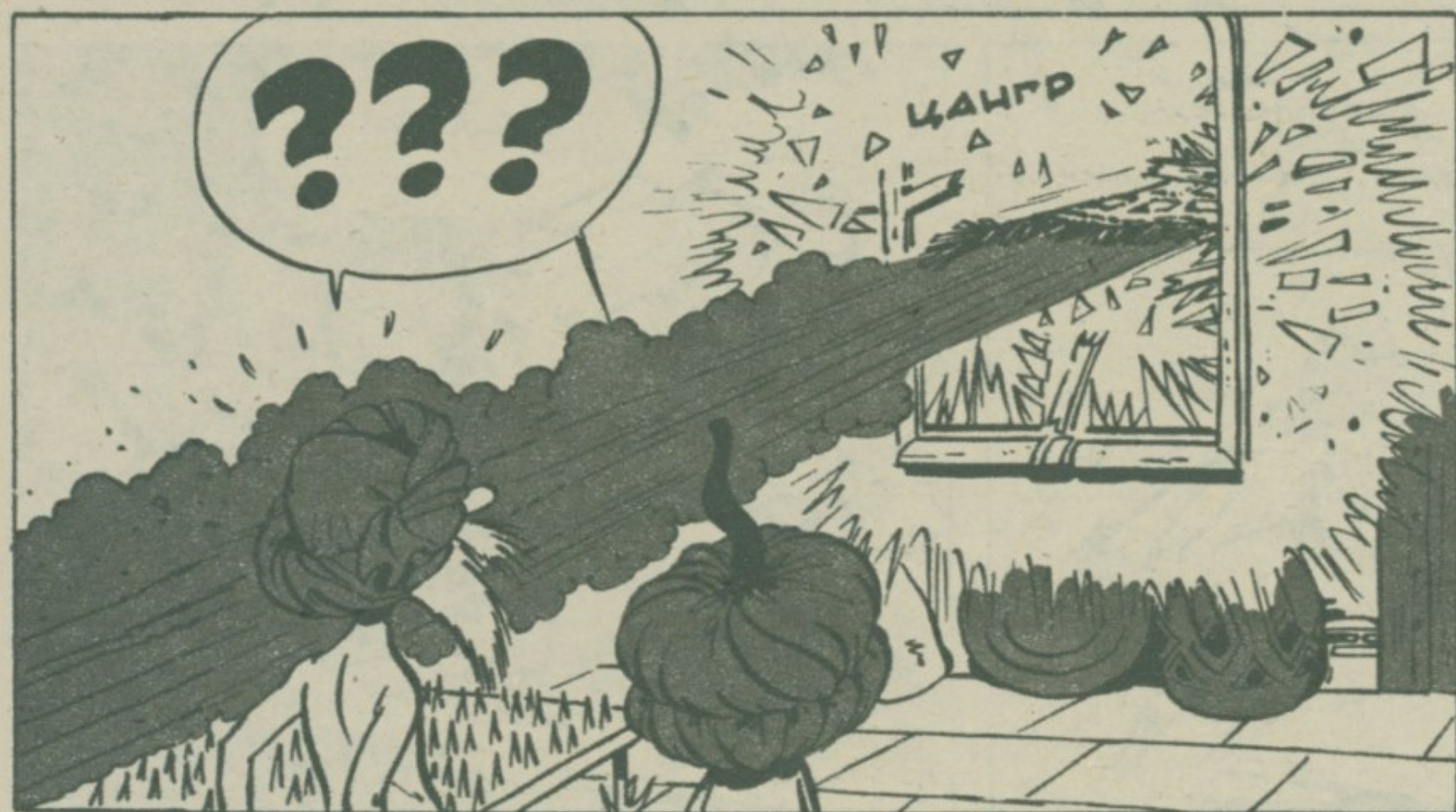

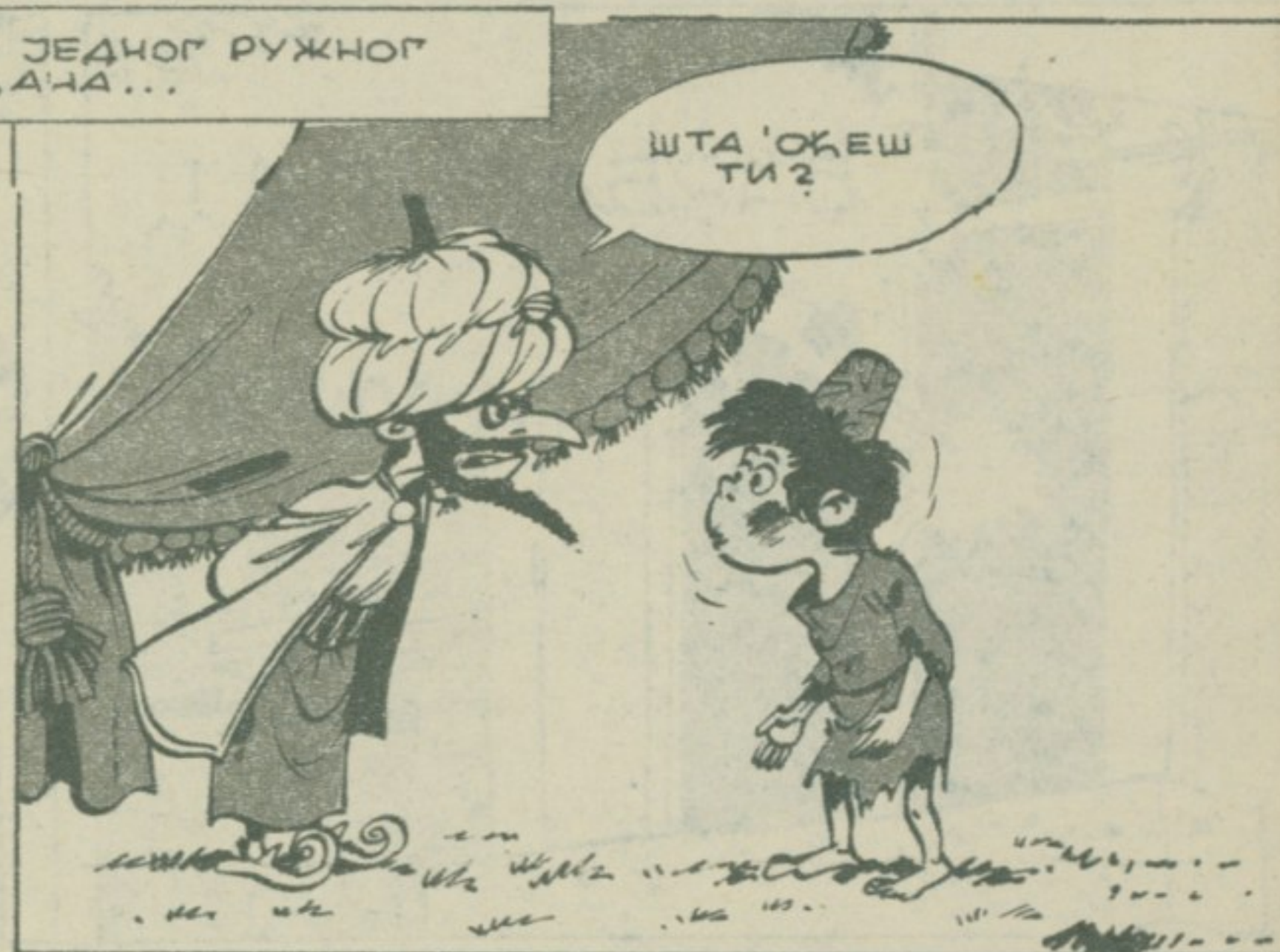
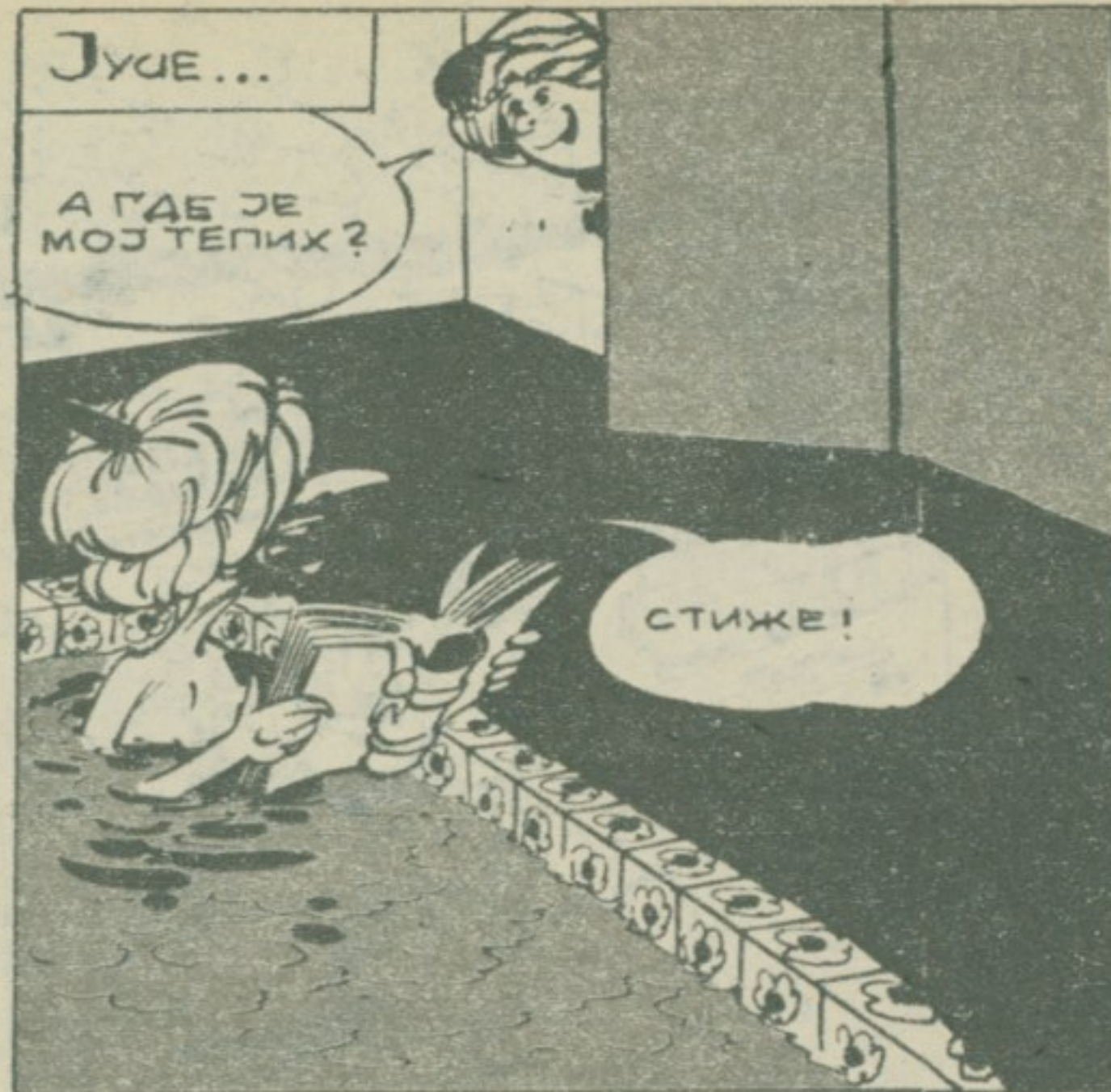

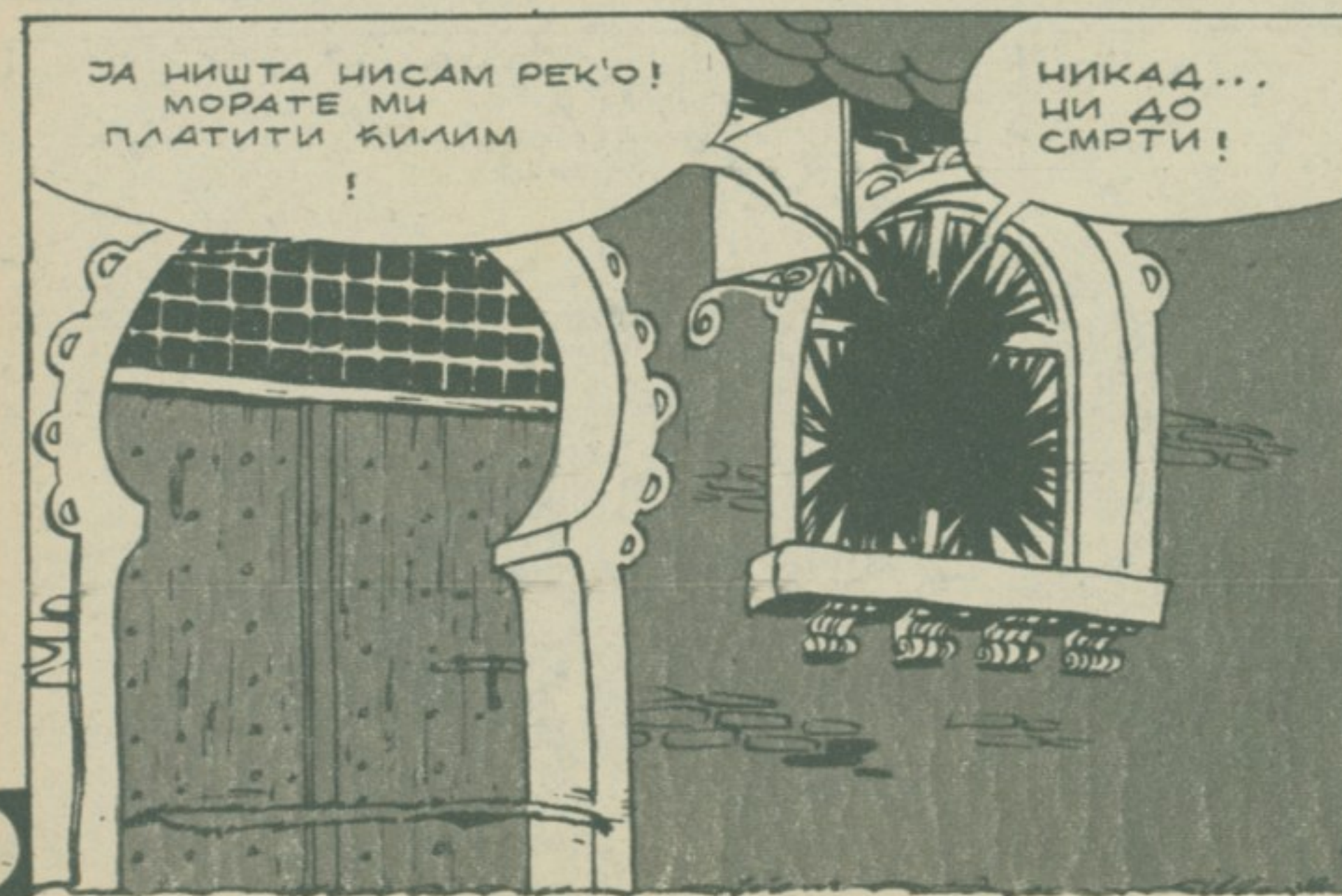
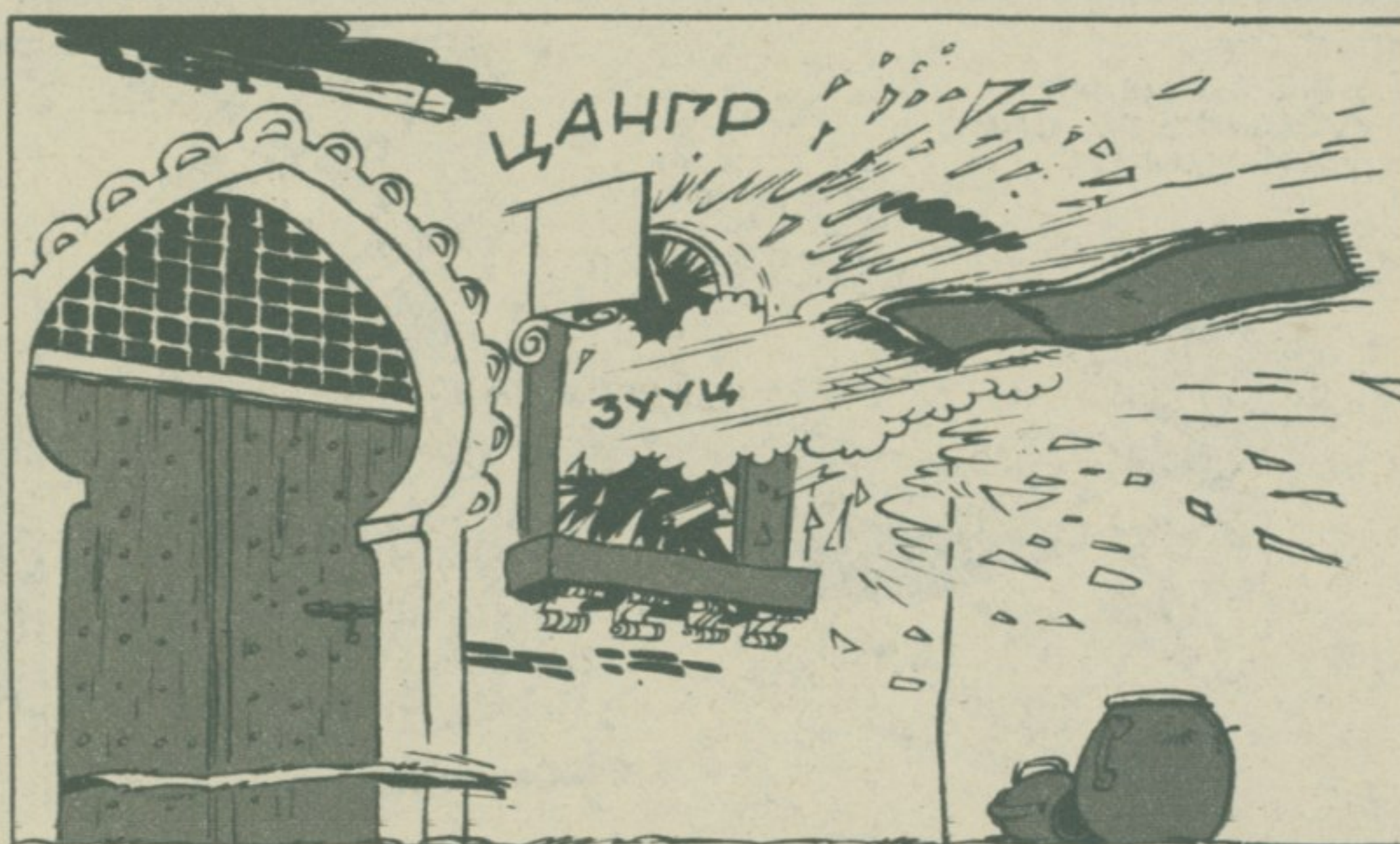
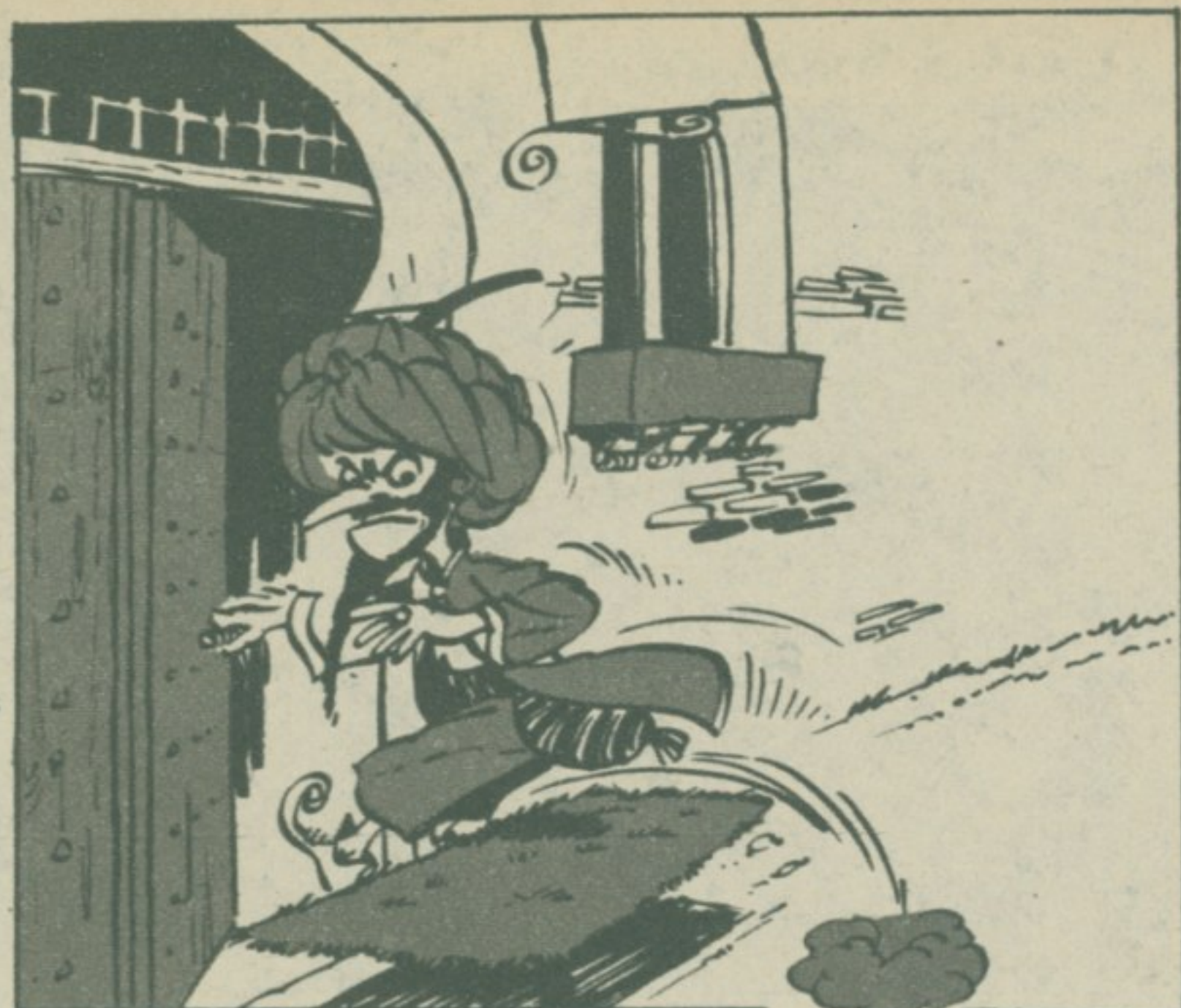
После неколико дана...

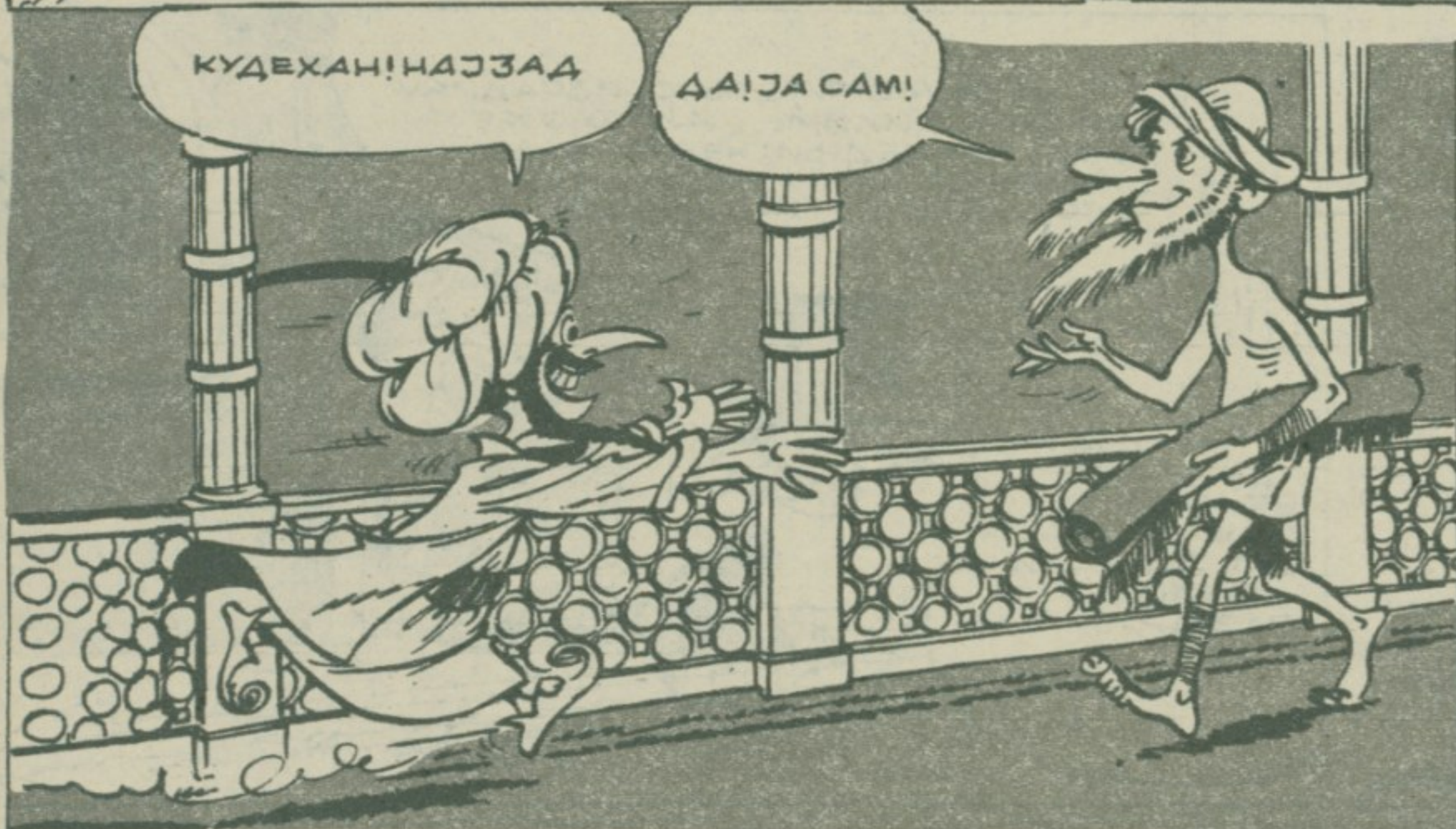

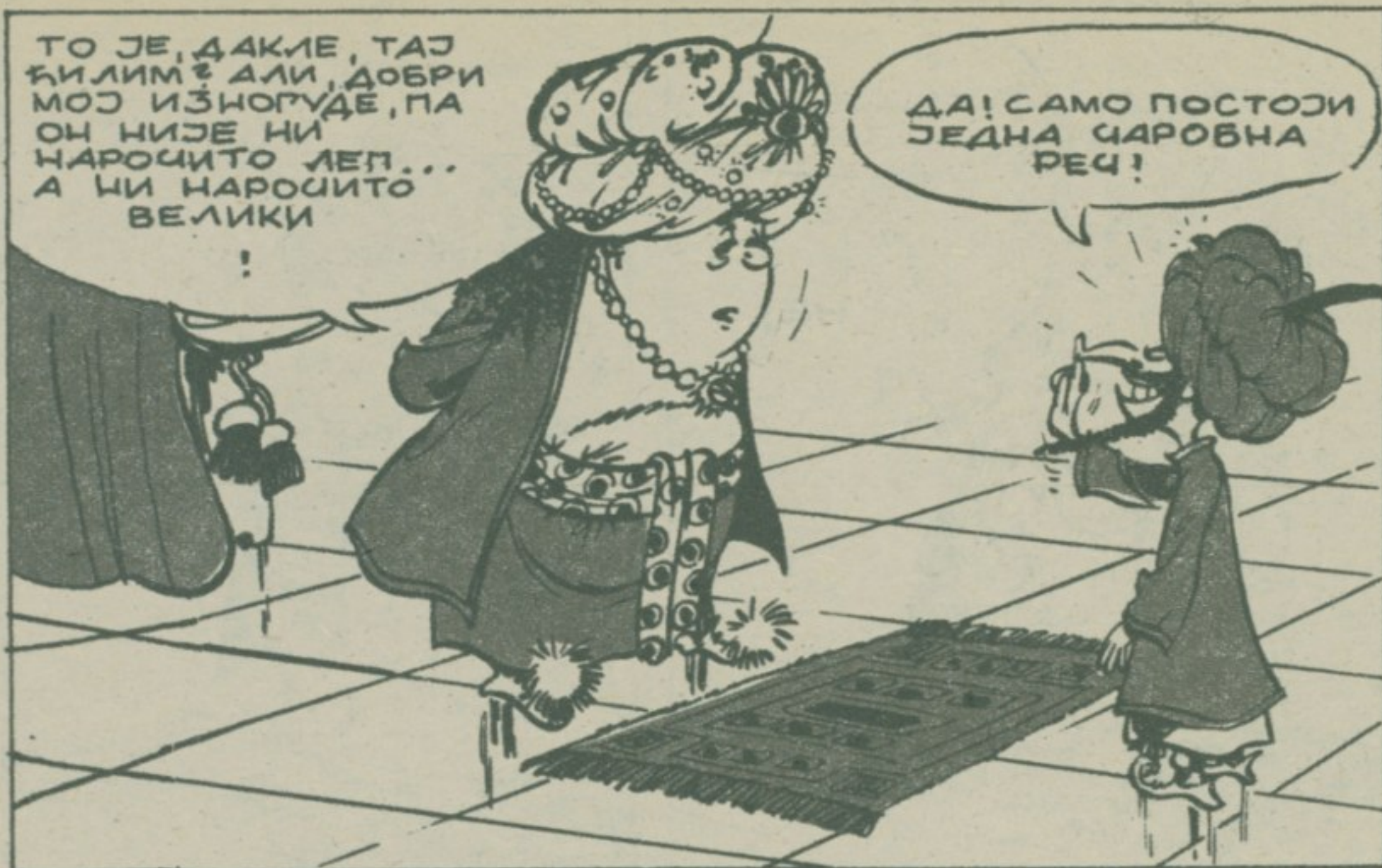

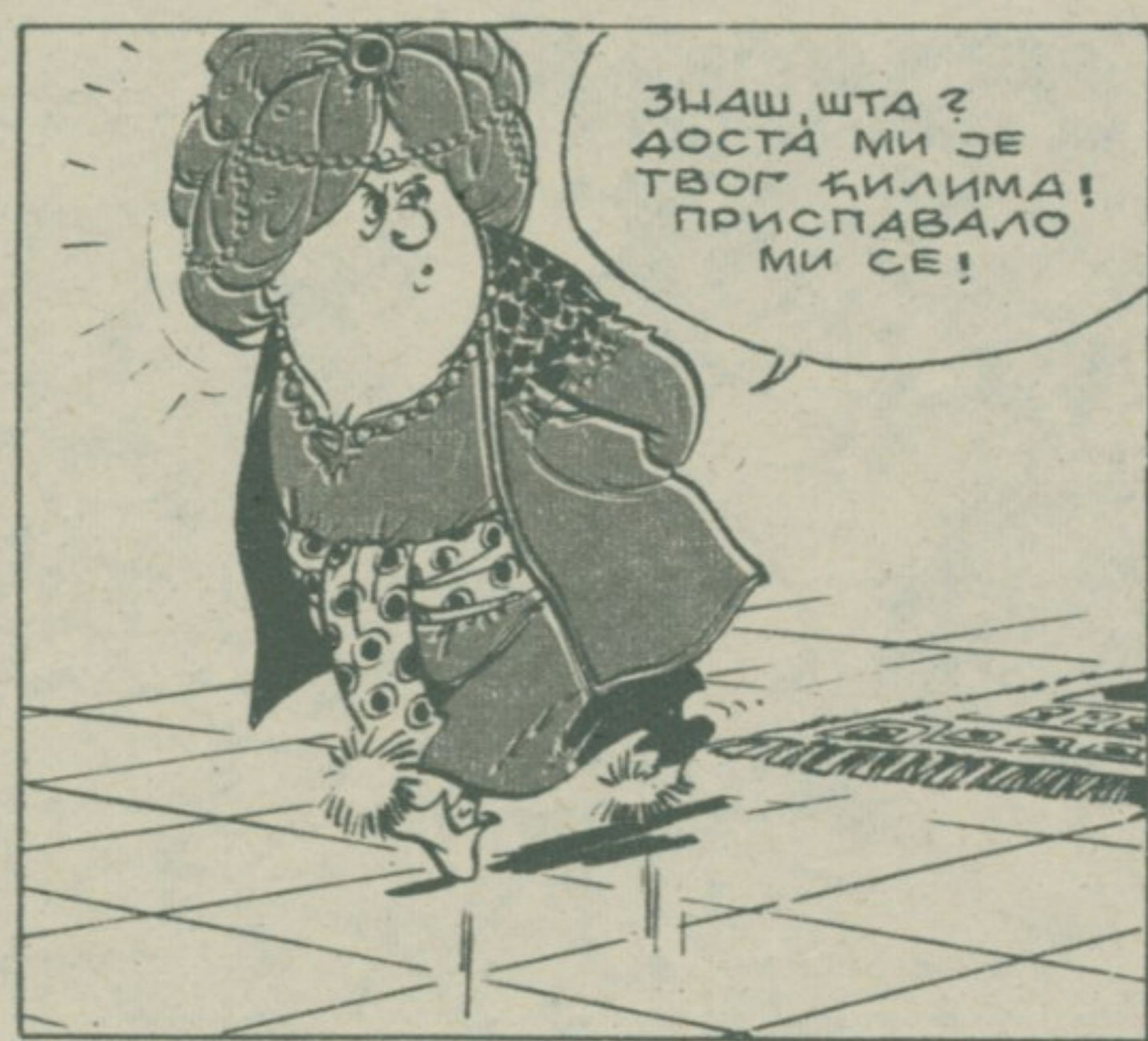

МА КЕ КОЗА Е? *

* У ТРЕНУТКУ КАД СЕ ЗАВРШАВА НАША ПРИЧА МАРКО ПОЛО ЈЕ УПРАВО СТИГАО ПА ЈЕ ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК У ПЕКИНГУ У ВЕЛИКОЈ МОДИ...

КРАЈ

СКРИВЕНА СЕНКА

ДЕЦЕМБРА 1941. ГОД. ЈАПАЊЦИ СУ БОМ-
БАРДОВАЛИ ПЕРЛ ХАРБОР И НА ДАЛЕКОМ
ИСТОКУ ПОЧЕО ЈЕ ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ. ПОЧЕ-
ТКОМ 1942. ГОД. ЈАПАЊЦИ СУ СЕ ПОВЛАДИЛИ
КА БУРМИ...

Становници рангун
тешко су подносили
њихово присуство...

У ТО ВРЕМЕ У ЛОНДОНУ...

ЈА САМ ПУКОВ-
НИК ЛУГАРД!
МНОГО СУ МИ
ПРИЧАЛИ О ВАМА,
ХЕМЕРЕ! ВОЛЕО
БИХ ДА
РАДИТЕ
СА МНОМ!

МОЈ ЗАДАТАК ЈЕ ТРЕНУТНО
ДА ЗАГОРЧАВАМ
ЖИВОТ ЈАПАЊЦИМА!
ОРГАНИЗУЈЕМ САВОТАЖЕ
ЛОКАЛНЕ ПОБУНЕ...

РАЗУМЕМ...

ХЕМЕР ЈЕ СВЕ ВИШЕ
БИО ЗАИНТЕРЕСОВАН
ЗА СЛУЧАЈ...

САДА РАДИМ У
РАНГУНУ,
НАЈВЕКЕМ ГРАДУ
И ЛУЦИ У БУРМИ!
ЈЕДАН ОД
НАЈУТИЦАЈНИЈИХ
ЉУДИ ТАМО ЈЕ
КИНЕЗ ЛИМ ХОК!

ОН БИ НАМ БИО ОД
ВЕЛИКЕ ПОМОЌИ, АЛИ
УХАПСИЛИ СУ ГА
ЈАПАЊЦИ! ВАШ ЗАДА-
ТАК БИ БИО ДА ГА
ОСЛОБОДИТЕ!

ХЕМЕР ЈЕ ЗНАО ДА
ТО НЕЋЕ БИТИ ТАКО
ЈЕДНОСТАВНО...

ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ ЈОШ У
РАНГУНУ! ПРЕБАЦИЋЕМО
ВАС ТАМО ПОДМОРНИЦОМ
И ПРЕОБУКИ У НОСАЦА!

КАДА ЈЕ ПУКОВНИК УКУТАО...

ХОКУ ЛИ
ИМАТИ НЕКУ
ПОМОЌ У
РАНГУНУ?

ДА! НЕКОГ ДОКТОРА
ШОЛЦА ЗА КОГА
СВИ МИСЛЕ ДА ЈЕ
НЕМАЦ, А ОН ЈЕ У
СТВАРИ ЕНГЛЕЗ
ТАРЦЕР, НАШ
НАЈБОЉИ АГЕНТ!
РАДИ У
ЈАПАЊСКОЈ
БОЛНИЦИ!

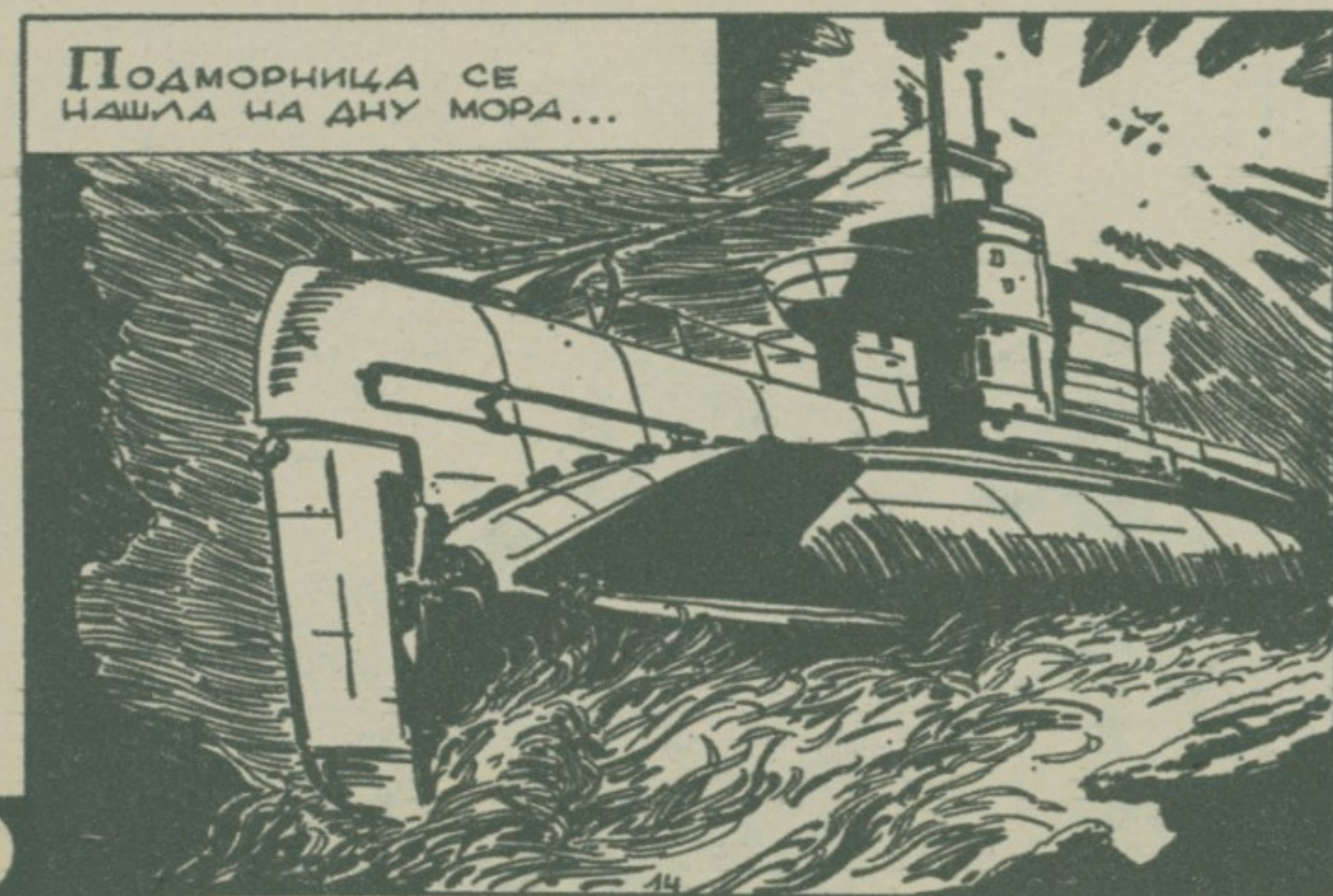

ЛУГАРД ЈЕ ПОВЕО
ХЕМЕРА ДО КОМАНДЕ
РАТНЕ МОРНАРИЦЕ
ДА ОБАВЕ
ПОСЛЕДЊЕ
ПРИПРЕМЕ...

ИМАМО МИ ЈОШ
ПРИЈАТЕЉА У
РАНГУНУ, АЛИ НЕ
МОЖЕМО ДА ДОЂЕМО
У ДОДИР С ЊИМА!
НАЈТАЈАНСТВЕНИЈИ
ЈЕ БУРМАНАЦ
ШЕЗВИН ТАГУ, ЗВАНИ
СКРИВЕНА СЕНКА!
АЛИ НИКО НЕ ЗНА
КО ЈЕ ОН И ГДЕ
РАДИ!

ХЕМЕР ЈЕ БРЗО РЕАГОВАО ...

СТРАЖАРИ СУ УЗАЛУД ПРЕТРАЖИВАЛИ ОБАЛУ. ПАЛА ЈЕ ВЕК НОК И НИШТА СЕ НИЈЕ ВИДЕЛО ...

ИМАО САМ СРЕЌУ!

ХЕМЕР ЈЕ ИСПЛИВАО НА ДРУГУ ОБАЛУ...

ОВОГ ПУТА САМ СЕ ИЗВУКАО...

МАЛО КАСНИЈЕ У ДОКТОРОВОЈ КУЋИ...

ДА СУ МЕ У ТОКУ ДАНА ОТКРИЛИ, НЕ БИХ ИМ УМКАО!

МЕНИ СЕ МАСКИРАЊЕ У БУРМАНЦА НИЈЕ НИ СВИЂАЛО! ИМАМ БОЉУ ИДЕЈУ!

ЗА ДВА ДАНА ДОЛАЗИ ДОКТОР ШНАЈДЕР! ТИ ЋЕШ УЗЕТИ ЊЕГОВЕ ПАПИРЕ И ПРЕДСТАВЉАТИ СЕ ПОД ЊЕГОВИМ ИМЕНОМ!

ПРЕДЛОГ ЈЕ БИО СУВИШЕ СМЕО ...

А, АКО ОН И ЈА УПШТЕ НЕ ЛИЧИМО?

НИЈЕ ВАЖНО! ЊЕГА И ТАКО НИКО НЕ ПОЗНАЈЕ ОВДЕ!

ДВА ДАНА КАСНИЈЕ НА АЕРОДРОМУ...

ВИ СТЕ ДОКТОР ШОЛЦ?

А, ВИ ДОКТОР ШНАЈДЕР?

ЗА ВРЕМЕ ВЕЧЕРЕ ШОЛЦ ЈЕ ИЗНЕНАДА ИЗВАДИО ПИШТОЉ...

ЖАО МИ ЈЕ ЗБОГ ОВОГА! НЕ ОПИРИТЕ СЕ И НИШТА ВАМ СЕ НЕЋЕ ДОГОДИТИ!

КАСНИЈЕ ТЕ НОКИ ХЕМЕР ЈЕ ОБУКАО ШНАЈДЕРОВУ УНИФОРМУ...

НИЈЕ ЛОШЕ, АЛИ ВИШЕ ЋЕШ ЛИЧИТИ НА НЕМЦА АКО ОБАРБАШ КОСУ У ПЛАВО И МАЛО ЈЕ СКРАТИШ!

ДВА АГЕНТА СУ ПРАВИЛА ПЛАН КАКО ДА ОСЛОБОДЕ ЛИМ ХОКА...

ТРЕБА ДА ПРИЂЕШ ЗАТВОРУ АЛИ МОРАШ И ДА ИМАШ РАЗЛОГ ЗА ТО!

ПА, ДОКТОР ШНАЈДЕР ЈЕ СТРУЧЊАК ЗА ТРОПСКЕ БОЛЕСТИ! ОКО ЗАТВОРА СЕ НАЛАЗИ МОСВАРА! САВЕТОВАЊУ ЈАПАНЦИМА ДА ЈЕ ИСУШЕ ЗБОГ МАЛАРИЈЕ!

СУТРАДАН, ШОЛЦ ЈЕ
ОДВЕЗАО ЛАЖНОГ
ДОКТОРА ШНАЈДЕРА
У ЈАПАНСКИ ШТАБ...

... И ДОКТОР ЈЕ
ЗАИНТЕРЕСОВАН
ЗА МОИВАРУ
ОКО ОНЕ КУКЕ
ОД БАМБУСА!

ХАРАДА, Шеф тајне полиције, ХЛАДНО ЈЕ
ОДМЕРИО ХЕМЕРА. ИЗГЛЕДАЛО ЈЕ КАО ДА
НЕШТО СУМЊА...

СЛЕДЕКЕ ЊЕГОВЕ РЕЦИ
РАЗУВЕРИЛЕ СУ БРИТАН-
СКЕ АГЕНТЕ У ТО...

ЧАСТ МИ ЈЕ ДА МОГУ
ДА ПОМОГНЕМ ТАКО
СЛАВНОМ ДОКТОРУ! ДАКУ
ВАМ СПЕЦИЈАЛНУ ПРОПУ-
СНИЦУ И МОЖЕТЕ ДА
СЕ КРЕЋЕТЕ КУДА ГОД
ЖЕЛИТЕ!

КАСНИЈЕ ТОГА ДАНА
КАДА ЈЕ ХЕМЕР ЖЕЛЕО
ДА УЋЕ У ЗАТВОРСКО
ДВОРИШТЕ...

СТРАЖА ИМ ЈЕ
ДОЗВОЛИЛА ДА ПРОЋУ.
ТАДА...

ОНО ЈЕ ЛИМ ХОК!
И ПРОШЛИ ПУТ
СУ ГА ВОДИЛИ У
ИСТО ВРЕМЕ У
ШЕЋЋУ!

У ПОВРАТКУ...

ЈЕДИНИ
НАСИН
ДА ГА ОСЛО-
БОДИМО ЈЕ
ДА ГА КИ-
ДНАПУЈЕМО
СТРАЖАРИ-
МА ИСПРЕД
НОСА!

ПОДМОРНИЦА
ДОЛАЗИ ВЕЧЕ-
РАС ПО ТЕБЕ
АЛИ, ПОШТО
ДАНАС НЕ
МОЖЕШ ДА
ОСЛОБОДИШ
ЛИМ ХОКА
МОРАЋЕШ ДА
ЧЕКАШ ЈОШ ЧЕ-
ТИРИ ДАНА!

А НЕ! ДОТЛЕ
БИ ОНИ ВЕК
МОГЛИ ДА ГА
УБИЈУ! САДА
ЋУ ГА
СПАСТИ
!

МОЈ СЛУГА
ТАУНГ ИМА
БРАТА КОД
КОГА БИСТЕ
МОГЛИ ДА
СЕ САКРИ-
ЈЕТЕ ПОСЛЕ
ОБАВЉЕНОГ
ПОСЛА!

ТОГ ПОПОДНЕВА ХЕМЕР И
ШОЛЦ СУ ЈОШ ЈЕДНОМ
ПОСЕТИЛИ ЗАТВОР...

УШЛИ СМО
БЕЗ
ПРОБЛЕМА!

ТЕЖЕ КЕМО
ИЗАЋИ СА
ЛИМ
ХОКОМ!

СПУСТИО СЕ ВЕК МРАК. ЈЕДАН СТРАЖАР ЈЕ
ВРАЌАО ЗАТВОРЕНИКА ИЗ УБИЦАЈНЕ ШЕЋЋЕ...

САД ИЛИ
НИКАД!

ХЕМЕР ЈЕ СНАЖНО УДАРИО
СТРАЖАРА...

АААА!

ЛИМ ХОК ЈЕ, НЕ ЗНАЈУЋИ ДА СУ
ОВО ЊЕГОВИ СПАСИОЦИ, ПОЧЕО
ДА ДОЗИВА У ПОМОК...

ИЗВИНИ,
СТАРИ!

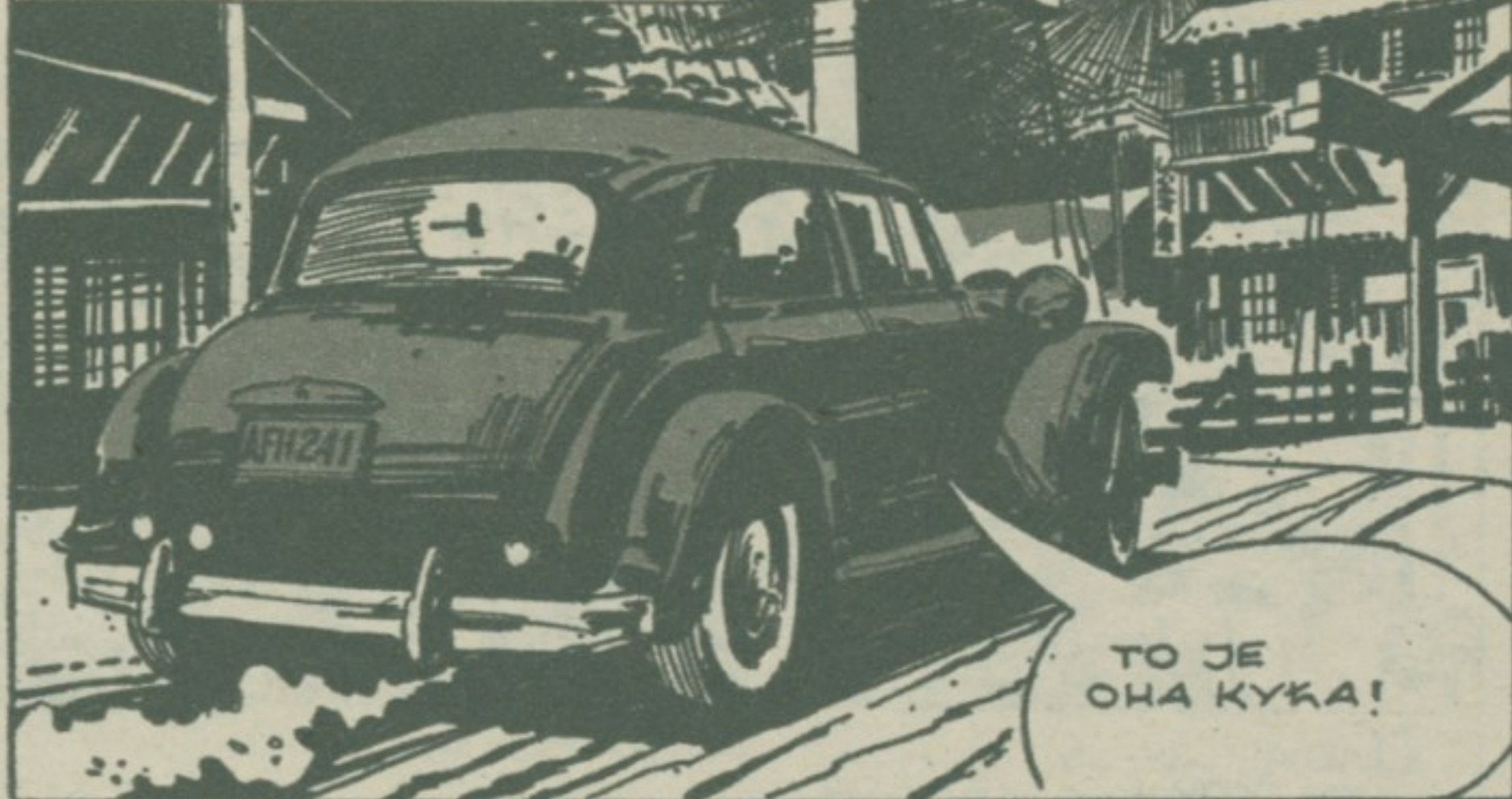

БРЗО СУ УБАЦИЛИ ЛИМ ХОКА У АУТОМОБИЛ.
ХЕМЕР ЈЕ ПРОЈУРИО КРОЗ ДРВЕНУ ОГРАДУ,
ДОК ЈЕ СТРАЖАР УПОРНО ПОКУШАВАО ДА ГА
ЗАУСТАВИ...

ПОЛА ЧАСА КАСНИЈЕ
СТИГЛИ СУ ДО КУКЕ
ТАУНГОВОГ БРАТА...

БУРМАНАЦ ЈЕ ВЕК БИО
ОБАВЕШТЕН ДА ЋЕ
ИМАТИ ПОСЕТИОЦЕ...

ИЗМЕДА
ДА САМ
ГА МАЛО
ЈАСЕ
УДАРИО!

ЕВО,
ДОЛАЗИ
К СЕБИ!

ЛИМ ХОК ЈЕ ЗБУЊЕНО
ГЛЕДАО ОКО СЕБЕ...

ЈА САМ КАПЕТАН
ХЕМЕР, БРИ-
ТАНСКИ
АГЕНТ!

ЖАО МИ ЈЕ ШТО САМ
МОРАО ДА ВАС НОКА-
УТИРАМ! САДА СТЕ
СЛОБОДНИ! БРИТАНСКА
ПОДМОРНИЦА ЋЕ ВАС
ПРЕБАЦИТИ НА
СИГУРНО МЕСТО!

ТАДА ЈЕ КИНЕЗ
ПРОГОВОРИО...

ЗАХВАЛАМ САМ
ВАМ НА СВЕМУ
ШТО СТЕ УЧИНИЛИ
ЗА МЕНЕ!

И КАДА СЕ НИКО
НИЈЕ НАДАО, ЛИМ
ХОК ЈЕ ИЗВУКАО
ПИШТОЉ...

НЕ МРДАЈТЕ!
ПУЦАЈУ!

КИНЕЗ ЈЕ ПОЦЕО ДА
ДОЗИВА У ПОМОК...

ПОЛИЦИЈА!
ШПИЈУНИ!

ШТА ЈЕ САД
ОВО? ЗАР СМО
ОСЛОБОДИЛИ
ПОГРЕШНОГ
ЧОВЕКА!

ЗА НЕКОЛИКО МИНУТА ЈАПАНСКА ПАТРОЛА,
ПРИВУЧЕНА ПОВИЦИМА,
УПАЛА ЈЕ У КУКУ...

ЈАПАНЦИ СУ У НЕДОУМИЦИ ПОСМАТРАЛИ
ЛИМ ХОКА И ХЕМЕРА...

КАДА ЈЕ ХЕМЕР ПОКУШАО ДА ИЗВУКЕ
ПИШТОЉ...

БРИТАНСКИ АГЕНТ СЕ НАШАО ОКРУЖЕН
ЈАПАНЦИМА...

НАПРАВИЛИ СТЕ
ВЕЛИКУ ГРЕШКУ!
НИСУ БРИТАН-
ЦИ МОЈИ
ПРИЈАТЕЉИ
ВЕК
ЈАПАНЦИ!

ХЕМЕР ЈЕ БИО ЗАПАЊЕН...

ЈА НИСАМ БИО
ЗАТВОРЕНИК! НЕКИ
БУРМАНЦИ СУ ХТЕЛИ
ДА МЕ УБИЈУ И ЈАПАНЦИ
СУ МИ ПРУЖИЛИ ЗАШТИТУ

ХЛАДАН ЗНОЈ ОБЛИО
ЈЕ ХЕМЕРА...

ТИ МАЛИ, ПРЉАВИ
ИЗДАЈНИЧЕ!

А САДА ТЕ ВОДИМО
КАПЕТАНУ ХАРАДИ!

ЗА ХЕМЕРА ЈЕ ТО ИМЕ
ЗНАЧИЛО МУЧЕЊЕ И
СТРАШНУ СМРТ...

ЛИМ ХОК СЕ НАЛАЗИО ПОРЕД ПРОЗОРА
ИСПОД КОГА ЈЕ БИО КАНАЛ...

БАЦИЉУ СЕ
ПА ШТА БУДЕ!
НИШТА НЕ ГУБИМ!

ТАДА...

МАЛИ
ПАЦОВЕ!

ХЕМЕР СЕ БАЦИО НА ЛИМ
ХОКА...

АААА!

...И ЗАЈЕДНО
СУ ПОЛЕТЕЛИ
КРОЗ ПРОЗОР...

ХЕМЕР ЈЕ СНАЖИО ЗАПЛИВАО...

ПОЛИЦИЈСКИ ЦАМАЦ!
БАШ НЕМАМ СРЕКЕ!

ЈАПАНЦИ СУ ОТВОРИЛИ ВАТРУ...

АААХ!

МЕТАК КОЈИ ЈЕ БИО НАМЕЋЕН ХЕМЕРУ ПОГОДИО
ЈЕ КИНЕЗА...

ИПАК ЈЕ УСПЕО ДА СЕ
САКРИЈЕ...

КАД ВИДЕ ДА
МЕ НЕМА,
ОДУСТАКЕ ОД
ПОТЕРЕ!

ХЕМЕР НИЈЕ СМЕО НИ
ДА ПОМИСЛИ КАКВА
СУАБИНА ОЧЕКУЈЕ ДОКТОРА
И ТАУНГОВОГ БРАТА...

ИЗНЕНАДА, ЈЕДАН ПАС ЈЕ
ПОЧЕО ДА ЛАЂЕ КАД ГА ЈЕ
УГЛЕДАО...

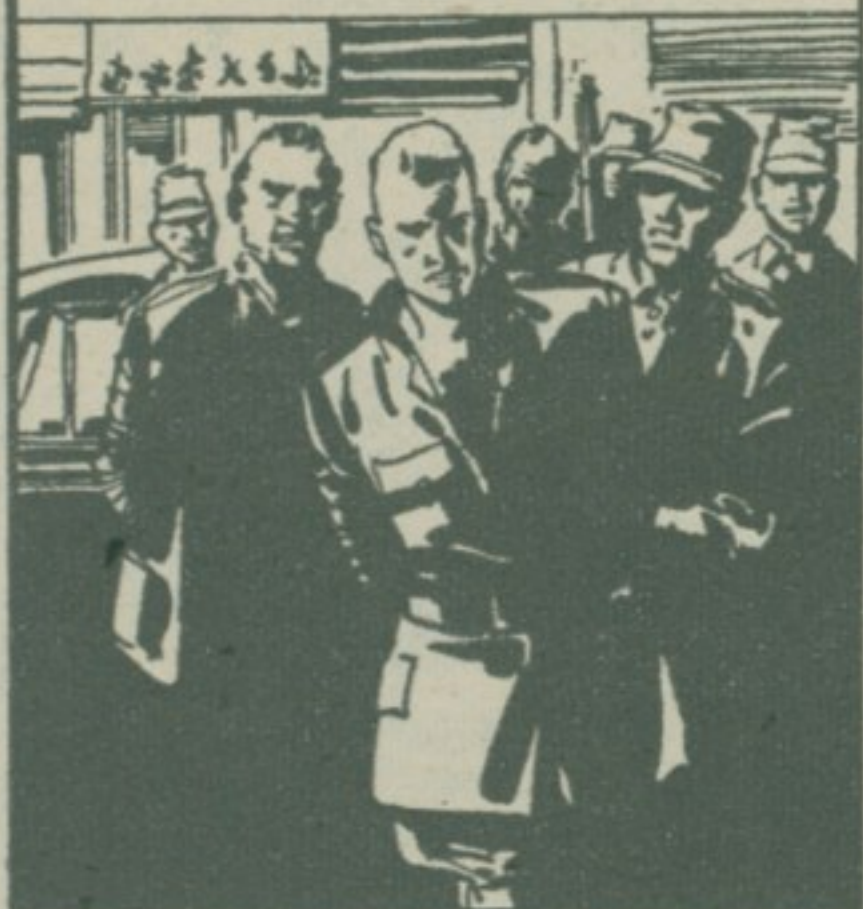
ОБАЛСКА ПОЛИЦИЈА
ЈЕ НАСТАВИЛА
С ТРАГАЊЕМ...

УХВАТИЛИ СУ ХЕМЕРА БАШ КАД
СЕ ДОКОПАО ДОКА...

ЈЕДАН ЧАС КАСНИЈЕ
ХЕМЕР, ШОЛЦ И УЛАТ,
ТАУНГОВ БРАТ, ПРЕБА-
ЧЕНИ СУ У ПОЛИЦИЈСКУ
СТАНИЦУ...

ЛИМ ХОК ЈЕ УМИРАО.
ЊЕГОВЕ ПОСЛЕДЊЕ
РЕЧИ БИЛЕ СУ...

... А, ПО ТОГ, ХЕМЕРА
ЋЕ ДОКИ ПОДМОРНИЦА
... НЕ ЗНАМ ГДЕ...

ПОЛИЦИЈА ЈЕ ОДМАХ
ПРЕТРАЖИЛА ШОЛЦОВУ
КУКУ И ПРОНАШЛА ДОКТОРА
ШНАЈДЕРА ЗАТВОРЕНОГ
У ПОДРУМУ...

АЛИ, ЈАПАНАЦИ НИСУ
УХВАТИЛИ И ШОЛЦОВОГ
ВЕРНОГ СЛУГУ...

ИЗГЛЕДА ДА СЕ
НЕШТО
СТРАШНО ДОГО-
ДИЛО ДОКТОРУ!

ТЕК СУТРАДАН УВЕЧЕ КАПЕТАН
ХАРАДА ЈЕ ПОЗВАО ЗАТВОРЕНИКЕ
НА РАЗГОВОР...

ЈОШ ЈЕДНОМ ВАС
ПИТАМ, КАПЕТАНЕ
ХЕМЕРЕ, КАДА ЋЕ
ПОДМОРНИЦА
ДОКИ ПО ВАС?

ХЕМЕР ЈЕ УПОРНО
ЌУТАО...

ПРОГОВОРИЋЕШ,
ДА ЗНАШ!

ХАРАДА СЕ ЗЛОКОБНО
ЗАЦЕРЕКАО...

ПРЕБАЦИКУ ВАС
У ЈЕДАН ЛОГОР
ГДЕ ЗНАЈУ КАКО
ДА ПОСТУПАЈУ
С ТАКВИМА
КАО ШТО СТЕ ВИ!

ЗАТВОРЕНИЦИ
СУ СЕ УБРЗО
НАШЛИ НА
ПОЛИЦИЈСКОМ
САМЦУ...

ЈЕДАН ПОЛИЦАЈАЦ СЕ
САГНУО ДА ОСЛОБОДИ
ЕЛИСУ ОД МОРСKE
ТРАВЕ, А ХЕМЕР СЕ
ПРИМАКАО ЛЕНГЕРУ...

С њИМА ЈЕ ПОШАО И ХАРАДА...

Очајнички је покушавао да се ослободи конопца...

Назад је успео...

Харада је тада почео бесно да вице и дохватио крму...

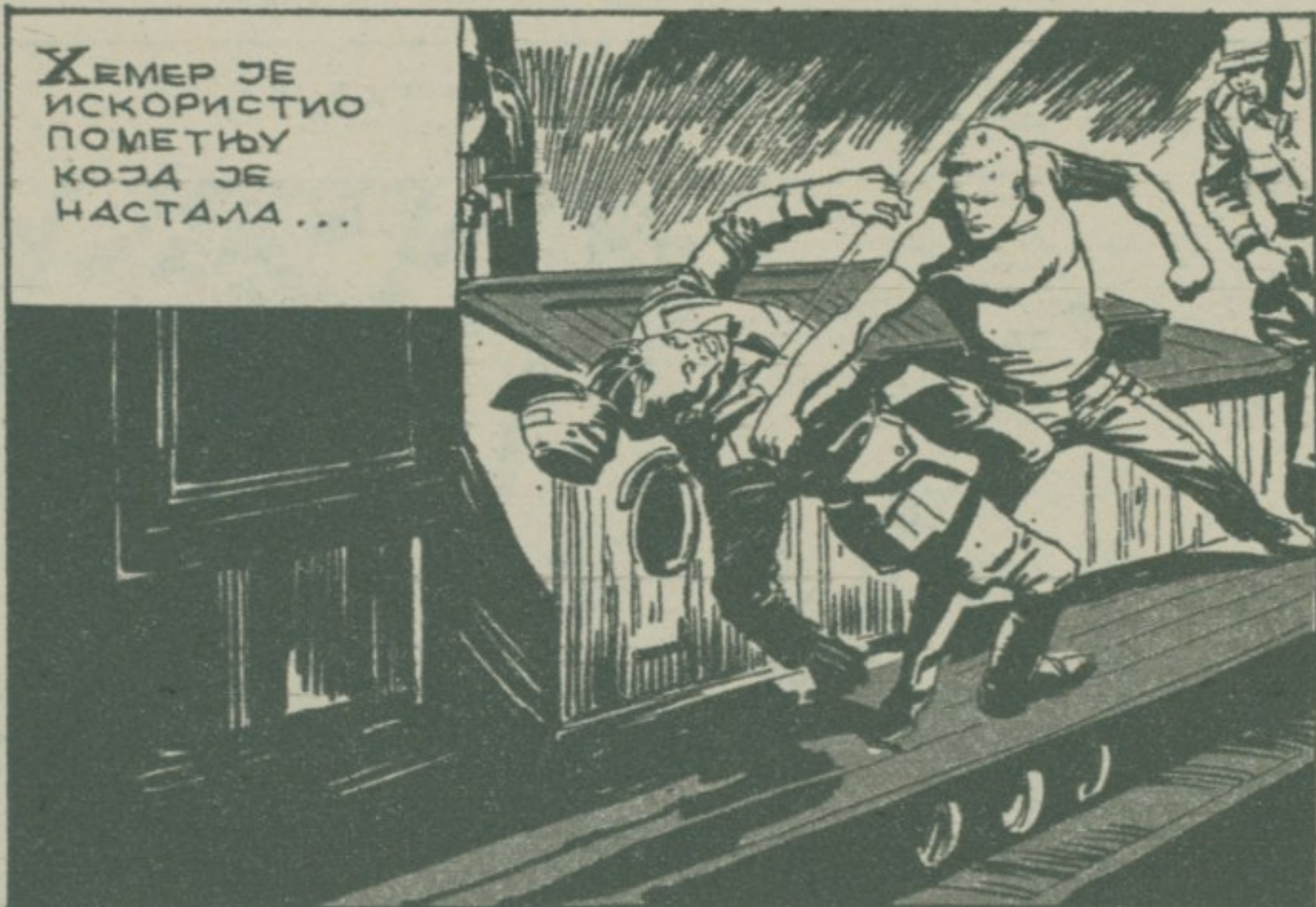

Идиоте! Зар не видиш ону олупину!

Али, било је касно. Завуо се страشان тресак...

Хемер је искористио пометњу коју је настала...

Чим се ослободио једног Јапанаца навалио је на другог...

И баш кад је хтео да дохвати пиштољ, појавио се један Јапанац...

Иза његових леђа стајао је Харада...

Одјекнуо је пуцањ и Јапанац се срушио...

У првом тренутку Хемер је помислио да је Харада случајно убио свог човека...

Све се добро свршило, зар не?

Британски агент је запањено посматрао Хараду...

Још ми није јасно каква је ово игра!

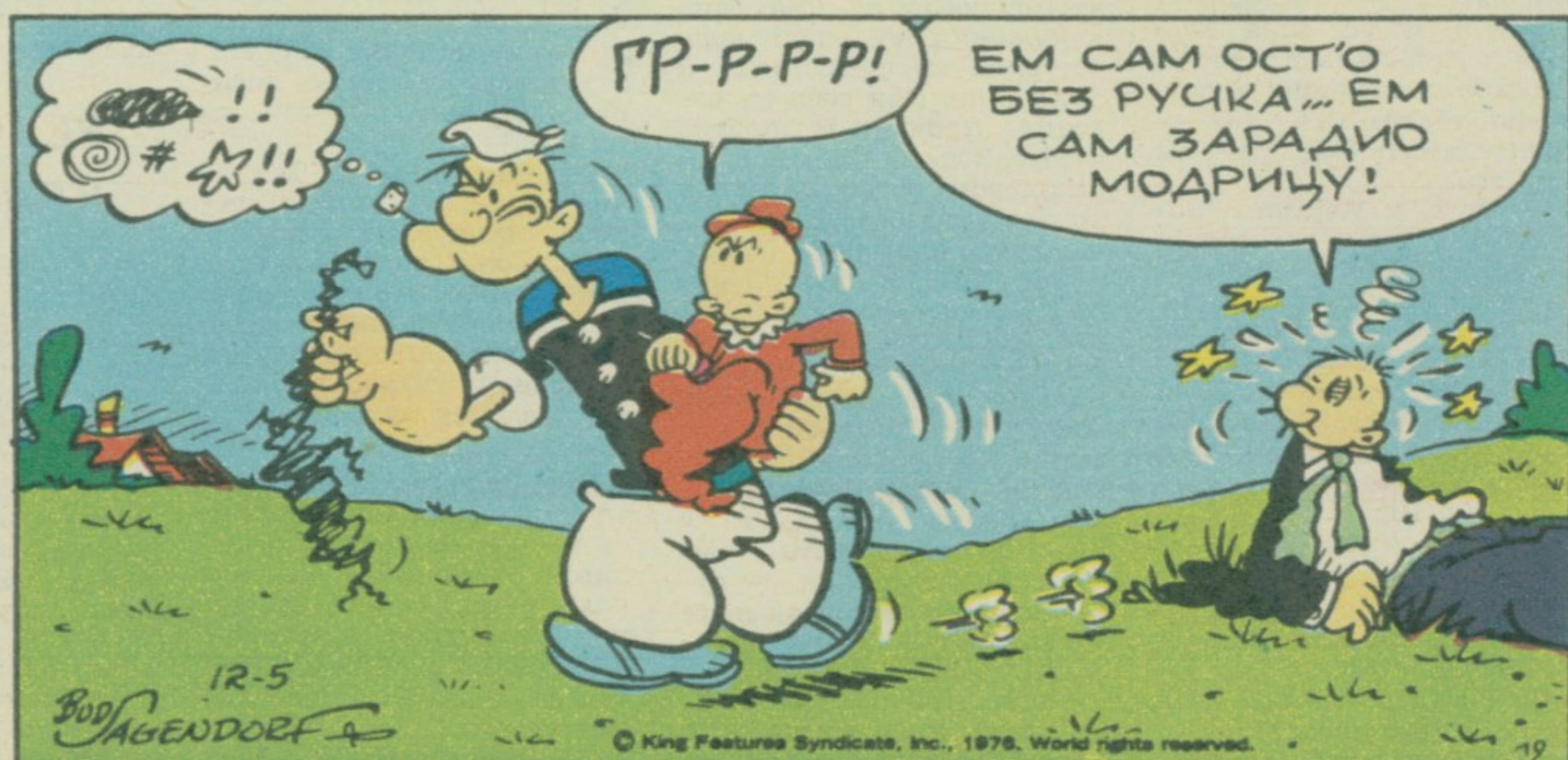
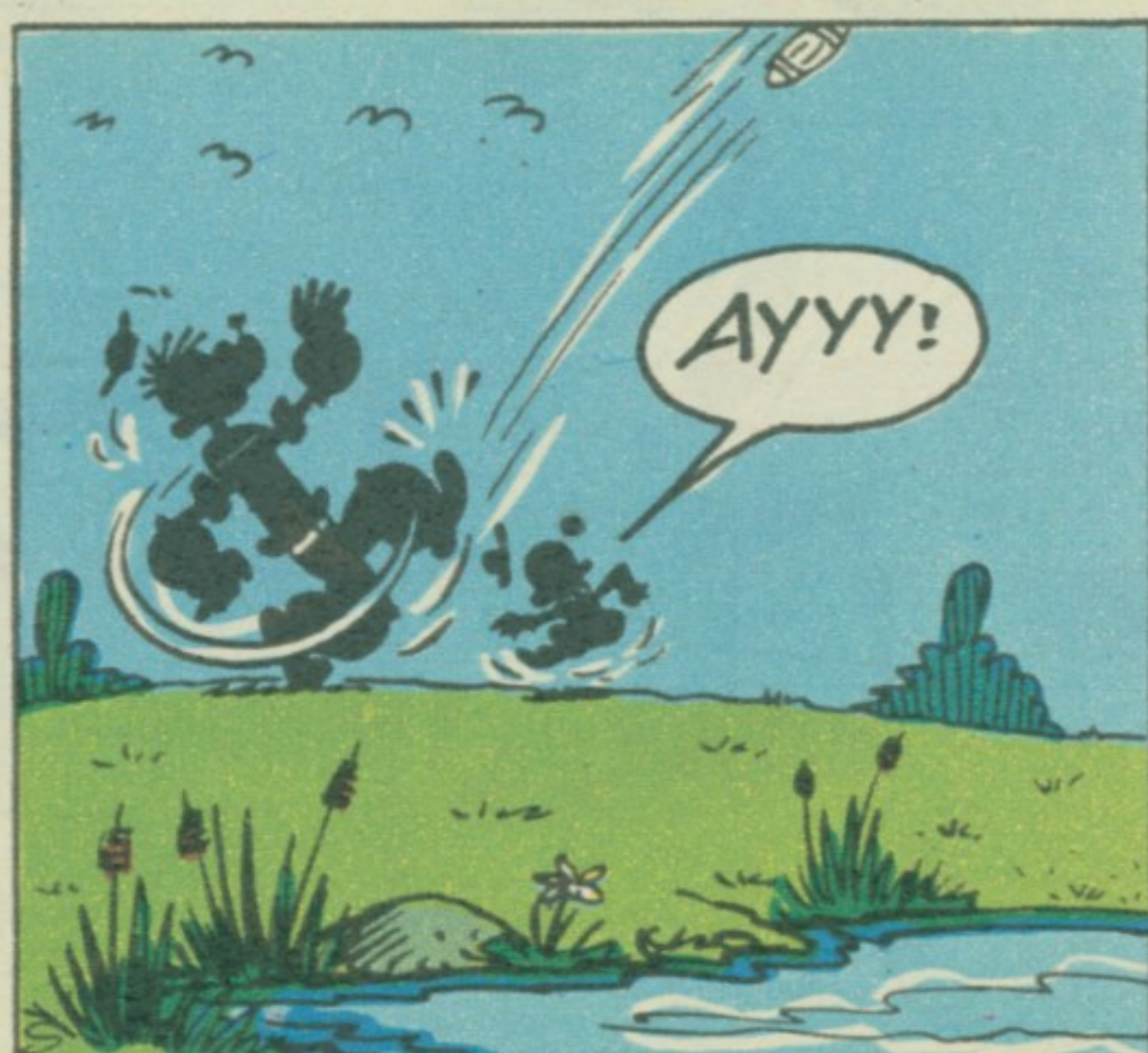

ХЕМЕР ЈЕ ОБЈАСНИО ШТА СЕ ДОГОДИЛО...

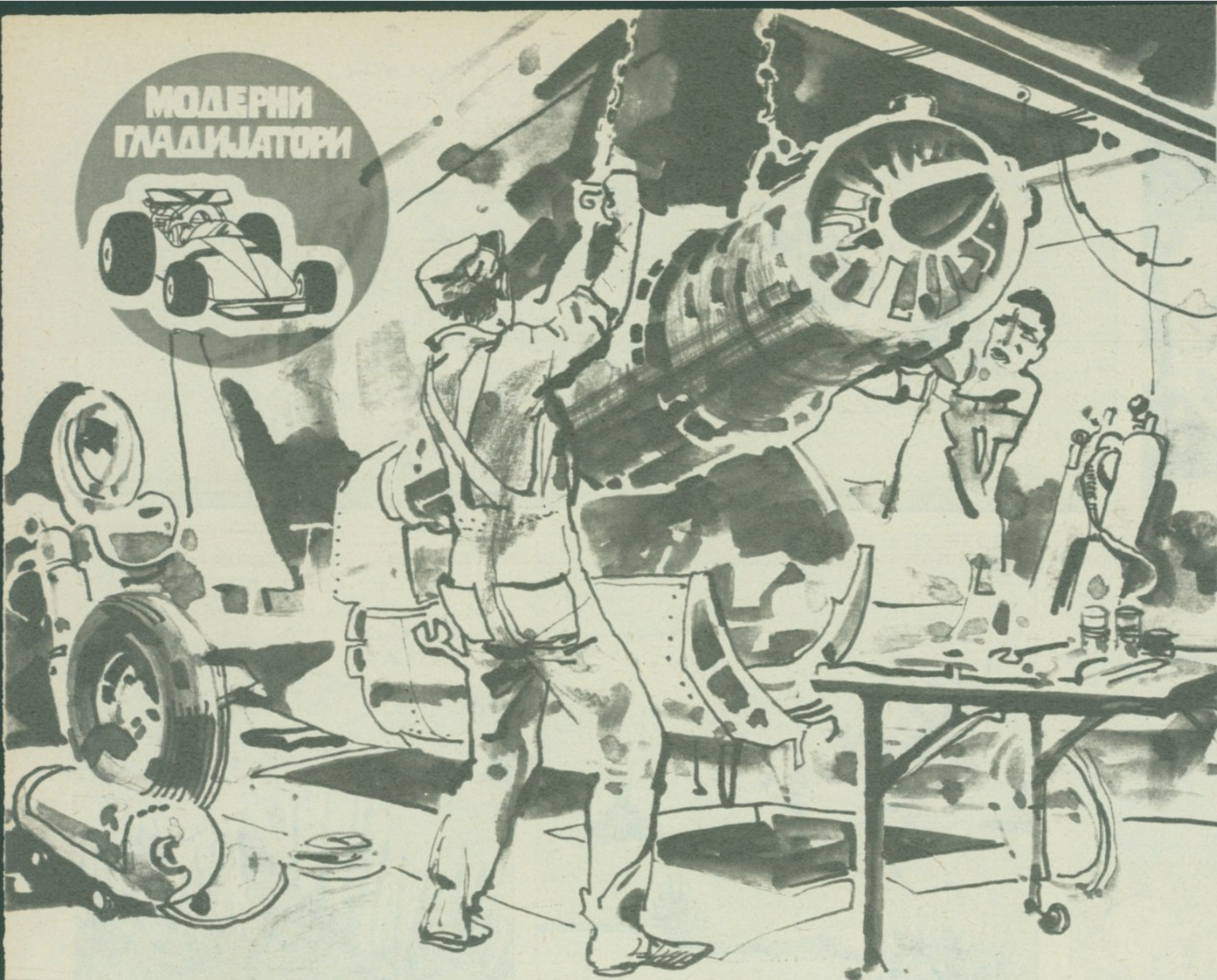
КРАЈ

МОДЕРНИ ГЛАДИЈАТОРИ

Арт Арфонс,
аутомеханичар
из Охаја,
направио је од
неисправног
авионског мотора
и делова са
отпада аутомобил
какав свет до
тада није видео,
намеравајући
да с њим
постигне
апсолутни
светски
рекорд брзине.

нека буде, што буде! Игла на жироскопу је клизнула наниже: сва четири точка су чврсто се прилепила на писту од соли. Просто је забио папучицу у шасију и грчевито стегао волан. Гушио се. Чинило му се да је црево за довод кисеоника одједном постало сувише узано. Пред очима му се магло. Ипак, није дизао ногу с папучице за гас.

Све је то, сав тај кошмар, трајало мало више од осам секунди, а онда је угледао

Почетком августа 1963. Грејг Бридло у аутомобилу „Дух Америке“ који је сам конструисао брзином од 834,267 км на час оборио је апсолутни светски рекорд што га је, читавих шеснаест година раније, поставио славни Џон Коб. Постао је национални јунак, стални гост новинских страница и телевизијских екрана.

— Кад је Бридло могао да направи „Дух Америке“, зашто ја не бих могао да направим још бржа кола? — рекао је искусни аутомеханичар Арт Арфонс из Акрона, у Охају, пријатељу Еду Снајдеру који је, као и он, био заљубљен у моторе и брзине. Све што ми треба то је довољно јак мотор! Остало ћу узети с отпада!

Непун месец дана касније у Арфонсовој механичарској радионици је zazвонио телефон. С оне стране жице био је Ед Снајдер.

— Овде, у Мајамију, нашао сам на распродаји мотор за тебе Арти! — одушевљено је викао Ед. — Реактивни мотор за „Ф-104“! Знаш да тај ловац лети двоструком брзином звука! Истина, мало је неисправан, изврстан број крилаца у турбини је искривљен. Иначе је нов!

— Колико траже? — нестрпљиво га прекиде аутомеханичар.

— Пет хиљада долара! — рече Снајдер. — Авијација иначе те моторе плаћа по 225.000 долара!

— Дај капару, Еде! —

ЗЕЛЕНО ЧУДОВИШТЕ

одлучно рече Арфонс. — Позајми, продај све што имаш, укради, али дај капару! Долазим првим авионом!

ЈЕЗИВА НОЋ

Заљубљеник брзина је купио мотор. Поправио је шездесетак искривљених крилаца од укупно хиљаду, испробао га. Сва окна у околини су попуцала, дојурили су ватрогасци и полицајци. Ван себе од радости, Арфонс је платио глобу. Затим је с Едом Снајдером почео да гради кола-чудовиште. Таква кола свет још није видео.

Арт Арфонс је добро проучио аеронаутичке законе. Знао је да брзи аутомобил, нарочито ако има млазни авионски мотор, жели да се и понаша као авион, да полети. Направио је свом чеду реп са закривљеним крилима која ће га у пуној брзини држати о тле. Готова кола била су дугачка нешто више од шест метара, а тешка 3500 килограма. Арт их је обојио у зелено.

Годину дана пошто је с Едом Снајдером почео да

гради „зелено чудовиште“ био је спреман за велики подвиг.

Трећег октобра 1964. у старом камиону довезао је „зелено чудовиште“ у Боневил, на Сланом језеру, белу страну пустињу у држави Јутах, насталу испарењем некадашњег мора и покривену дебелим слојем соли.

Прва и једина пробна возња, 4. октобра, није се баш славно завршила: кола су се зауставила тек на пола метра од вода преосталих од некадашњег мора под планинама Јутаха, а јурила су „малом брзином“ од свега — 550 км на час!

Велики тренутак, званични јуриш на светски рекорд, куцнуо је следећег дана у три часа по подне. Арт Арфонс се у опреми авијатичара за висинске лете, с кисеоничком маском на шлему, увукао у кабину, „зеленог чудовишта“ и везао за седиште.

Био је врло узнемирен али нико није приметио да су му очи под дебелим kacигом уоквирене плавим колутовима. Провео је језиву ноћ: сањао је несрећу. Неколико минута непомицно је седео у тесној кабини.

— Прву миљу возићу

брзином од 600 километара! — одлучио је. — Ако све добро прође, у супротном правцу возићу брже!

Махнуо је руком Еду Снајдеру који је у маси посматрача нервозно гризао усне и активирао мотор. Истог часа заборавио је на дотадашње стрепње. „Зелено чудовиште“ се понашало као питома јагње. Кад је бацио поглед на брзиномер, угледао је казљку на цифри 638! Тог трену постао је сигуран да ће у другој возњи, у супротном правцу, заиграти одлучну игру!

РЕКОРД КРАТКА БЕКА

Друга возња, супротан правац: мотор је зазвиздао па загрмео. „Зелено чудовиште“ је узимало залет. За њим су остале две беле траке соне прашине. Арфонс је нетремице гледао у нос торпеда на точковима. Ужаснуо се: угледао је облачиће беле паре какву стварају млазни авиони и иглу на жироскопу како показује да „чудовиште“ диже њушку у намери да узлети!

Притиснуо је папучицу:

знак да је „зелено чудовиште“ превалило ту страшно кратку и страшно дугачку миљу, па је ископчао мотор и неколико секунди касније из скраћене ловачке пушке испалио падобране за кочење.

Кад је изашао из кабине, угледао је Еда Снајдера како му машући рукама трчи у сусрет.

— Рекорд: 770 километара! — викао је у трку.

Арт је знао да ће следеће недеље Грејг Бридло возити брже. И заиста недељу дана касније Грејг Бридло је у „Духу Америке“ потукао његов рекорд фантастичним резултатом од 846,784 км на час.

Дванаест дана после подвига Грејга Бридлоа, 27. октобра 1964. године, када се сунце већ примичало хоризонту, Арт Арфонс се у Боневилу увукао у кабину „зеленог чудовишта“ и над собом затворио капак.

МАКАР И КАО МРТВАЦ

У првој трци постигао је брзину од 835 км на час. — Сад идем до краја,

па пукло куд пукло! — рекао је Снајдеру пре старта у другом правцу.

— Слушај, момче! — један инжењер приђе зеленом болиду. — Знам шта смераш. Зато те упозоравам: ако пређеш брзину од 880 км, експлозија гума ће те разнети!

— Моја ствар! — рече

Арфонс осмехнувши се. — Склањајте се!

Укључио је контакт. Брзо је измењао брзине. Реп жутог пламена се издужио. „Зелено чудовиште“ се на час одвојило од слане подлоге. Арт је видео како се нос аутомобила поново спушта и осетио како тоčkovi опет копају слану пустињу.

Бацио је поглед на брзиномер. Игла је титрала на броју 860 и он осети неку необичну радост. Истога часа зачуо је пуцањ. Обузе га силан страх: гума је експлодирала! Уједно је био свестан да је превалио одређену миљу.

— Опет сам најбржи, па макар и као мртац! — помислио је у мислима.

Испалио је падобране. Трзај: први се поцепао. Опет трзај: други се откинуо! Кочнице су гризле у празно, јер је експлозија гума покидала хидраулични систем.

Затворио је очи, стиснуо зубе и стегао руке на волану. Опустео се тек кад се „зелено чудовиште“ зауставило.

— Нови рекорд! — тријумфално га је обавестио Ед Снајдер. — Свега 875,505 км на час!

Два дана касније почеле су да падају кише. Те 1964. године више нико није могао да угрози светски рекорд механичара из Акрона.

А. Р.

Феничани из Моције пратили су своје мртве до „вечне куће“ необичним путем. Дуг око 1700 метара, направљен од пласнатог камења, повезивао је острвце широко једва сат хода са сицилијанским копном на којем се налазила моцијска некропола откако је у 6. веку пре нове ере острвце почело да тоне. Путем су могла да се крећу кола са високим точковима без тешкоћа, за њима је наишла и војска грчког тиранина Дионизија из Сиракузе 397. године пре нове ере вукући са собом големе ратне справе какве свет до тада није видео.

Издајека су становници острвског града зачули њихово шкрипање уз бат око 80 хиљада парина ногу: ужаснути, грозничаво су почели да довлаче још непечене цигле како би ојачали своје, иначе моћне, зидине. У малом, али богатом и лепом феничанском граду високих зграда и прекрасних храмова, настао је метеж. Ипак, нико још није губио главу: помагале су чак и жене и деца да се што боље појачају бедеми.

Међутим, када су Дионизијеве необичне справе почеле да избацују камење, паника обузе све живо, јер страшно и убијачно ново оружје имало је разорнију моћ од сваког до тада познатог. Био је то катапулт и његова појава у оно време могла би се упоредити са појавом атомске бомбе у нашем веку...

ОНО ЗА ОНО

У доба када су се Грци први пут искрцали на Сицилију, негде на преласку из 8. у 7. век пре нове ере, Моција је већ била, како нас уверава антички историчар Тукидид, „град у пуном процвату“. Јер, чувени морепловци Феничани увелико су пловили целим Медитераном, имали своје колоније по острвима и полуострвима дуж сицилијанског копна, трговали са народима далеке Шпаније и Балеарских острва.

Стигли су и до неприступачних североафричких обала пуних пешчаних дина и дивљих звери где су снажни ветрови разбијали њихове лађе.

Али, упркос свему Феничани су ту подигли велелепне градове: Утику, основну, како легенда каже, мало после тројанског рата у Картагини, непуне четири деценије пре Прве олимпијаде, значи 814. године пре нове ере.

Моција је била прва лука у којој су се картагински бродови заустављали када су долазили на Сицилију, а заједно са два

северноафричка града била је једна од кључних тачака које су источни Медитеран повезивале са западним. Није чудно што је на острвцу великом само четрдесетак хектара никао велики град и што је читаво било опасно бедемима. Јер, Пуни, како су суседи са Аленинског полуострва назвали Феничане, у то време нису више били само моћни

трговци: постајали су постепено највећа поморска сила на Средоземљу.

Током целог 5. века пре нове ере водили су се велики ратови за превласт и када су Грци, 480. године, славили две победе у једном дану, савладавши Персијанце код Саламине и Картагињаке на Сицилији, није се дуго чекало на обрт. Већ 409. године. Картагинјани су се скупо

осветили за пораз разорио Сиракузу до последњег камена.

Дванаест година доцније Дионизије Сиракужанин опсео у Моцију, бродовима с мора а пешадијом са сицилијанског копна.

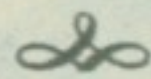
ДОЛАЗИ ТИРАНИН!

Дионизије је знао: ако падне Моција, остали пунски градови схватиће да им је судбина запечаћена и предаће се без отпора новом владару. Али, Моција је била много живаја него што је очекивао!

Својом познатом храброшћу и ратничким духом, супротставили су се Феничани љутом нападачу из Грчке: бедеме су проширили за читавих пет метара, свака кућа постала је мала тврђава која је падала само ако у њој више није било живих да је бране. Али, ништа није помогло. Камење из катапулта неумољиво је рушило све и најзад су отворили зидинама постали довољно велики да војници јурну у град.

Далеко бројнијем непријатељу било је довољно само једно кретање сунца да оконча дело смрти: у први сумрак Моција је пала.

Сиракужани су прославили победу потоцима феничанске крви: убијали су и палили све на шта су наилазили, живот није поштеђен ниједној мајци, ниједном детету. Када се слегла прашина и утишала пијана песма освајача у мирисној, медитеранској ноћи, нико од становника јуче узаврелог и богатог града више није био жив.

Грци нису имали намеру да населе Моцију савременом са земљом. С временом, зарасле су њене рушевине у агаве и дивље маслине, а сунце је спржило и закречило кости некадашњих становника. Моција је била сасвим заборављена, као да део једног великог античког народа никада на њој није боравио! Вековима нико није настањивао заборављено острвце, све док се негде на почетку средњег века није на њему сместио базилијански самостан Светог Панталеа: по њему је оно добило и ново име.

М.К.

ЗБРИСАНИ СА ЛИЦА ЗЕМЉЕ

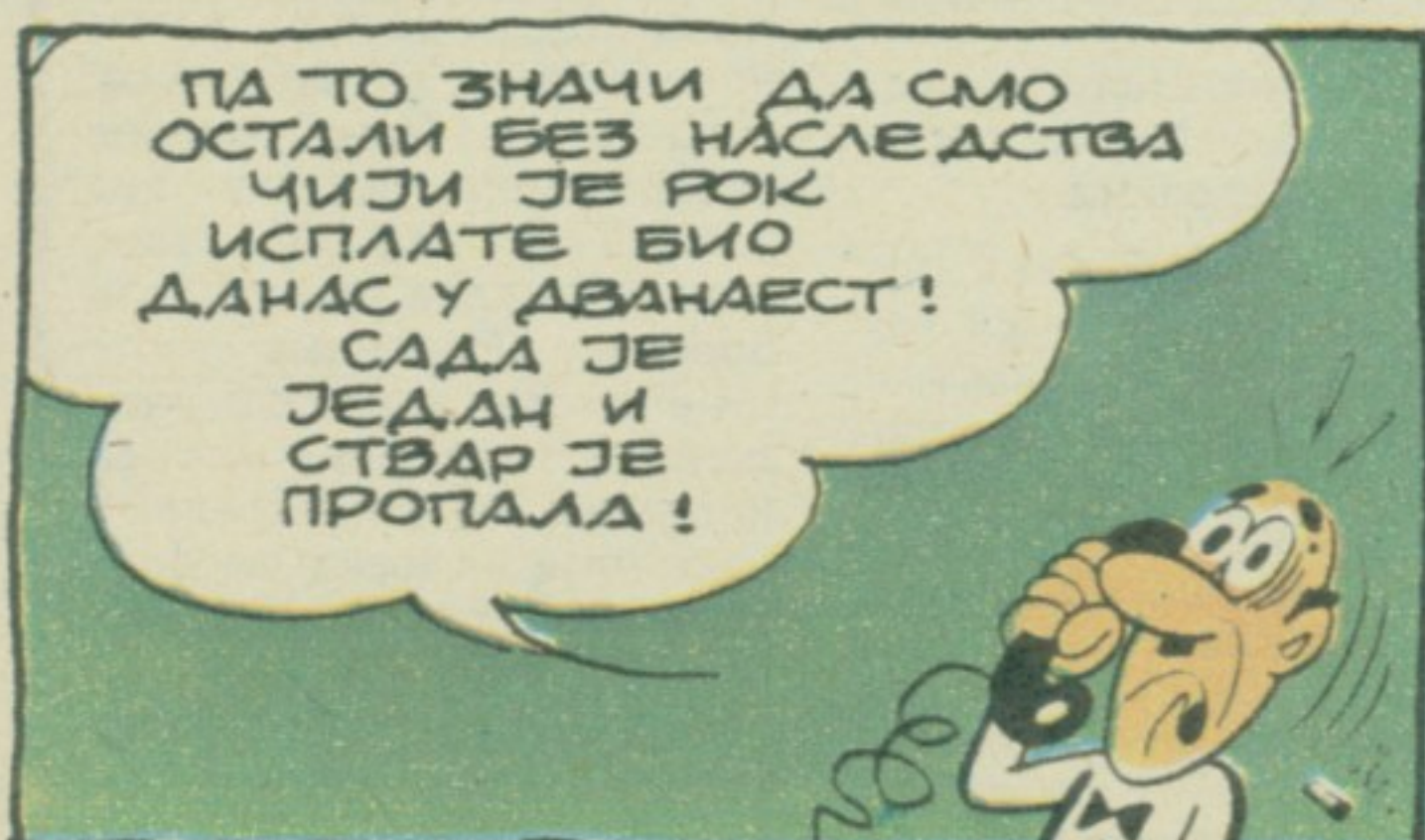
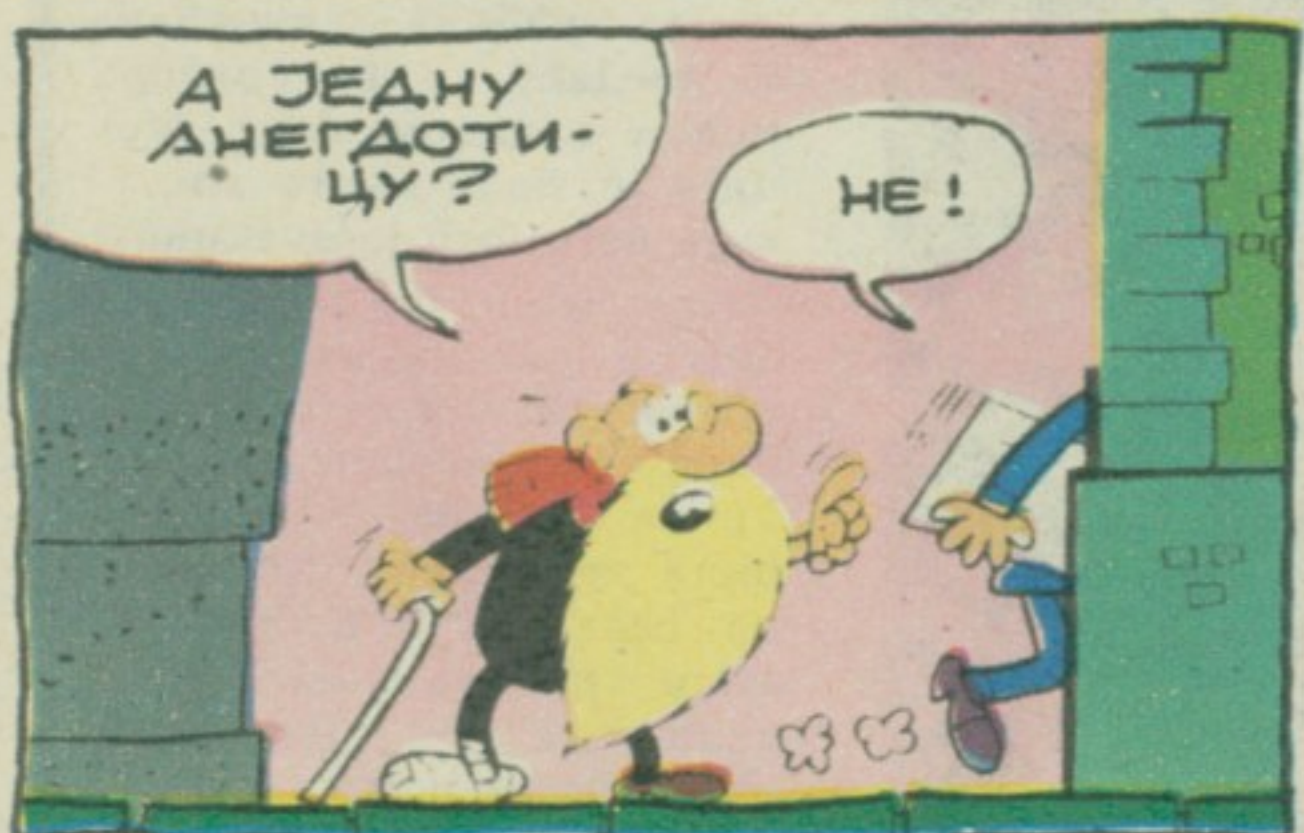
ПРВИ ДАН КАТАПУЛТА

НИКО ОД СТАНОВНИКА ДО ЈУЧЕ УЗАВРЕЛОГ ГРАДА НИЈЕ ВИШЕ БИО ЖИВ. „ПАКЛЕНО ОРУЖЈЕ“ ДИОНИЗИЈА ИЗ СИРАКУЗЕ ПОТПУНО ЈЕ РАЗОРИЛО ОСТРВО.

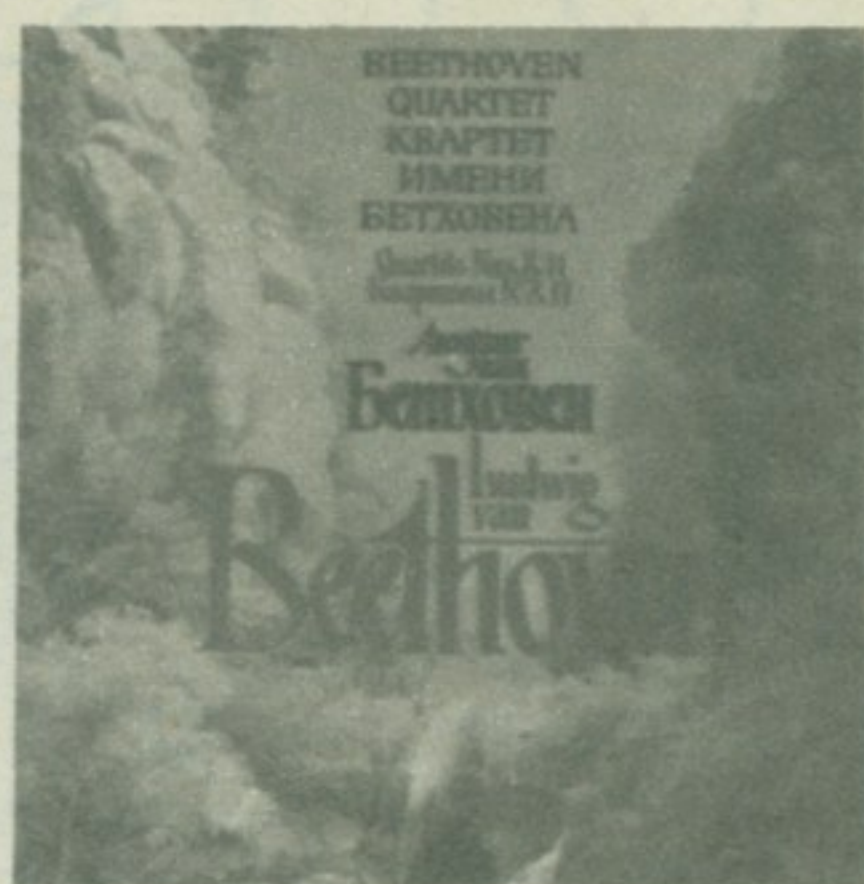
У КРУГУ ПОРОДИЦЕ: НАСЛЕДСТВО*

3305 Квартет „Бетовен“ изводи БЕТОВЕНОВ Квартет No 15

3235 БЕТОВЕН — Квартети No 8 и 11 у извођењу познатог и признатог Квартета „Бетовен“

1661 АНСАМБЛ МОСКОВСКОГ ДРЖАВНОГ ДОМА ПИОНЕРА под руководством Владимира Локтева изводи родољубиве песме

3949—50 Трио који сачињавају изузетни уметници: Гилелс, Коган и Ростропович изводи музику МОЦАРТА и СЕН-САНСА

3223-24 ШОСТАКОВИЧ — Квартети No 12 и 13

5919-20 ДАВИД ОЈСТРАХ изводи дела Корелија

2875-78 БРУКНЕР — Симфонија No 9

3343-44 БАХ — Свита No 2

1861-62 БРАМС — Концерт за виолину и оркестар

2177-78 БЕТОВЕН — Квартет No 7

4091-92 МОЦАРТ — Симфонија No 5

163-168 ГЛАЗУНОВ — Рајмонда

349-54 ПРОКОФЈЕВ — Заљубљен у три поморанце

1939-40 ЧАЈКОВСКИ — Машта буре

2993-94 ВИВАЛДИ — Концерт за виолину и оркестар

4059 Л. РОЈЗМАН — Оргуље

5725-28 МУСОРГСКИ — Минијатурна симфонија

211-12 ЉАДОВ — Производ симфоније

1353-54 ЧАЈКОВСКИ — Сећање великог уметника

2015-16 ХАЈДН — Концерт за Ф-но

TRB

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
11001 БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 29

НАРУЦБЕНИЦА

ЗА ГОТОВО неопозиво наручујем плоче под бројевима:

За укупну суму од _____ динара коју ћу платити поштару кад ми их донесе (поузећем)

(Презиме и име)

(Поштански број и место)

(Улица и број)

(Датум)

(Потпис, бр. л.к.)

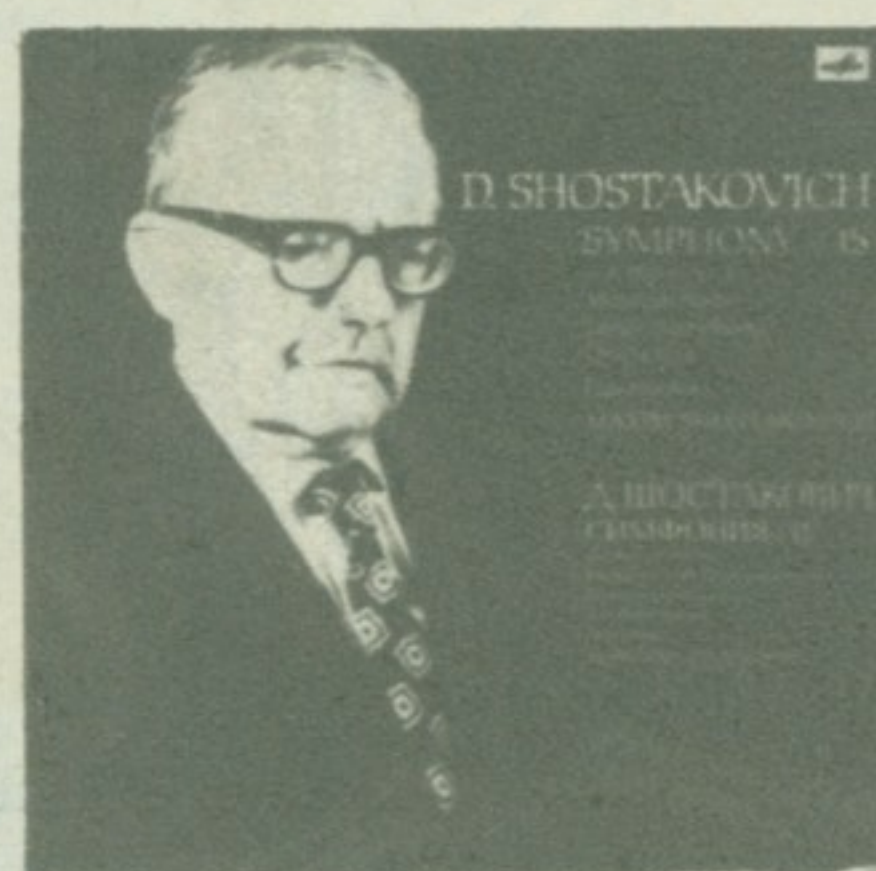
TRB

МАШТАНЕ БУРЕ

„Политикин забавник“ пружа својим читаоцима још једну јединствену могућност да дођу до цењених и ретких грамофонских плоча совјетских музичких мајстора. Симфонијски оркестар Московске државне филхармоније, Државни симфонијски оркестар СССР-а, Оркестар Берлинске филхармоније, Радио-Москве... изводе најпознатија дела Бетовена, Чајковског, Корсакова, Брамса... под диригентском палицом Генадија Рождественског, Евгенија Светланова, Херберта фон Карајана, Кирила Кондрашина... Игор Ојстрах на виолини изводи дела Прокофјева, челиста Мстислав Ростропович Антоњина Дворжака... Звуци руске степе и сибирских шума у хорском извођењу заслужних совјетских уметника пружају посебан музички доживљај.

Ово је могућност да по необично ниским ценама обогатите своју дисотеку делима великих мајстора класике. Цена једне велике стерео-плоче износи само 65 динара. Наручбеница не сме бити мања од две плоче, односно од 130 динара јер трошкове паковања и поштарине не сносити ви. Потребно је само да попуните наручбеницу и пошаљете на нашу адресу, и плоче ће вам стићи кући.

ПЛОЧЕ ЋЕТЕ ПЛАТИТИ ПОШТАРУ КАД ВАМ ИХ ДОНЕСЕ. ПОУЗЕЋЕМ!

3245 ШОСТАКОВИЧЕВУ Симфонију No 15 изводи Велики симфонијски оркестар Московског радија под диригентском палицом Максима Шостаковича

1417-18 Генадиј Рождественски са Великим симфонијским оркестром Московског радија прати пијанисту Николу Петрова који свира дела РАХМАЊИНОВА И ПРОКОФЈЕВА

4255 Бечки симфонијски оркестар са диригентом Хербертом фон Карајаном прати Свјатослава Рихтера који изводи Концерт No 1 ЧАЈКОВСКОГ

5137 ШОСТАКОВИЧ — Квартет No 14

111-112 ПРОКОФЈЕВ — Симфонијета

4189-70 БРАМС — Концерт No 1 и 2 за Ф-но

2225-26 СКРЈАВИН — Симфонија No 3

3011-12 БЕТОВЕН — Концерт за оркестар и виолину

1935-36 БАХ — Свите No 1 и 3

4637-40 ХАЈДН — Квартети

2209 ШОПЕН — Концерт No 1

4049 БЕТОВЕН — Сонате No 21 и 28

3033 СКРЈАВИН — Концерт за клавир

2953-54 МОЦАРТ — Концертна симфонија

4435-38 БАХ — 45, корални прелудиј

1771-76 ЧАЈКОВСКИ — Лабудово језеро

2269 ЧАЈДАН — Концерти за трубе с оркестром

1549 БЕРЛИОЗ — Фантастична симфонија

1935-38 БРАМС — Концерт за виолину с оркестром

2017 ЧАЈКОВСКИ — Италијански капричо

1257-58 ЈАН СИВЕЛИУС — Палас и Мелисанда

2855-56 МОЦАРТ — Симфонија No 39

3533 Е. НОВИЦКАЈА — Клавир

4637-40 ХАЈДН — Квартети

4841-42 Игор Ојстрах свира ПАГАНИНИЈА

1675-76 ЧАЈКОВСКИ — Квартет No 2

5083-84 ДОНСКИ СУВЕНИР — Изворне песме са обала Дона

663-64 МОЦАРТ — Симфонија No 40 и 24

3743-44 СВЈАТОСЛАВ РИХТЕР (клавир) — Ф-но

3015-16 БЕТОВЕН — Симфонија No 4

3963-64 МОЦАРТ — Соната No 32 и 33

2257-04 БРАМС — Соната No 3

295-98 ШОСТАКОВИЧ — Симфонија No 4

БИТКА КО

Крајем 14. века турском султану Бајазиту I је запретила најнепосреднија опасност од татарског владара Тимура Ленка или Тамерлана. Тимур је био способан у борби за власт, водио је велике пљачкаше и разарачке походе. Као господар Централне Азије управљао је своја освајања према западу, у правцу Предње Азије. Истовремено, Бајазит је ширио власт Османлија у супротном правцу освајајући селџучке кнежевине у Малој Азији чији су се владари склањали код Тимура. Када је почео да узнемишава јерменског господара Ерзинџана, дошло је до сукоба. Тимурова војска улази у Малу Азију 1400. године, заузима Сивас и сече заробљени турски гарнизон заједно са најстаријим Бајазитовим сином Ертогруломом. У току зиме 1401 — 1402. године припремио се за одлучан поход против Османлија.

У пролеће 1402. Татари крећу преко Ерзинџана пут кнежевине Сивас а Бајазит прикупља војску код Ангоре, данашње Анкаре. Кренуо је затим на исток према Токату да сачека непријатеља на планинском терену, повољнијем за дејство османлијске војске којој је главна снага била у пешадији. Међутим, Тимур је заобишао терен неповољан за татарску коњицу и стигао пред утврђену Ангору. Отпочео је опсаду с намером да привуче Бајазита који је ускоро и стигао.

У сукобу је учествовало око 80.000 Татара а Бајазитова војска није бројала више од око 40.000 војника. У његовој војсци било је много азијских и европских вазала, међу њима око 5000 Срба које је предводио деспот Стефан Лазаревић. Бајазитов шурак (после пораза на Косову Стефанова сестра Оливера морала је да се уда за Бајазита). Био је ту и Стефанов брат Вук и њихови нећаци Гргур и Ђурађ, синови Вука Бранковића.

У зору 28. јула обе војске су се постројиле за битку северно од Ангоре. Десним крилом Тимурове војске командовао је његов најстарији син, левим два млађа сина, центром Тимуров унук, а резервом сам Тимур. Татари су водили и јединице на словима што је, нема сумње, застрашујуће деловало на непријатеља.

Војници Стефана Лазаревића били су најефикаснији борци у сукобу. Када је разбијена османлијска лака коњица, Стефан је успео да се пробије до Бајазита не би ли га наговорио да се повуче, што овај одбија. Деспот се враћа и штити повлачење Бајазитовог сина Сулејмана. Бајазит је заробљен и ускоро је умро у ропству.

Пораз код Ангоре задржао је ширење Турака за читаву једну генерацију. Мала Азија пала је у руке Татара који је пљачкају и пустоше а затим се враћају у Централну Азију.

DA AHIOPE

АЛАН БАРИЈЕР

ЛИЧНА КАРТА:

ИМЕ: Алан; ПРЕЗИМЕ:
Баријер

Датум рођења:
18. новембар 1937.

Место рођења: Трините на мору

Породично стање:
ожењен, једно дете

Коса: црна

Очи: сивоплаве

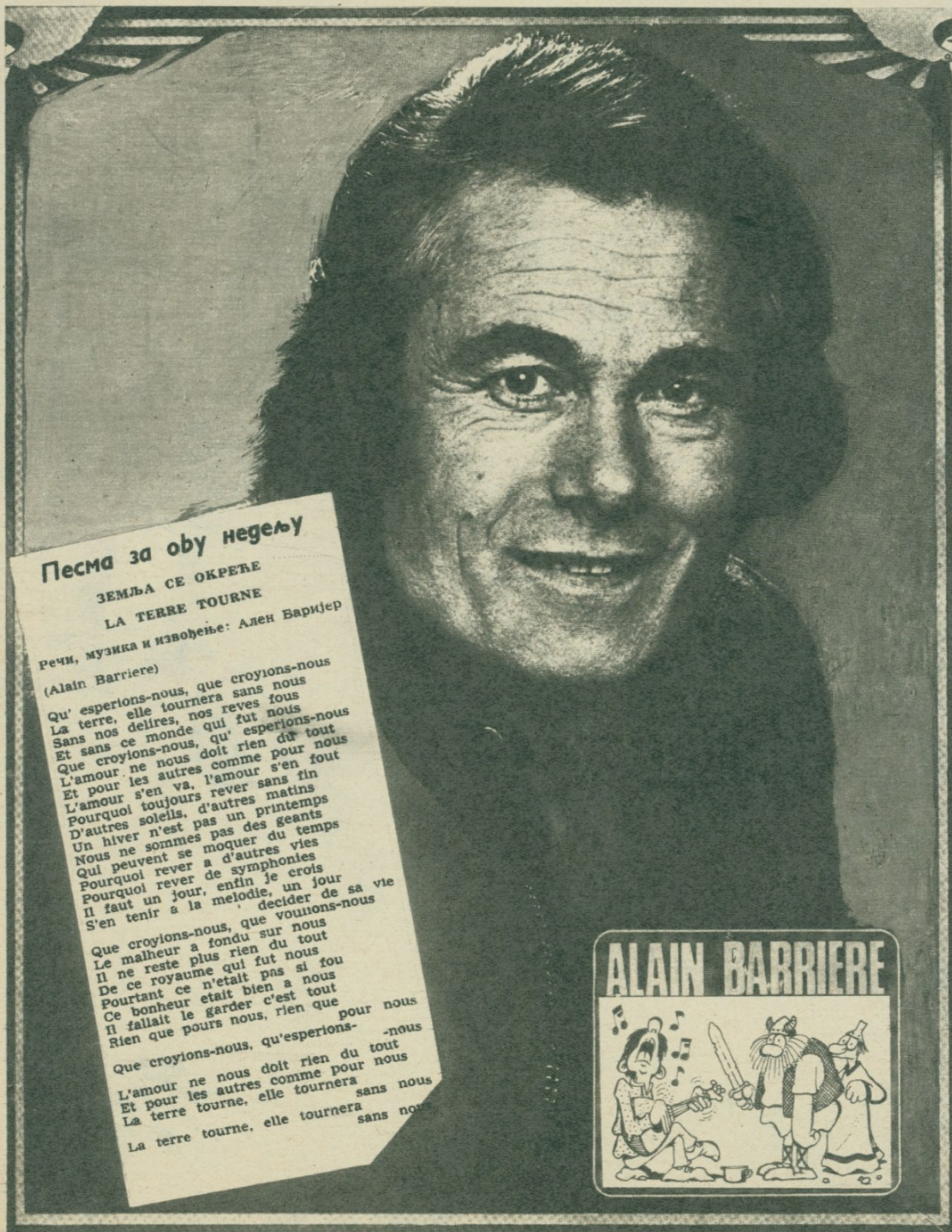
Висина: 1,75 м

Тежина: 69 кг

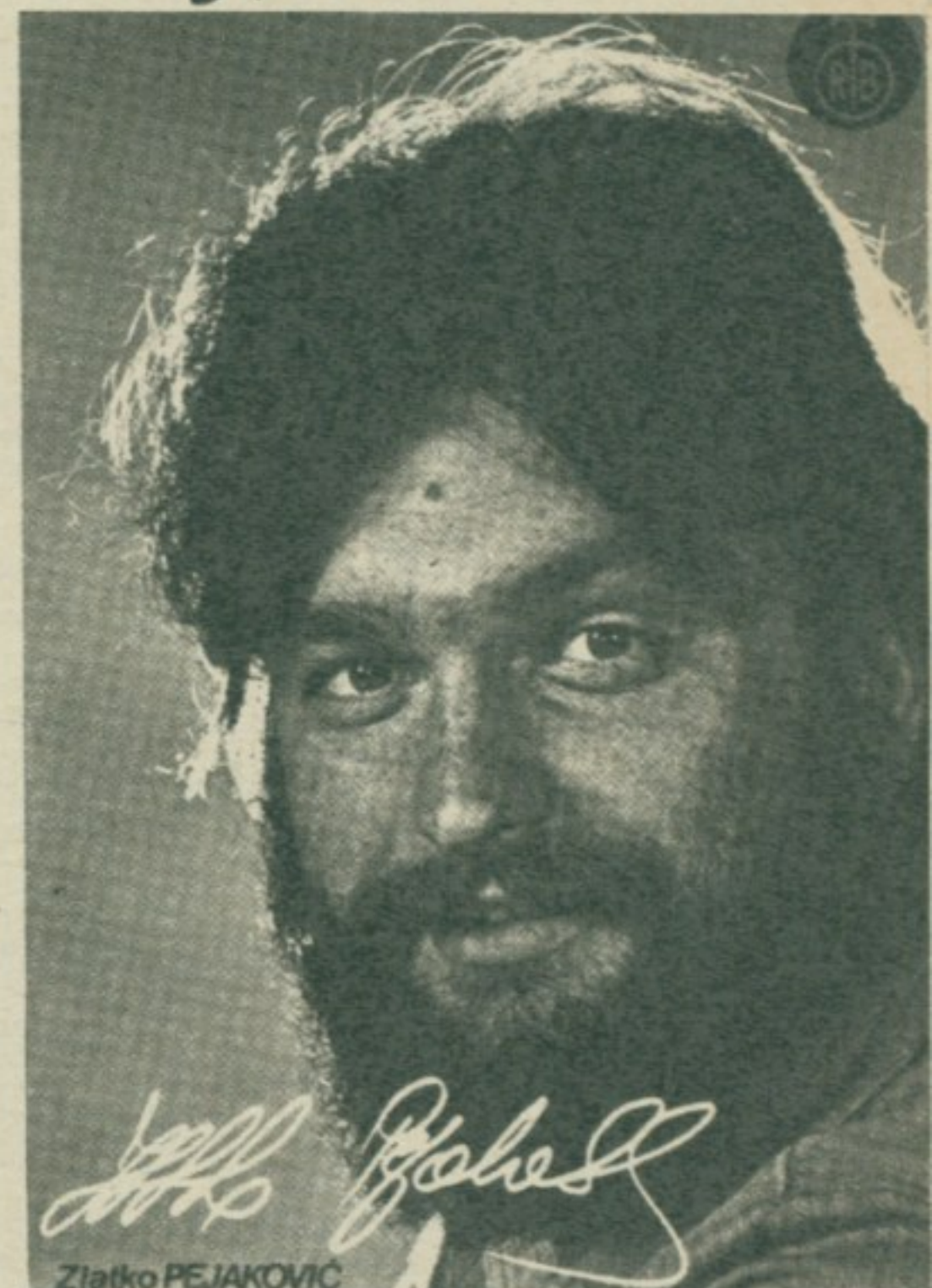
Врлине: храброст,
упорност

Мане: сувише говори

Омиљени спортови:
једрење, фудбал, тенис,
пешачење

ЗЛАТКО ПЕЈАКОВИЋ

ЗЛАТКО ПЕЈАКОВИЋ,
Осијек, Булевар ЈНА 32

НОВЕ
ПЛОЧЕ
ЛУГОТОН

АРСЕН ДЕДИТ

Арсен Дедић дарује својим поклоницима још једну велику плочу. Албум „Породично стабло“ с десет његових композиција још је једно изузетно остварење овог познатог композитора и певача.

BEATLES

Вечито популарни БИТЛ СИ и њихов албум „Са Битлсима“ у издању ЈУГОТОНА још су једно освежење за приватне дискотеке. Четрнаест композиција снимљених још у време док су били заједно задовољне прохтеве свих дискофила.

Како да им пишем?

ВИС ЦРНИ БИСЕРИ, 11000
Београд, Кичевска 22

ЖЕЉКО БЕБЕК, 71000
Сарајево, Булбулина 10

ГОРАН БРЕГОВИЋ, 71000
Сарајево, Милоша Оби-
лића 54

НЕДА УКРАДЕН, 71000
Сарајево, Илица, Томе
Меће 54

Златко Пејаковић, најтиражнији певач Продукције плоча Радио-телевизије Београд и један од најбољих домаћих интерпретатора, ових дана има пуне руке посла. Управо се вратио из Минхена где је завршио снимање материјала за нову ЛП плочу „Лице II“ која ће, судећи по свему, далеко надмашити први албум овог врсног певача.

На новој великој плочи наћи ће се десет композиција Корнелија Ковача, Златка Пејаковића и Сање Илића. Све композиције су нове, са изузетком последњег Златковог хита, сребрне плоче „Успомене, успомене“ за коју се, према жељи продуцента, нашло места на овом изузетном албуму. Истовремено, Златко је радио и на реализацији позоришне представе „Лице“ о којој смо већ писали. Ипак да поменемо да је идеја аутора била да се кроз музику, текст и покрет, на модеран и савремен начин визионарски сагледа један део живота. У овој малој уметничкој дружини поред Златка појављује се и група балетских играча, тако да ће представа моћи да се изводи свуда где постоји сала са позорницом.

У свом раду Златко не заборавља ни фестивале. Највероватније ће учествовати на Опатијском фестивалу, а уколико му буде понуђена добра композиција и на осталим забавно-музичким смотрицама у земљи. Ових дана Златко са својом екипом креће на 25-дневну турнеју по Босни и Херцеговини, Хрватској и Словенији да би одмах потом, за крај марта, припремио свој први солистички концерт у нашем главном граду. Биће то, како сам каже, спектакуларни тродневни шоу-програм. Поред премијере представе „Лице“, обавиће се промоција новог албума, а у Великој дворани Дома синдиката, која ће сва бити у белом и украшена са 10.000 каранфила, наступиће домаћин Златко Пејаковић са својим гостима. Помиње се и могућност довођења госта из иностранства. Златкова жеља је да то буде приредба која ће се памтити и чијим ће садржајем сви бити задовољни.

ПОЗНАТИ ПЕВАЧИ ЈОШ ПОЗНАТИЈИХ ПОП-ГРУПА

Ален Вилијамс (Alan Williams)
Група РАБЕТС (Rubetts)

Ален Вилијамс (Alan Williams) својим јасним и високим гласом даје групи специфичан звук. Код публике је веома популаран. Рођен је у Лондону 22. децембра 1950. године. Висок је 173 сантиметра, има светлосмеђу косу и сине очи. Ожењен је, а супруга му се зове Кристина.

ФЕРАРИ

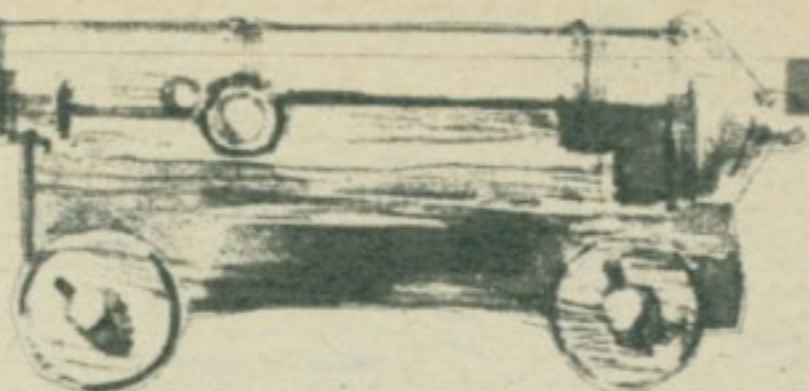
Међу групама које су прошле јесени избиле у први план нашао се и холандски састав ФЕРАРИ (FERRARI). Певач и вођа групе Френк Фас (Frank Faas) каже да име ФЕРАРИ није везано за назив познате аутомобилске фирме, већ је састав својевремено имао шефа који се звао Валтер Ферари, а сама група »Walter Ferrari i Rollers«. Недавно је Валтер напустио састав, а остали чланови су одлучили да од имена бивше групе остане само Ферари. Група убрзо потом добија понуду да снима за једну продуцентску кућу у Бремену која им обезбеђује неколико наступа у телевизијским емисијама. Прва песма којом су се представили публици била је композиција „Сејлор бој“ (Sailor Boy) да би одмах потом снимили и другу плочу „Слатка љубав“ (Sweet love). Најновијим хитом „Монца“ (Monza) намеравају да крену у поход на све

светске топ-листе. Како су дошли на идеју да сниме ову нумеру, Френк Фас прича: „Наш бубњар има једног дивног пса који се зове Монца и који нас редовно прати на свим турнејама и пробама. Он је наша маскота и због тога смо решили да му се за његову верност одужимо песмом“.

Свој успех група објашњава својом упорношћу и дугим заједничким радом (12 година), тиме што живе у истом месту и што су добри пријатељи.

На крају да упознамо и остале чланове овог, по годинама старијег, састава: гитариста је Бен ван Вијк (Ben van Wijk), 31 година, за бубњевима је годину дана старији Јан ван Лун (Jan van Loon), органиста је тридесетогодишњи Кид Вербоуен, а басиста је годину дана старији Јап Рубос (Jaap Roubos). Истог годишта је и певач групе Френк Фас.

ТОП 3х

1. Домаћа листа

- ЛОШЕ ВИНО — Бијело дугме — ЈУГОТОН
- ДО ВИЂЕЊА — Џо Маричић — ЈУГОТОН
- АХА-АХА — Бисера Велетанлић — ПГП РТБ
- ТИ СИ БИЛА, УВИЈЕН БИЛА — Здравко Чолић — ЈУГОТОН
- ШАЛВАРЕ — Неда Унраден — ЈУГОТОН
- ЈА ГА ХОЋУ А ОН МЕНЕ НЕЋЕ — Љупка Димитровска — ЈУГОТОН
- ДОЋИТЕ НА ШОУ — Парни ваљак — ПГП РТБ
- УСПОМЕНЕ, УСПОМЕНЕ — Златко Пејаковић — ПГП РТБ
- ОЈ, НЕВЕНЕ — Сунцокрет — ПГП РТБ
- НИКОЛА ТЕСЛА — Тешна индустрија — ЈУГОТОН

2. Страна топ-листа у домаћој продукцији

- MISSISSIPPI — Pussy-cat — ЈУГОТОН
- BLUE JEAN BLUES — ZZ Top — ЈУГОТОН
- DON'T GO BREAKING MY HEART — Elton John and Kiki Dee — ЈУГОТОН
- RAMAYA — Black Connection — ЈУГОТОН
- DANCE LITTLE DANCE — Tina Charles — SUZY
- MOVIN' — Brass Construction — РТВ ЉУБЉАНА
- EUROPA — Santana — SUZY
- DOCTOR KISS KISS — 5000 Volts — ПГП РТБ
- SUZANNE — Leonard Cohen — SUZY
- MONEY — Abba — ПГП РТБ

3. Италија

- SEI FORTE PAPA' — Gianni Morandi
- JOHNNY BASSOTTO — Lino Toffolo
- DON'T GO BREAKING MY HEART — Elton John and Kiki Dee
- THE BEST DISCO IN TOWN — Ritchie Family
- DUE RAGAZZI NEL SO-

- LE — Collage
- YOU SHOULD BE DANCING — Bee Gees
- LINDA — Pooh
- DISCO DUCK — Rick Dees and His Cast of Idiots
- MARGHERITA — Riccardo Cocciante
- DADDY COOL — Boney M.

ЗЛАТНА РИБИЦА

Распуст још траје и ако вам је досадило санкање и клизање направите за промену ову симпатичну играчку — златну рибицу. Ако вам успе можете је и неком поклонити.

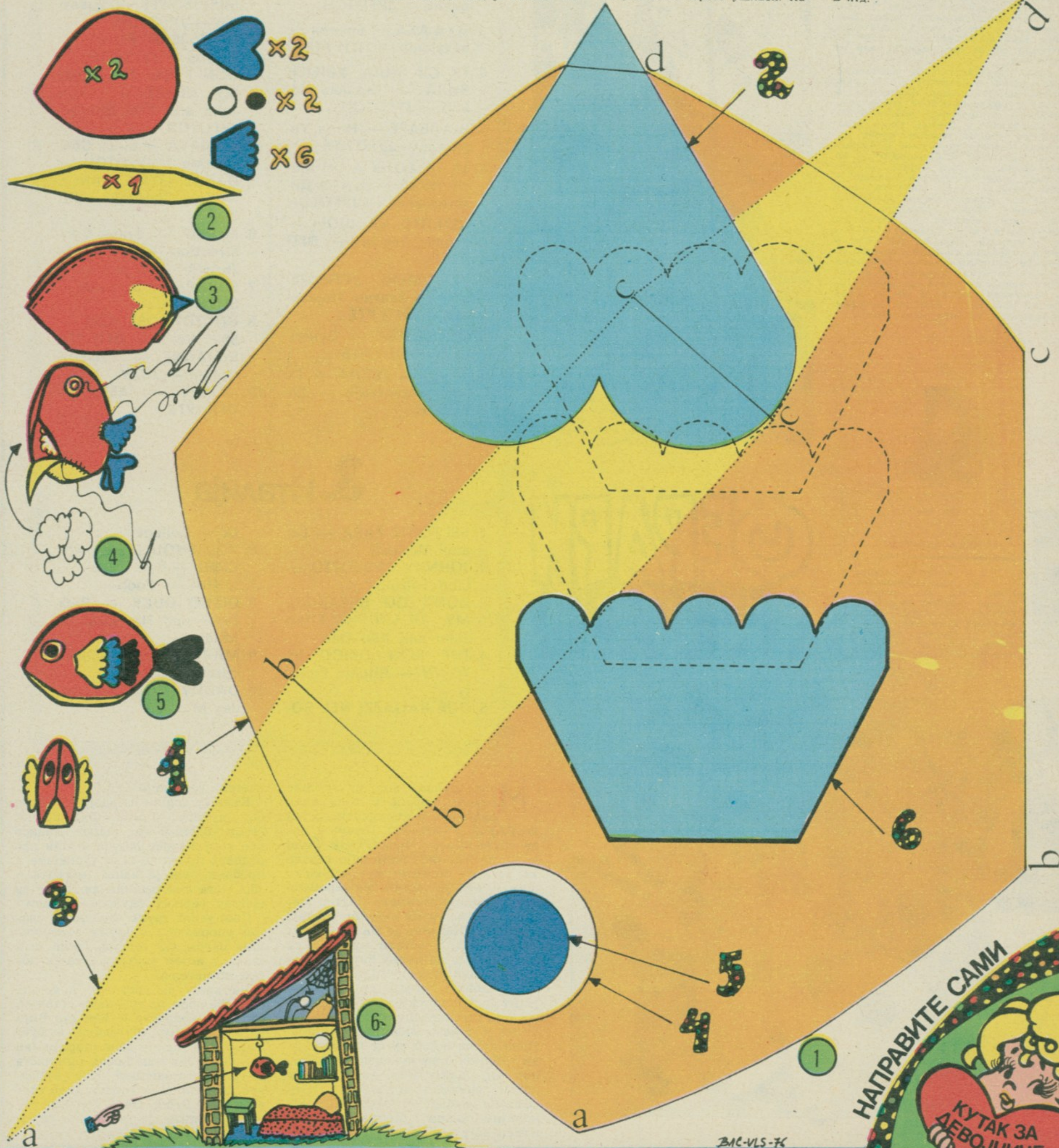
На цртежу 1 дата је шема рибице и то онако како она треба да изгледа кад је готова. На

истом цртежу обележена су и места на које треба да пришијете очи, пераја...

Рибица се прави од чојице или неког другог материјала који се не осипа. Пошто вам нису потребне велике количине материјала вероватно ћете и у својој кући наћи неке отпатке. За рибицу треба да направите два тела (означена са бројем 1), два репа (2), два ока (4), две зенице (5), један трбух (3), шест пераја (6) — све то показује цртеж број 2. На цртежу 3 види се како се тело пришива и где треба шити (по цртицама). Материјал шијте са налицја ако има два лица, а реп ставите између два лица тела (цртеж 4), тако да са налицја вири само врх. Затим тело преврните на лице, па ће тако реп бити чврсто ушивен. Па-

зите, ушивајте оба репа заједно. Рибицу напуните ватом или старим најлон чарапама, а затим руком зашијте трбух и нашијте очи и пераја. Очи и пераја можете залепити и лепком — поготову ако је материјал од чоје. Када пришивате или лепите пераја најпре пришијте оно које је најближе репу, а последње оно које је у близини ока. Готову рибицу приказује цртеж 5.

Као што смо већ рекли, рибицу можете ставити као украс на свој јастук на кревету или на полицу. Међутим, можете је окачити и о таваницу помоћу украсног гајтана (црт. 6). Приликом ушивања стомака пазите да се свако слово на стомаку поклопи са словом на телу рибице, рецимо А на А, В на В итд.

НАПРАВИТЕ САМИ

КУТАК ЗА
ДЕВОЈЧИЦЕ

ПОСЛЕДЊА ПРЕДСТАВА

— МОЛИМ ТЕ РИЛ, ПОМОЗИ НАМ САДА И НИКАД ТЕ ВИШЕ НЕЋУ ТЕРАТИ ДА СТОЈИШ НА ЗАДЊИМ НОГАМА. НИКАД ВИШЕ, ОБЕЋАВАМ! — МОЛИО ЈЕ ВЛАСНИК ЦИРКУСА ВЕЛИКОГ СЛОНА ДОК СЕ ПОЖАР ШИРИО.

Власник циркуса Џоа Ерони забринуто је посматрао огромног циркуског слона, Великог Рила. Никада га није видео у таквом стању. Читаве ноћи Велики Рил је ударао својим огромним стопалима у земљу, пажљиво њушио ваздух, а онда снажно трубио, као да је желео да разбуди све око себе.

„Ако не престане овако да се понаша, мораћемо да откажемо поподневну представу...“ — размишљао је забринуто Ерони. Све животиње у циркусу сматрале су слона, старог око 95 година, вођом и не би било добро да их узнемири својим расположењем.

Велики Рил, међутим, није престајао да труби и огромном сурлом њуши ваздух око себе.

— Волео бих да знам шта толико њуши! Стварно ме нервира! — обратио се Ерони свом осамнаестогодишњем сину Линдсеју који се забринуто мотао око слона. Загледао се у даљину и онда је схватио: у подножју планине што се уздизала уз варошицу где су се налазили горело је жбуње претећи да се претвори у велики пожар који би могао да угрози и само насеље!

— Склањајте вагоне и кола! Пожар! — повикао је Ерони и потрчао према кавезима животиња.

Ово је био други дан како су давали представе у Сорелу, варошици у подножју планине

Маунт Велингтон, у Тасманији, 7. фебруара 1967. године. Шатра је била смештена на спортском игралишту Сорела и Еронијев циркус био је увек препун посетилаца жељних да се нагледају циркуских мајсторија. Ерони је због тога решио да остане још један дан и одржи две представе, али је пожар омео његове планове.

Негде око поднева ветар је почео да дува са планине према насељу и пламен је, ширећи се великом брзином, стварао обруч око Сорела. Циркус је, пошто се налазио мало изван вароши, био први на удару пламена.

СВЕ У ИСТИ ВАГОН

Пламен је прво захватио кавез са мајмунима који су почели нервозно да скиче. Уз помоћ својих људи власник је успео да изгура кавез из пламена, а онда је појурио према осталим животињама, затварајући их у кавезе.

— Није било времена за размишљање — сећа се данас Ерони. — Стрпао сам коње, ламе, камиле у исти вагон. А онда је дошло до невиђене збрке! Коњи који никад нису били у кавезу са њима побеснели су и копитама их истерали напоље!

Еронију није преостало друго него да све животиње врати у кавез вагона и тако их изгура из пламеног обруча који је био све ближи.

Пола његових људи спасавало је циркус, а друга половина је помагала становницима Сорела да износе ствари из кућа које су биле захваћене пожаром. Ерони је знао да се неколико стотина метара далеко од спортског игралишта налази једно природно узвишење до којег ватра није могла да допре. Да би пребацио све кавезе и вагоне ван обруча ватре, могао је да му помогне само Велики Рил, рачунао је на његову снагу. Неколико година раније гурао је локомотиву са два вагона готово један километар.

УЗВИШЕЊЕ СПАСА

Међутим, слон је стајао непомично и трубио. Ерони је пришао, загрлио његово сурло и почео да виче на уво:

— Забога, Рил! Помери се мало! Помози нам сада и никада више нећу те терати да стојиш на задњим ногама! Никада!

Велики Рил, као да се освестио, почео је један по један вагон да гура из пламеног обруча према узвишењу. Сада су настали нови проблеми. Еронијева супруга није хтела да напусти запаљено игралиште све док њен син Линдсеј не буде пронађен. Ерони се окретао и тражио га погледом, али

њена нигде није било. Мајка је хистерично одбијала да крене за осталима.

— Учинило ми се тада да ћу једним ударцем у браду да је онесвестим, а онда да је изнесем из обруча, прича Ерони сећајући се тог догађаја. — Али, неколико секунди после тога појавио се Линдсеј, сав гарав и опрљен по лицу и рукама!

Цела породица је улетела у вагон и Велики Рил га је одгурао до узвишења које је већ било препуно народа. Велики број жена и деце почео је одједном да грли Линдсеја, и тек онда су његов отац и мајка сазнали где је био док су га тражили и помишљали на најгоре: улетао је у запаљене куће спасавајући из пламена децу и преносио их на узвишење. Касније је стигао да помогне својима у циркусу!

За то време Велики Рил је изгурао све вагоне и циркуска кола на чистину, а затим пришао Еронију и поносно му затрубио поред самог уха.

Последице пожара биле су и поред свега веома велике. Погинуло је 47 особа и уништено преко 630 домова.

Била је то последња представа Џоа Еронија и Великог Рила.

МИНИ-КВИЗ

1. Како се звао Непалац који је са сер Едмундом Хиларијем, новозеландским истраживачем, 29. маја 1953. године освојио највиши хималајски врх Маунт Еверест?

2. Лоц је:

3. Познати филмски глумац Алек Гинес по народности је:

4. Шта је киви?

5. Френологија је:

ОДГОВОРИ:

1. Тенцинг Норген. 2. Човек који води коњу. 3. Ирландец. 4. Птица. 5. Наука о броју прста на рукама и ногама.

БРОДОВИ БЕЗ ЛУКЕ

УКОТВЉЕН

Велики једрењаци или галије нису служили само за превоз путника: на палубама и у њиховој унутрашњости одвајкада су људи смештали и терет. У почетку, то су биле бале тканина, сандуци угља, мешине с вином или водом, дрво за грађу... Али, терет постаје све разноврснији како су се повећавале димензије бродова и усавршавала техника њиховог грађења. Почетком овог века почињу да се граде бродови — транспортери који искључиво служе за превоз терета.

Утовар и истовар робе у ове циновске лађе данас траје данима, па чак и недељама и то је њихова највећа мана. Сем тога, могу да пристају само уз специјално изграђене докове, а вода у луци треба да буде довољно дубока да се после утовара бродови не би насукали. Тај проблем није нестао ни када су конструисани контејнери, огромни гвоздени сандуци у које се, још у фабрикама, трговинама или радницима, пакује најразноврснија роба да би без расипања и оштећења могла да се транспортује до лука. Међутим, да би се сви ти тешки гвоздени сандуци сместили на палубу или у унутрашњост транспортера, потребно је да на скупе дизалице, као и војска радника која њима управља.

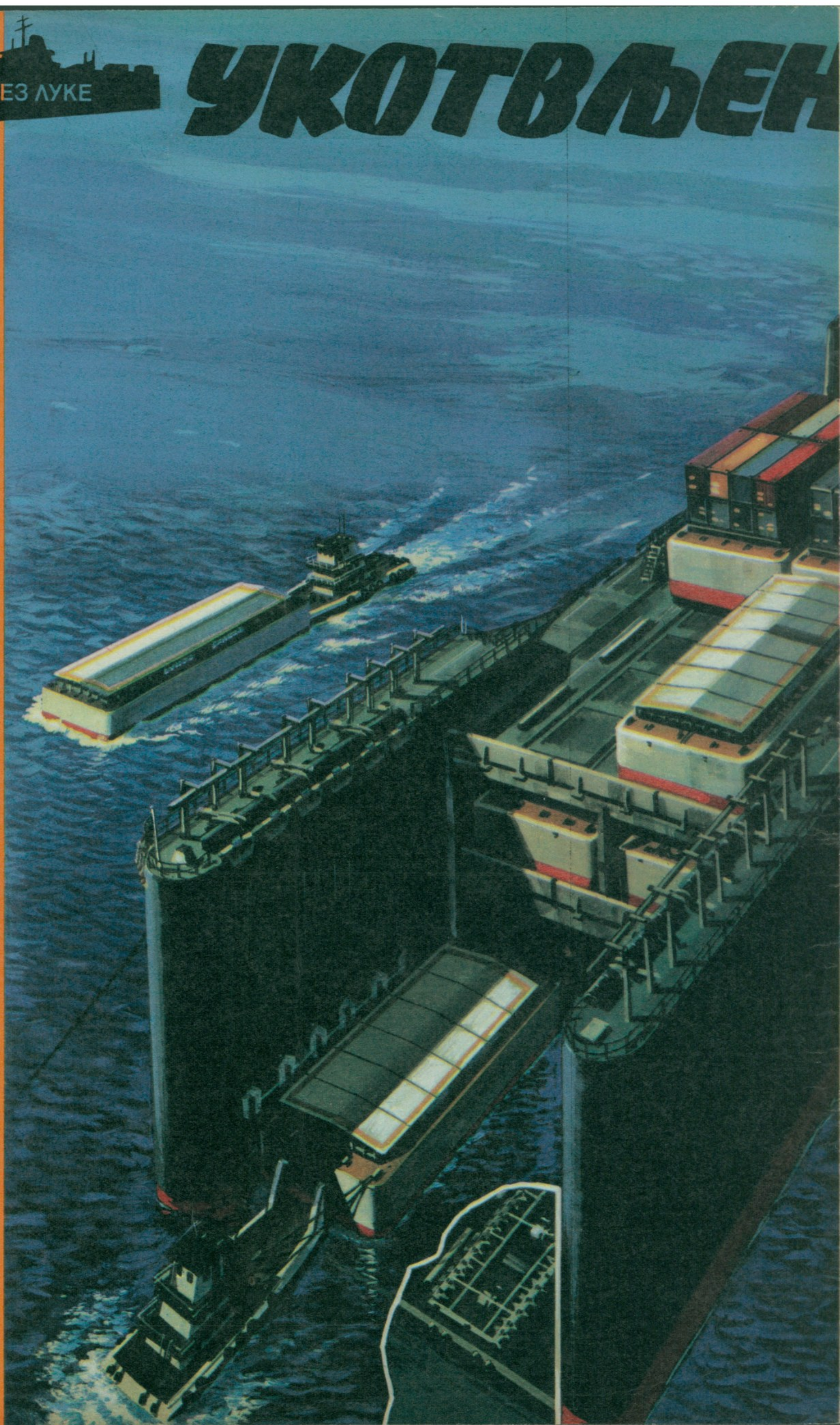
У случају невремена ови бродови не могу да пристају у луке па, и поред све механизације утовара, роба мора да чека на доковима све док се море не смири, што понекад траје данима. Због тога се често дешава да товар не стигне на време до лука у којој га очекују.

Капија на крми

У јулу прошле године једна бродска компанија из Њу Орлеанса конструисала је четири специјална транспортна брода и ову необичну морску породицу назвала „Сибир“ или — „морске пчеле“.

Сваки од ових транспортера дугачак је 266 метара, широк 34, а покрећу га мотори јачине 36.000 коњских снага који могу да развију брзину до 20 чворова на сат (37.040 м)!

У ове бродове терет може да се утовари — далеко од докова, без огромних кранова и многобројних радника. Јер, „морске пчеле“ уопште не пристају у луке да би примиле или истовариле робу: читав тај посао одвија се на отвореном мору. Њихова предност над осталим бродовима из

МОРСКЕ ПЧЕЛЕ

У УНУТРАШЊОСТ «СИБИЈА» МОЖЕ ДА СТАНЕ НА СТОТИНЕ КАМИОНА И АУТОМОБИЛА, ОНОЛИКО КОЛИКО БИ ИХ БИЛО НА ПУТУ ДУГОМ 5,5 КИЛОМЕТАРА, АКО БИ СЕ ПОРЕЂАЛИ ЈЕДАН ИЗА ДРУГОГ.

ове категорије је што могу, ако се укаже потреба, да пристану уз било какву обалу, па чак да плове и кроз веома плитке воде, на пример кроз ушћа река, и да тако залазе дубоко у копно.

А како је све то могуће?

Бродски инжењери из компаније у Њу Орлеансу дуго су размишљали пре него што су направили први брод из серије „Сибир“. На његовом задњем делу, тамо где је крма, налази се — отвор, али кроз њега не улази вода у унутрашњост брода: покретна врата аутоматски затварају отвор кад се сва три нивоа транспортера попуне теретом.

На копну, у фабрикама или рудницама, товар се пакује у чамце са точковима, који су дугачки по 30 а широки и високи по 60 метара. У сваки може да стане по 400 тона терета који се затим, најчешће железницом, допрема до лука.

У одређеним лукама чамци се с докова спуштају у море где их прихватају бродови — тегљачи. Они их гурају до отворене крме „морске пчеле“ која се налази усидрена на пучини.

Ту се чамци насучу на велику платформу и помоћу шест дизалица подижу до првог спрата брода. Кад се платформа нађе у његовом нивоу, за чамца се прикочи дебело челично уже које је другим крајем везано за снажан трактор. Чамца — контејнер се тако једноставно увлачи у унутрашњост брода.

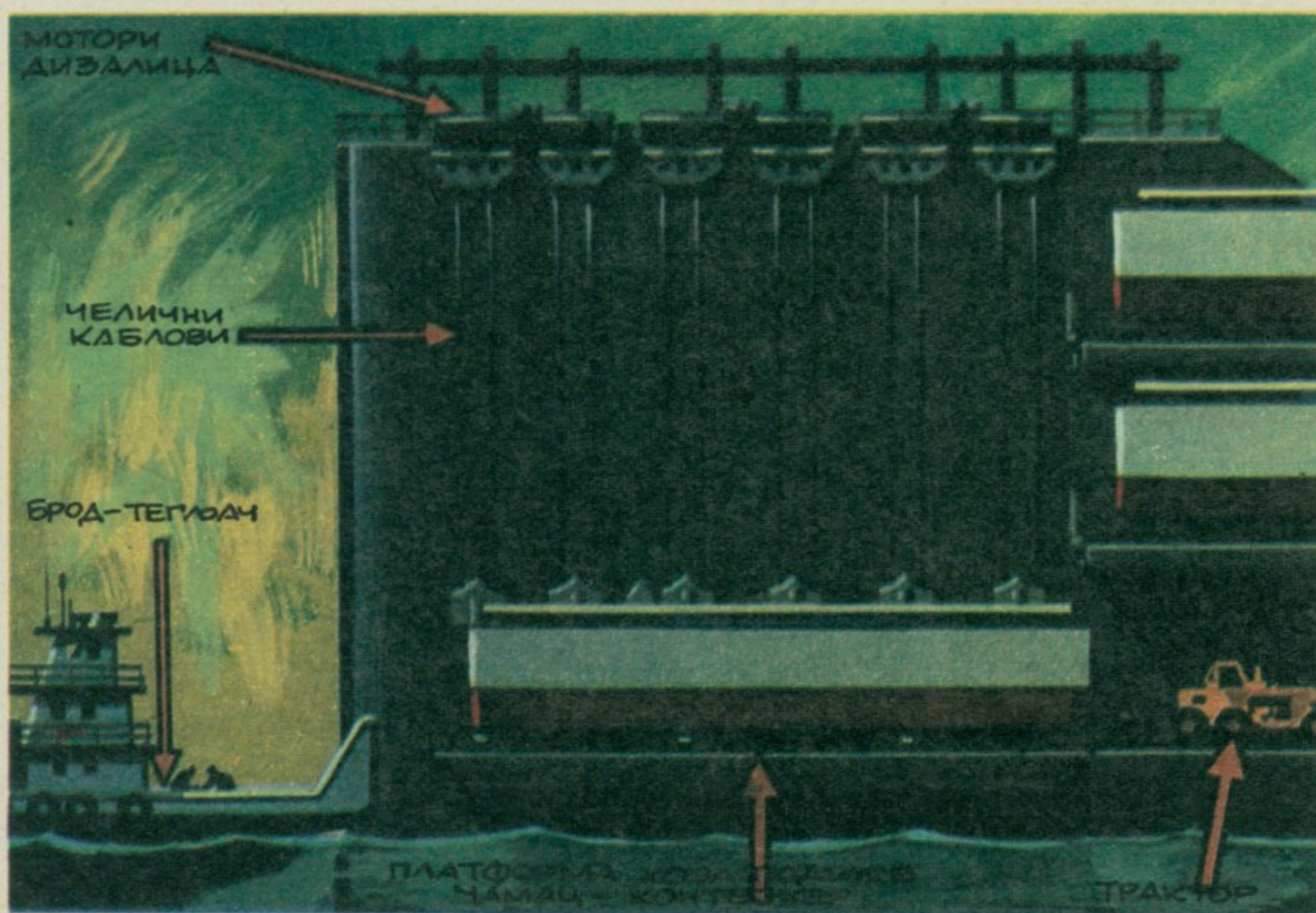
Када се попуни први спрат „Сибир“, брод тоне за 16 метара, а врата при дну његове крме аутоматски се затварају. Нови чамци са товаром ређају се на други, а затим на трећи спрат. У овакав брод — транспортер може да стане укупно 38 чамца — контејнера.

На исти начин касније се врши и истовар брода, али овог пута ред је обрнут: прво се из његове унутрашњости извлаче чамци који се налазе на трећем спрату.

Палуба је нестала

Поред ових чамца у „Сибир“ може да се смести и 15.000 тона течног терета — нафте или воде — а резервоари се налазе са стране брода. У исто време, помоћу огромних црпки, овај колос може да узима течан терет из четири брода — танкера. На палуби брода има места и за 50 контејнера. У случају да се у брод не утоваре чамци, у његову унутрашњост може да се убаци 1800 контејнера, од којих је сваки дугачак шест, а широк два и по метра. Чак ни тада брод не треба да прилази доку, јер је утовар веома једноставан: велики хеликоптери — транспортери могу да понесу по десет тих контејнера које спуштају у унутрашњост „Сибир“ јер је његова палуба подигнута, а спратови расклопљени.

„Сибир“ може да послужи и као скела за превоз возила. У његову унутрашњост може да стане на стотине камиона и аутомобила, онолико колико би их било на путу дугом 5,5 километара, ако би се поређали један иза другог.

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

КЛИФОРД СИМАК

АКО ЈЕ ЧЕВИОТ
ШЕРВУД
ИКАД ВЕРОВАО
У ЧУДА, САД ЈЕ
ПРЕСТАО. НИЈЕ ИМАО
ВИШЕ НИКАКВИХ
ИЛУЗИЈА. ТАЧНО ЈЕ
ЗНАО ШТА ГА ОЧЕКУЈЕ.

Његов живот ће се завршити на овој изгубљеној и ненасељеној планети и нико га неће оплакати. Никога није имао.

За положај у коме се нашао сам је био крив јер је са последње прихватне планете узлетео без дозволе, па његов план лета није био познат. Пошто нико није знао у коме правцу је одлетео, а како му је радио био покварен, заиста је било мало вероватно да ће га наћи... чак и ако га буду тражили, што је такође било мало вероватно. А пошто његов васионски брод, у недостатку извесне електронске цеви коју никако неће моћи да замени, никад више неће полетети, био је осуђен да остане на свој планети.

Зато у њему није било нимало радости, иако би, да се није нашао у оваквом положају, полудео од среће. Јер, а то је сигурно била последња иронија, он је сад био богат, толико богат да тако нешто ни у најсмелијим сновима није смео зажелети.

Дијаманти, дијаманти...

На гребену изнад логора, који је поставио поред свог онеспособљеног брода, пружао се слој слепљен очврслом глином, који је дословно био крцат дијамантима. Они су били расути по узвишци, испрани непогодама, помешани са шљунком у потоку који је кривудао долином. Могао их је скупљати прегрштима; неки су били велики као човечија глава и вредност им је била непроцењива.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Треба да знамо да је рат заједнички свима и да је борба правда, и да све ствари настају и пропадају борбом.

(Хераклит)

ВЕЛИКИ ЦРНИ БРОД

Шервуд је био човек смео и истрајан. Чим је видео у каквом је положају, улогорио се и почео скупљати храну: ископавао је корење и брао орахе, хватао је и сушио рибу и дивљач. У доколици је скупљао дијаманте, пребирао их и чистио од блата, а најлепше је стављао у торбу, да би их без тешкоћа понео, ако икад дође тај тренутак да напусти планету.

Разуме се, у извесном смислу имао је и среће. Планета није била непријатна, подсећала је на Нову Енглеску својим неравним и стеновитим тлом и шумама од закржљалих стабала. Ту се бар могло живети. Дане није хтео да броји. Јер, знао је шта га чека. На чудо није рачунао.

Говори брод

А чудо се ипак догодило једног поподнева док је пребирао дијаманте непроцењиве вредности.

Велики црни брод стиже са истока, преко валовитог земљишта. Слетео је недалеко од Шервудове непомичне летелице. То није био патролни брод, иако би га Шервуд у оваквој ситуацији с радошћу дочекао. Био је то брод какав он никад раније није видео: црн, овалан, без ознаке на трупцу. Шервуд кликући од радости, потрча ка њему.

— Не морате толико викати, добро вас чујем! — одговори му брод.

— Ко сте ви? — упита Шервуд.

— Ја сам Брод — обавести га глас.

— Ман'те се шале! — викну Шервуд. — Реците ми ко сте!

Јер, одговор који је добио био је обична глупост! Јасно да је то брод. Али неко из брода говори, преко мепатона на трупцу.

— Рекао сам вам, ја сам Брод — понови васионска летелица.

— Али неко ми говори!

— Брод вам говори.

— Добро — рече Шервуд — нека буде и тако, то мени не смета, кад сте толико запели. Можете ли ви мене да одведете одавде, у квару сам.

— Можда и могу — рече Брод.

— Реците ми ко сте.

Шервуд је неко време оклевао, па рече све отворено. Пало му је на памет да је и тај брод ван закона, као и он, чим је без ознака.

— Кажете да сте последње васионско пристаниште напустили без дозволе. И да нико не зна где сте? Нико вас не тражи?

— Како могу да знају где да ме траже?

— Куда желите да одете?

— Било куда. Свеједно ми је — изјави Шервуд.

— Добро — рече Брод — укрцајте се.

На трупцу се појачи отвор и спу-

стише се лествице. Шервуд отрча до колибе, шчепа торбу пуну дијаманата, па се журно попе уз лествице. Тада му паде на памет да ће му можда узети дијаманте, под изговором да је то цена превоза. Или ће их једноставно узети без изговора.

Узмака нема

„Увек та моја жудња за богатством! — помисли он. — Зар ми треба толико дијаманата? Могао сам једноставно да напуним цепове најлепшим примерцима, да купим друи васионски брод, па да се вратим и напуним га дијамантима!“

Али узмака више није било. Ушао је у брод. Нико га није сачекао. Унутрашња преграда била је отворена. Ни иза ње никог није било.

Он застаде и нетремице се загледа у празан простор. Иза њега су се лествице пењале уз тихо брујање а онда се врата затворише.

Осетио је да му се грло мало стегло, али се одмах смирио. Чак и ако га спусти негде где он то не жели, нека шанса му остаје. А на овој планети никаквих нема.

— Хеј! — викну он. — Где је посада?

— Овде сам само ја — рече глас.

— Добро — рече Шервуд. — Куда да пођем да бих вас нашао?

— Већ сте ме нашли — рече Брод. — Ви сте у мени.

— Хоћете рећи... Али никога...

— Не схватате — настави Брод.

— Нико није потребан. Ја сам довољан. Разуман сам. Делом машина, делом човека. Или, тачније, некад сам био то. Од пре неколико година склон сам да верујем да смо се тако стопили да више нисмо ни човек, ни машина, већ нешто сасвим ново.

— Шалите се — рече Шервуд, кога поче да обузима страх. — Тако нешто не постоји.

— Размислите — настави Брод.
— Замислите човека који ме је годинама градио и кад је био при крају, видео је да смрт долази...

— Пустите ме да изиђем! — дрекну Шервуд. — Нећу да ме спасете!

— Бојим се да је већ касно! У васиони смо, господине Шервуд!
— У васиони! Али то је немогуће!

Човек

и машина

— Сасвим је могуће! — одговори Брод. — Очекивали сте убрзање? Нема га, није га било. Ми смо се једноставно подигли.

— Нема брода — био је упоран Шервуд — који би могао да узлети са неке планете, а да...

— Господине Шервуде — прекиде га Брод — ви мислите на бродове саграђене људском руком. Не на живи брод. Не на разумну машину. Не на оно што се добије спајањем једног човека и једне машине.

— Хоћете рећи да сте ви самог себе направили?

— То не! За почетак не! Мене су најпре људске руке направили. Али ја сам себе преправљао и мењао, и то не једном. Знао сам своје жеље и своје снове и постигао сам савршенство.

— А човек о коме сте говорили... онај што је требало да умре...

— Он је део мене — рече Брод. — Ми смо постали једно.

— Не схватам — рече Шервуд броду, поново обузет страхом.

— Схватићете... Он ме је завршио, али тако рећи на смрти. Но само његово тело је пропало и нестало, тај обични безвредни омотач. Он је напустио своје тело, његов људски мозак се спојио са мном и он је сад веома срећан. Обоје смо веома срећни...

Шервуд је ћутао и размишљао. То бескрајно путовање космосом, путовање без тела, без жеља и предности које тело даје, без могућности тела заувек несталог.

— Ничега не треба да се плашите — настави Брод. — Имамо и кабину за вас... ту, недалеко од вас, прва врата лево...

Смислиће

већ нешто

Шервуд приђе вратима и гурну их. То је заиста била кабина, за један васионски брод чак прилично удобна. Мало тесна, али све кабине су такве, простор је драгоцен на свим бродовима... Он уђе и стави торбу на лежај, па седе на једину металну столицу, уз лежај.

— Одговара вам, господине Шервуде?

— Веома је удобно — одговори он.

Све ће бити добро — размишљао је Шервуд. — Све је фантастично и тешко је веровати, али је, све у свему, боље него да је остао на планети која би му без сумње била гроб.

Требаће мало више времена да стигне на неку другу планету, јер је овај део васионе прилично насељен, али ће бар имати времена да размишља и нешто смисли. Откриће јаке и слабе стране брода и према томе изградити тактику. Можда ће све окренути у своју корист, али своје намере не сме да ода, не сме да се помери пре него што буде сасвим спреман.

Да, размишљао је он, било би

дивно имати овакав брод. Сигурно је да ништа у васиони не постоји што би се са њим могло мерити. Чинило се да може свуда да се спусти, а као да се сам оправљао, јер Брод је тврдио да се сам реконструисао.

Сигурно постоји начин да се докопа Брода, но треба га наћи.

Каква комбинација! — говорио је у себи. — Спојени су људски мозак и васионски брод, тако тесно су везани да представљају једно.

Стресао би се кад би се тога присетио, јер је у томе било за њега нечег одвратног. А у суштини, можда то и пије било тако значајно за старца који је и иначе требало да умре. Заменио је дотрајало тело на смрти за многе године живота. Можда живот као део машине што лута васионом ипак више вреди од никаква живота.

Колико година је прошло откако се тај старац преобразио у нешто што није људско биће? Сто? Сто педесет? Можда и више. И за све те године где је све био и шта је све видео?

Зигубу се

џримичу

Шервуд се трудио да замисли овакав облик постојања, али те мисли испуњавале су га ужасом, па је одустао. И зашто би себе тим мучио кад су се два чуда догодила: прво кад је успео да слети са угашеним моторима и општењем бродом, а друго кад се појавио овај чудесни брод и спасао га...

— Хеј! шта се то догађа! — узвикну Шервуд одједном.

— Нешто није у реду, господине Шервуде? — упита Брод.

Шервуд је ћутао и посматрао шта се догађа, не верујући својим очима: полако, неумољиво, зидови кабине су му се приближавали, а лежај и столица су ишчезли.

Али очи га нису варале: зидови су се склапали над њим и он је, кад испружи руку, могао већ да их додирне.

— Броде! — позва он, трудећи се да му глас остане миран.

— Да, господине Шервуде?

— Лоше функционишете. Зидови се примичу.

— Не — одговори Брод — нема грешке, уверавам вас. То се управо хоће. Мој мозак ослаби и клоне. Не само тело... и мозак има своје границе и крај. Помишљао сам на то, али нисам био сигуран, веровао сам да се безгранично може живети, пошто се ослободи телесних отрова, спојивши се са мном.

— Не! — крикну Шервуд, гушећи се. — Не мене!

— Кога другог? Годинама тражим и ви сте први који ми одговара.

— Који вам одговара?

— Свакако — настави Брод одмереним гласом, очигледно задовољан. — Човек који ником неће недостајати. Нико не зна где сте били. Нико вас неће тражити. Тражио сам неког као што сте ви и већ сам очајавао што не налазим. Јер ја сам осетљив и хуман, не бих желео никоме да задам бол.

Зидови кабине су се све више примичали.

Брод као да пусти метални уздах задовољства.

— Верујте ми, господине Шервуде, право је чудо што сам вас нашао.

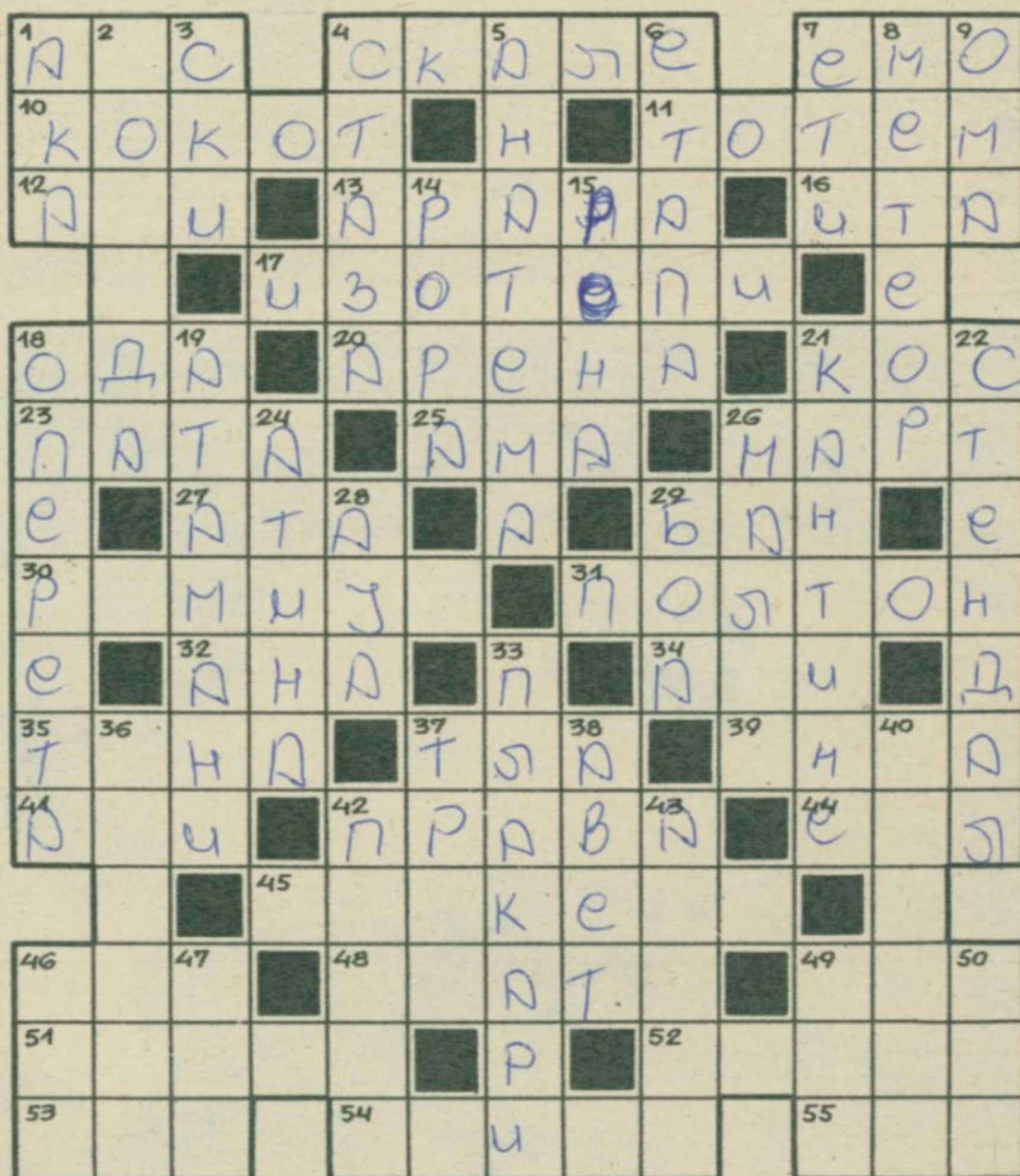
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) Уметност (лат.), 4) музичке лествице, 7) наша фабрика посућа, 10) певац, петао, 11) предмет обожавања код примитивних народа, 12) новозеландско дрво за бродоградњу, 13) дуго-репи папагај, 16) наша прва филмска глумица (Рина), 17) радиоактивне честице, 18) похвална песма, 20) поприште борби, 21) птица певачица, 23) личност из Забавниковог стрипа, 25) узвик негодовања, 26) један месец, ожујак, 27) отац (слов.), 29) племићка титула, 30) планина у Црној Гори, 31) носач монтаж-ног моста, 32) име глумице Карић, 34) коњи (турц.), 35) мера за тежину, 37) земљиште, 39) женско име, 41) мађарски песник (Ендре), 42) геометријска линија, 44) старогрчки бог ветра, 45) припадници северноамеричког индијског племена, 46) слово грчке азбуке, 48) породица градитеља виолина из Кремоне, 49) планинска област у Сахари, 51) направа за појачања струје, предајник, 52) град и пристаниште на Криму, 53) ноћна птица, 54) град у Италији, 55) билијарски штап.

УСПРАВНО:

1) Лука у Израелу, 2) промена, 3) зимски спорт, 4) путељак, 5) проклетство, 6) део бициклистичке трке, 7) страна женског име, 8) небеско тело, 9) млада кобила, 14) бивши фудбалер „Динама“, 15) река у Француској, 18) сценско музичко дело, 19) козачки поглавица (мн.), 21) продавнице у војничкој касарни, 22) аутор романа „Црвено и црно“, 24) град у Грчкој, 26) врста морске рибе, 28) света (турц.), 29) змијски цар, 33) уграђени ормани у зиду, 36) митолошки творац Тројанског коња, 37) спор, лен, 38) утвара, 40) посуда за прање веша, 42) град у савезној америчкој држави Јутах, 43) највећи континент, 46) раније, 47) шумска креда, 49) женски певачки глас, 50) речна и морска животиња.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) Бокс, 5) Тото, 9) Урал, 10) оран, д, 11) СА, 12) Мо, е, 13) еп, д, а, 15) ак, 16) ново, 17) сала, 18) б, о, л, м, 19) ас, р, 20) керамичар, п, 26) окидач, 28) наново, 30) Кук, 31) Ера, 33) Нил, 34) олако, у, 37) слано, 39) ви, 40) ритмика, 41) ож, и, 42) шал, е, 43) ива, и, 45) икс, 46) ано, 48) Изет, 50) СМРТ У ВЕНЕЦИЈИ, 53) метеор, 54) Авала.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Уредници: Крика Виторовић, телефон 324-191/525. Нуриџања Ђолић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: годишња 220,00 дин, полугодишња 110,00 дин, тромесечно 55,00 дин. Претплата за иностранство: годишња 440,00 дин, полугодишња 220,00 дин, тромесечно 110,00 дин. Уплате на текући рачун број 60801-601-822. Годишња претплата у иностранству: ДМ 64.—, Долар 25.—, Ф.ф. 110.—, Ш.фр. 66.—, Ш.кр. 108.—. Девизне уплате из иностранства слати преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-0054. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фото-рафије и цртежи се не враћају. Македонска 35/II, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПОШТАНИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

КЊИГЕ ЗА НАЈМЛАЂЕ

Ученик сам четвртог разреда основне школе и радо читам књиге за децу. Волио бих да ми кажеш када се оне први пут појављују.

Анрија Кисић, Требиње

Људи као да су дуго векова забављали да имају децу и да су, између осталог, и њима потребне књиге за њихов узраст. Истина, до половине 19. века постојали су неки уџбеници који су колико-толико били прихватљиви за најмлађе. Средином 17. столећа, тачније 1654. објављено је дело чешког педагога Јана Коменског

Прашуме око екватора, и не само ту, препуне су лијана које су се као нека мрежа сплеле око стабала дрвећа. Први истраживачи Африке у страху су се трзали када би приметили да биљке поред којих су прошли затварају своје листове, један по један. Као да је живо биће, кроз стидљивку прође неки нервозан трзај и листови се грче и увијају. Тек када прође опасност, листови се полако, некако стидљиво, отварају.

ЧУВАЈТЕ НОКТЕ!

Не знам шта да радим са ноктима: цепају ми се и неравне су површине. Помозите ми!

Марина Ратков,
Нови Сад

Услед различитих спољних и унутрашњих разлога, нокти често губе свој сјај, постају крхки, ломљиви, храпави, неравне површине. Често долази и до потпуног испадања ноката а да би они поново израстли, кажу стручњаци, потребно је приближно 100 до 120 дана.

БИЉКЕ СЕ СТИДЕ

Чула сам за тзв. биљке стидљивке на бих те молила да ми кажеш да ли оне заиста постоје.

Васка Пејовска, Струмица

Такозване биљке стидљивке готово све припадају великој породици махунастих биљака као што су грашак, мимоза, багрем... Врсте које расту у хладнијим пределима много су мање осетљиве него њихове сроднице из тропских, топлијих крајева.

Када се примете сумњиве промене на ноктима, треба одмах затражити помоћ стручњака. Међутим, служећи се народном пословицом да је „боље спречити него лечити“, правилним неговањем и чувањем ноката могу се спречити многа обољења и, на крају, сачувати леп изглед. Површина нокта постаће сјајна ако се, с времена на време, може соком од лимуна или благом, разређеном сирћетом киселином. Стручњаци препоручују и масажу ноктију разним помадама.

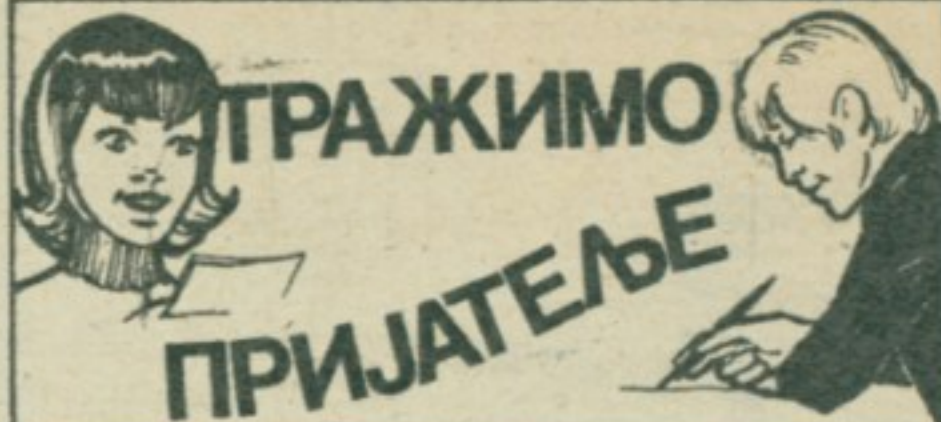
ЛЕГЕНДАРНА ОКЛОПЊАЧА

Често чујем од старијих о филму „Оклопњача Потемкин“ па бих хтео да знам чији је то филм и ко су главни глумци.

Света Ралић, Београд

Велики совјетски и светски режисер Сергеј Михајлович Ајзенштајн (1898—1948) аутор је једног од најбољих дела филмске уметности — „Оклопњаче Потемкин“. Ово ремек-дело седме уметности снимљено је 1925. године камером једног од највећих сниматеља у историји филма, Едуарда Казимировича Тисе. Глумци су били радници, морнари Црвене флоте, становници Одесе. Јунак „Оклопњаче Потемкин“ је маса, индивидуални ликови само су скицирани. Две главне улоге додељене су оклопњачи и граду (Одеси).

Ајзенштајн је снимио још филмова (Штрајк, Октобар, Старо и ново, Сентиментална романса, Да живи Мексико, Александар Невски, Иван Грозни) који по квалитету ипак заостају за „Оклопњачом Потемкин“.

Жељела бих се дописивати са младима из цијеле наше земље. Имам 14 година а хоби ми је сакупљање разгледница. Ведрана Грљушић 58276 Ургорац, Основна школа „Анте Мартинац“, раз. VIIIБ

Имам 10 година. Жељела бих се дописивати са дјечама и дјевојчицама широм Југославије. Ирена Лисица, 57000 Задар, Нинска цеста 5

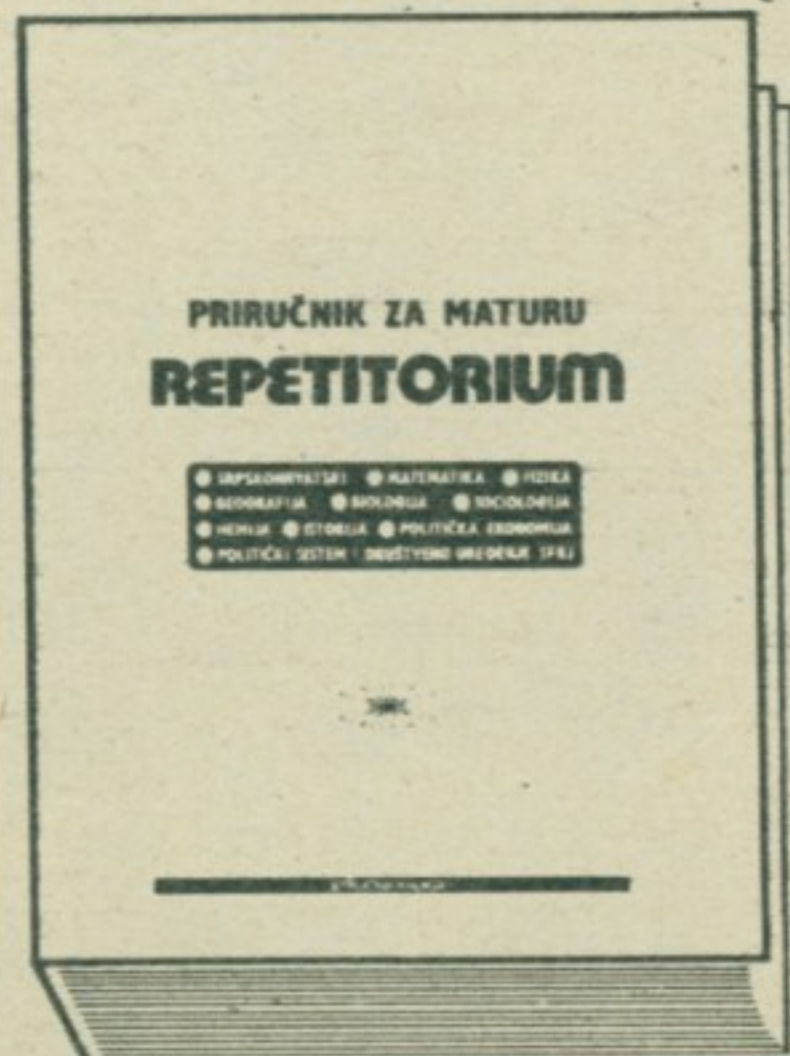

Имам 44 године и ћерке од 11 и 15 година. Сталне смо читатељке овог занимљивог листа и овим путем желимо да стекнемо бројне пријатеље из Југославије. Волимо спорт, музику, скупљамо разгледнице и грамофонске плоче. Језик дописивања српскохрватски, италијански и шведски. M. Pettersson — Fyrishundsug 58, 754 46 Uppsala — Sweden

МАТЕМАТИКА КАКО ЛАКО

»УРАЂЕНИ ЗАДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ« - 4 књиге, садрже комплетну израду свих типова задатака из математике за I, II, III и IV разред гимназије, техничких и осталих средњих школа. Шаљемо поузећем. Цена сваке књиге 80 дин. Све 4 књиге - комплет само 250 дин. АДРЕСА: МАТЕМАТИКА — 71000 Сарајево, ПП 64

УЧЕНИЦИ — СРЕДЊОШКОЛЦИ! ЦЕЛА МАТУРА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ!

Са приручником за матуру — репетиторијумом — у коме је прегледно и сажето изложено градиво из српскохрватског језика, географије, историје, биологије, хемије, физике, математике, политичке економије, политичког система и друштвеног уређења СФРЈ по наставним плановима од I до IV разреда. Ово је ново, прерађено и допуњено издање на коме је радила група познатих педагога, тако да РЕПЕТИТОРИЈУМ представља јединствен приручник за успешно обнављање градива у току школске године, а посебно у време припремања завршног испита школе — матуре.

РЕПЕТИТОРИЈУМ можете добити поузећем по цени од 100.— дин. ако пошаљете писмо или дописницу са наруџбеницом на НИП „КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ“, Француска 7, 11001 Београд, поштански фах 23.

